A BUDAPESTI NAPILAPOK RENDŐRI ROVATVEZETŐINEK SZINDIKÁTUSA

50 ÉVES JUBILEUMI ÉVKÖNYVE

B. N. R. Sz.

KÖNYV TÁR

KOZLEKEDÉSI NYOMDA, BUDAPEST V, VISEGRÁDI UCCA 2 SZ.

Az ötvenéves Rendőri Sajtóiroda története

1880—1930

Ötvenhétesztendős ezidén a budapesti magyar királyi állami rendőrség intézménye — a nagy nyugati államok évszázados rendőrhatóságaival szemben — s a magyar rendőri sajtóhírszolgálat szerve félszázados multra tekinthet vissza, a külföldi rendőri sajtóirodák alig tizenöt-huszesztendős multjával szemben.

Miként a modern börtönrendszer magyarországi szóvivői — *Eötvös* József báró, *Lukács* Móric, *Szemere* Bertalan, *Deák* Ferenc és *Kossuth* Lajos — Európaszerte az elsők között szólaltak fel a szabadságvesztés büntetésének emberiessététele mellett, miként Anglia után Magyarország vezette be az európai államok között elsőnek a daktiloszkópiát s miként igen sok tekintetben elől járt unk az évszázadok folyamán, legalább elméleti téren, egész sereg kriminalisztikai, büntetőjogi és humanitárius eszme hangoztatásában és megvalósításában, úgy az európai államok között szinte legelsőnek ismerték fel Magyarországon a sajtó rendkívüli fontosságát a bűnüldözés gyakorlati munkája terén. Ha eleinte nem is hivatalosan, de magánjellegű módon, megtűrt intézményként, de Magyarországon kapcsolódtak be elsőnek, intenziven és közvetlenül, a sajtó munkásai a bűnügyi nyomozás apparátusába, a magyar rendőrség volt az első, amelyik, a mult század 80-as éveiben, szélesre tárta kapuit az ujságírók és a napilapok ezerszemű nyilvánossága előtt, — más kérdés azután, hogy a 20-ik század első negyedében viszont, amikor a nyugati kulturvilág minden államában lépésről lépésre hódít ez a szellem és a sajtó nyilvánossága és ellenőrzőszerepe mind erősebben szóhoz, levegőhöz és térhez jut világszerte a bünügyi kutatás munkájában, éppen Magyarország az, amelyik ezt az évtizedek alatt kikristályosodott és mindig tiszta fényben tündöklő sajtószervet mind szükebb területre igyekszik szorítani s most már negativ irányban, de ismét csak Európaszerte elsőnek, a hivatali ügykezelés levegőtlen és szükreszabott korlátai közé próbálja tiltolni a rendőri riportázs munkáját.

A magyar rendőri riportázs első nyomaival a kiegyezést követő időkben találkozunk, amikor a törvényhozás feléledésével előtérbe került a főváros közigazgatási megszervezésének kérdése. A Buda-Pest főváros törvényhatósága rendezése tárgyában hozott *1872.*

évi XXXVI. t.-c. 20. §-*a* kimondotta már, hogy *„fővárosi rendőrség"* elnevezés alatt az állam állítja fel, veszi kezelésbe, a belügyminiszter közvetlen rendelkezése alatt, a főváros törvényhatósága területén működő rendőrséget, gyakorlatilag azonban a terv csak a nyolcvanas években izmosodott teljessé. Ezidőtájt jelent meg *Kossutányi* Ferenc törvsz. birónak hat kötet könyve, amely a legnagyobb részletességgel és alapossággal akkori híres bűnesetek nyomozásának munkáját tárta fel, az ügyben szereplő rendőrkomisszáriusok és biztosok teljes nevével, érdemeik feltüntetésével és fáradozásuk pontos leírásával. A színes tollal, párbeszédes technikával feldolgozott, való igaz történeteket feltáró kötetek igen népszerűek voltak abban az időben, teljesen pótolták Magyarországon a detektívregény külföldön már virágzó műfaját. Kossutányi legtöbb történetének nyomozóhőse egy ma már teljesen elfelejtett, régi rendőrtisztviselő, *Kovits* Károly volt, aki Buda és Pest *1872*-ben történt egyesítése előtt Buda rendőrségének vezető rendőrkapitánya volt.

A rendőri sajtóiroda megalapítása

Az 1880. esztendő korszakalkotóan nevezetes a budapesti rendőrség történetében s ez év, amely annyi számos rendőri reform kiindulódátuma, tekinthető a magyar rendőri sajtóiroda megszületése időpontjának is. A magyar büntetőtörvénykönyvek, az *1878. évi V. t. c., az 1879. évi XL. t. c.* ekkor, *1880 szeptember hó 1-én* léptek életbe. A budapesti állami rendőrség fiatal intézménye túl volt a kezdet elkerülhetetlen nehézségein, megkezdte útját a diadalmas izmosodás pályáján. Rendőrfőkapitánya ugyan még *Thaisz* Elek volt, Pest városa egykori municipiális rendőrségének választott vezetője, aki nem birt eléggé az embereivel és nem volt képes megakadályozni polgári biztosai túlkapásait és visszaéléseit, de a tisztultabb rendőri szellem körvonalai már feltüntek a horizonton. A budapesti főkapitányság épülete még a Hatvani-utcában volt, a mai Kossuth Lajos-utcában, a Dréher-palota helyén s ha a szűk épületben nem is jutott még hely a napilapok „újdondászainak", az akkori idők rendőri ujságírói már teljesen bejáratosak voltak a rendőrség épületébe, a főkapitány szobájába éppen úgy, mint a tisztviselők és a polgári biztosok közös nagy termeibe. Maga a rendőri sajtóiroda akkortájt a főkapitányság épületével szomszédos „Két korona" vendéglő különszobájában talált hajlékot, ahol a tarkaterítős asztalok mellett napról-napra és éjszakáról-éjszakára sűrűn találkoztak a rendőrtisztviselők és az ujságírók.

A magyar ujságírás ezidőtájt rohamléptekkel tört előre, hogy az elnyomatás korának sötét és álmos világából a fellendülés, a modern Magyarország felépülésének hőskorával együtt megalkossa a világ legérdekesebb, legfürgébb és legirodalmibb sajtószolgálatát. A hetvenes évek pesti napilapjai nem ismerték az éjszakai munkát, este hét órakor volt a lapzárta, azontúl akármilyen szenzációs helyi esemény hozta is izgalomba a várost vagy akármilyen világszenzáció akadt, arról már csak a harmadnapi ujságpéldány emlékezett meg. A régi *Pesti Hirlap*-ban a hetvenes évek elején látott napvilágot egy pársoros hír, amely közölte, hogy Óbuda felől nagy tűz fénye vöröslik a láthatáron, az újdondász azonban még nem

érkezett vissza s így a tűzről csak a harmadnap megjelenő, legközelebbi számban hoznak hírt. Történetesen ezen az éjszakán leégett egész Óbuda, Budán és Pesten egyetlen ember nem húnyta le szemét, mert a katasztrofális tűzvész a testvérvárosokat is fenyegette s mire reggelre a lángok őrjöngő tombolását megfékezték és a napilap megjelent, a tűzkatasztrófáról csak a fentemlített hír volt található benne. De nem volt ritka az akkori idők napilapjaiban az ilyen kezdetű hír sem: *„Budáról érkező vásárosok beszélik..."*, *„A bécsi postakocsi egyik utasa beszélé..."*

Az úttörők

A nyolcvanas évek elején az ilyen avult, kényelmes, régi, ujságírás már a messze multé volt. *Csernátony* Lajos, aki az emigráció ideje alatt az első magyar külföldi ujságíró volt, a londoni *Times*-nek volt a párizsi és newyorki tudósítója, a *Hon* hasábjain *Madárkalitka* című rovatában késő éjszakai aktualitásokkal is foglalkozott. *Kaas* Ivor báró, *Bartók* Lajos, *Falk* Miksa, *Veiglsberg* Leó és *Vadnay* Károly voltak az akkori idők riporterei, *Dóczy* Lajos, *Palásthy* Sándor, a börtönben mártirhalált halt *Böszörményi* Sándor a publicistái, *Kászonyi* Dániel és *Törs* Kálmán a munkásmozgalmi tudósítói, *Fenyvessy* Adolf az első gyorsíró riportere, — akik mind éjszaka dolgoztak és hallatlan fürgeségük és szivósságuk előtt a leggondosabban takargatott közéleti visszaélés, igazságtalanság, visszásság, a város legjelentéktelenebb rendőri vagy társadalmi eseménye sem maradhatott titokban.

S ahogy az egyesített főváros izmosodott, épült és teljesedett, ahogy új, polgári társadalmi élete kialakult és ahogy a rendőrség szelleme tisztult, úgy erősödött és terjeszkedett a Hatvani-utcai régi rendőrségi épületben a rendőri sajtóiroda intézményének megbecsülése is. 1884-ben *Thaisz* Elek főkapitánynak távoznia kellett hivatalából és *Jekkelfalussy* Lajos belügyminiszteri osztálytanácsos, a miniszteri biztos és *Pekáry* József főkapitányhelyettes átmeneti ügyvezetése után, a főkapitányi széket *1885-ben Török* János kir. tanácsos, a volt keménykezű temesvári polgármester vette át.

Török János rendőrfőkapitány nem feledkezett meg a rendőri munka hűségesen segítő krónikásainak érdemeiről és alig, hogy túl volt a tisztítómunka könyörtelen bevezető lépésein és a modern szervezési munkálat első intézkedésein, közvetlenül azután, hogy *1885 december 17-én* megszervezte a detektívosztályt, felállította a helyi nyilvántartást és a megizmosodott főkapitányságí hivatalt a szűk és alkalmatlan Hatvani-utcai épületből a Lánchíd mellett álló Európa-szálló modern palotájába vitte, (amely nem más, mint a mai *Ferenc József tér 7* és *Zrinyi-utca 2* számú rendőrségi épületek magja), nyomban intézkedett a rendőri sajtóiroda ideiglenes, de a rendőrségi épületen belül lévő hajléka felől is. Török János főkapitány ugyanis, az akkori rendőri riporterek kérésére, az Európa szállónak a rendőrségi épület céljaira megvásárolt, ragyogó, márványlépcsős új palotájában kijelölt egy a Zrinyi-utcára nyiló, tágas és szépen berendezett helyiséget a lapok kiküldött tudósítói számára. Az ujságírók a rendőri sajtóiroda új hajlékában minden

nap délben és este egy lap papírra kijegyezve, megkapták a rendőri híreket. A rendőri sajtóiroda e legelső formájának vezetője hivatalosan *Garkathy* Ödön rendőrkapitány volt, az ujságírókkal azonban közvetlenül *Aszalay* Antal detektív érintkezett.

Az akkori riporterhadban, — egykori följegyzések szerint, — már kialakult a kartellharc, a sajtóirodába betelepülő ujságírók nyomban két csoportba szervezkedtek. A félelmetes „nagy kartell", amely több, mint egy évtizeden át tartotta az uralmat, négy tagból állott, névszerint: *Szvoboda* Lajos, a *Pester Lloyd*, *Barna* Izidor, az *Egyetértés*, *Eichner* Soma, a *Neues Pester Journal* és *Révész* Gyula, a *Budapesti Hirlap* rendőri tudósítójából, míg a kis kartelt a kezdők és fiatalok sokkalta nagyobbszámú tábora alkotta.

A nyolcvanas évek végén, 1889 novemberében *Splényi* Ödön báró rendőrkapitány, az akkori detektívfőnök más szolgálati beosztást kapott és helyette a detektívosztály élére *Szombatfalvy* Albert rendőrfogalmazó került. Szombatfalvy Albert valamikor színész volt, *Szeői* néven játszott, később színigazgató lett és tönkrement. Ekkor lépett napidíjasként a rendőrség szolgálatába, ahol csakhamar kitünt tehetségével. Szombatfalvy detektívfőnök régi bohémkapcsolata az ujságírókkal még inkább elmélyítette a rendőrség és a riporterek közötti jó viszonyt és ezt a korszakot a kitünő és kimerítő rendőri tudósítások jellemezték. De a pompásnál pompásabb nyomozási eredmények és Európaszerte feltünést keltő detektívsikerek egész sora is esik erre az időre. Ekkor fogták el a budapesti főkapitányság detektívjei *Affendakis* Pericles görög nagykereskedőt és *Stalió* Mathias dr. görög orvost s amikor az egész Európában hajszolt úri betörőbanda a budapesti rendőrség kezére került, az egész világ sajtója és rendőrhatósága tapsolt a pompás eredményhez. Ekkor került rendőrkézre *Farkas* Menyhért, a lottókirály, *Lenkei* Kálmán, a műkincstolvaj, *Koroknay-Kriek* Árpád, az önbetörő orvos és mások, a szenzációsnál szenzációsabb bűnügyek egymást követték.

Az intézményes sajtóiroda

Bár a rendőri sajtóiroda intézménye, mint megtűrt, de szeretettel kezelt szerv, már több, mint másfél évtizede fennállott, a rendőri sajtószolgálat szerve csak a kilencvenes évek végén kodifikáltatott, *Rudnay* Béla főkapitánysága idején. Ekkortájt nyert jóváhagyást az új egyenruházati szabályzat, akkor vezették be — Anglia után elsőnek, a kontinens valamennyi államát megelőzve — a daktiloszkopiát a budapesti főkapitányság nyilvántartásába és a milleniumi világkiállítás után a rendőrség intézménye általán, éppen úgy, mint a főváros egész fejlődése, példátlan fejlődésnek indult. A sajtóirodát megszervező főkapitányi rendelet szövege a következő:

11/fk. eln. 1902. sz. körirat.

Tudomásvétel és miheztartás végett az intéző- és végrehajtó rendőrség összes tisztviselőivel közlöm, hogy a Budapesten megjelenő napilapok rendőri tudósítói szindikátust alakítottak, amely szindikátus 1902 január 1-évei működését már meg is kezdi.

Ezen szindikátus vezetősége *Vészi József* orsz. képviselő és szerkesztő elnöklete alatt négy szindikusból áll. Ezek: *Balla* Jenő, *Horváth* Elemér, *Illés* H. Zsigmond és *Soós* Antal.

A rendőri tudósítók összes ügyeit ez a négy szindikus fogja képviselni a rendőrségnél is. Előrelátható nagy események, ünnepségek vagy tüntetések esetén ők fognak előzetesen eljárni a rendőri tudósítók érdekében, hogy azoknak megfelelő hely biztosíttassék, vagy bizonyos általános adatokat megszerezzenek. Miért is fölhívom az összes tiszviselőket, hogy adott esetekben a szindikátus tagjait (akiknek olyan arcképes *„Rendőrtudósítói igazolványaik"* lesznek, amelyen ezen minőségük is ki leszen tüntetve), amennyire a helyzet megengedi, tőlük telhetőleg támogassák és mindenben járjanak közre a segítségükben.

A kölcsönös támogatásra, a rendőrség és a sajtó közti jó viszonyra nagy súlyt helyezek s e tekintetben elvárom a tisztikartól, hogy intencióimat méltányolni és előmozdítani fogja.

Amennyiben valamely helyszínen nézeteltérés vagy panasz merülne föl, a négy szindikus valamelyikéhez forduljanak s az ügy megoldása végett veluk tárgyaljanak.

Hogyha pedig valamely helyen a hírlaptudósítók részére csak korlátolt hely volna biztosítható, úgy az elsősorban mindig a szindikátus tagjainak tartandó fönn, a kisegítő hírlaptudósítók (akiknek egyszerü „Rendőri engedélyük" van) csak másodsorban, *az ideiglenes engedélyek* tulajdonosai pedig a kordonon belül — csupán az útvonal hosszában — tartózkodhatnak.

A főparancsnokság figyelmét különösen fölhívom ezen igazolványok különbségére, hogy az őrszemélyzet erre nézve kioktassék.

Az első helyen emlitett s korlátolt számban kiadandó „Rendőrtudósítói igazolvány"-oknak tudniillik éppen az az egyik célja, hogy minden lap képviselve legyen ugyan nagyobb események színhelyén, de a hírlapírók mégis ne legyenek feles számban jelen, úgyhogy netán a rendőri intézkedéseket is megakasszák, vagy éppen azok sikerét kockáztassák is.

Ilyen *„Rendőrtudósítói igazolvány"*-t minden lap egyet kap és pedig a rendőri hírek rovatvezetője részére.

A kisegítő rendőri tudósítók *„Rendőri engedély"*-t kapnak. Ilyen rendőri engedélyt minden lap részére kettőt adok ki. Tulajdonosaik jogosítva vannak a kordonon átlépni és megjelenhetnek a sajtóirodában is.

Az *ideiglenes engedélyek* — arckép nélkül állítván ki — s csupán adott napra vagy helyre szólnak.

Megjegyzem, hogy a most előadott utasítások a külső szolgálatra vonatkoznak.

A bűnügyi eseteknél a B. P. rendelkezései az irányadók. E tekintetben a legnagyobb gondosságra intem a tisztviselőket.

Valamint hogy a hírszolgálatra nézve is az eddigi rendelkezések maradnak fönn a bűnügyekre nézve, t. i. hogy a tisztviselők minden bűnügyi esetet csakis a sajtóiroda (illetve hivatalos órákon túl a központi felügyeletet vezető tisztviselő) útján adhatnak ki a sajtó részére és soha sem szabad azt *közvetlenül* a hírlapírókkal közölniök.

Budapest, 1902 január 2-án.

Rudnay Béla s. k.
főkapitány.

*

Az említett szindikátus szabályzatát — amelyhez hozzájárulásomat már megadtam: a következőkben közlöm:

I. *A testület neve:* Budapesti Napilapok Rovatvezetőinek Szindikátusa.

II. *Célja:* hogy a rendőri rovatvezetők testületének erkölcsi erejét növelje és a hírszolgáltatás technikáját könnyítse.

III. *Tagjai: a)* A szindikátus tagjai a budapesti napilapoknak azok a rendőri rovatvezetői, akiket a testület élén álló szindikusok, mint első fórum, felebbezés esetén a szindikátus tagjainak az e célra egybehívott gyülése, mint másodfokú fórum fölvett.

b) Fölvehetők azok a hivatásos hírlapírók, akiket a szerkesztőségük a rendőri rovat vezetésével megbíz, akik legalább hat hónap óta tagjai (belső munkatársai) valamelyik szerkesztőségnek s akik ellen erkölcsi tekintetben kifogás nincsen.

IV. *Igazolványok.* a) A szindikátus közbenjár a főkapitány úrnál, hogy kizárólag a szindikátus tagjai részére *„Rendőri tudósítói igazolvány"*-okat állíttasson ki, amelyek fényképesek és a főkapitány úr aláírásával ellátottak legyenek. Ezek az igazolványok címükben és szövegükben különböznek azoktól az arcképes „Rendőri engedélyek"-től, amelyeket a főkapitány úr ugyancsak a szindikátus megkérdezésével ad ki s szerkesztőségek olyan két tagja részére, akik a rovatvezetőnek olykor segédkeznek, azt helyettesítik, vagy más különálló külső szolgálatot teljesítenek. A III. *b)* pontjában megszabott föltételek utóbbiakra szintén kötelezők.

b) Ugyancsak ilyen arcképes „Rendőri engedély"-ek állíthatók ki a képeslapok fényképészeinek és rajzolóinak is, de mindenkor az illetők foglalkozásának megjelölésével.

c) Nagy események alkalmával bizonyos számú napra érvényes ideiglenes engedélyek (arckép nélkül) jövőben is kiadatnak, amelyek igénybevételét azonban a szerkesztőségeknek legalább 48 órával előbb be kell jelenteni a főkapitányságnak.

d) Ezek szerint háromféle igazolvány, illetve engedély leszen:

1. a rendori rovatvezetők „Rendőrtudósítói igazolvány"-a.

2. *a)* a hivatásos hírlapírók; *b)* fényképészek és rajzolók „Rendőri engedély"-e arcképpel ellátottak.

3. „Ideiglenes rendőri engedély"-ek arckép nélkül.

e) A szindikátus fölkéri a főkapitány urat, hogy ezen igazolványokat és engedélyeket, állandóakat ép úgy, mint ideigleneseket, az ő meghallgatásuk alapján és lehetőleg az ő kívánságuk értelmében állítsa ki, illetve vonja be.

V. *Kizárások.*

a) A szindikátus tagjai sorából törli azokat, akik erkölcsi kifogás alá esnek, vagy akik eljárásukkal a zsurnalisztikai érdekeket komolyan veszélyeztetnék. A szindikátus föl fogja kérni a főkapitány urat, hogy az illetők igazolványát érvénytelenítse. Nemkülönben kizárja azokat is, akiknek *igazolványait* a főkapitány úr a szindikátus meghallgatásával azért érvényteleníti, mert a sajtóirodai rendtartásban előírt törvényes rendelkezéseket nem tartották be. Valamint érvényteleníthetők a hírlapírók, továbbá a fényképészek és rajzolók rendőri *engedélyei* is, ha azok arra komoly okot adnak.

b) Az igazolványok, illetve engedélyek, érvénytelenítés esetén a főkapitányságnak beszolgáltatandók.

c) Az érvénytelenített s vissza nem adott igazolványok s engedélyek megsemmisítése az összes rendelkezésre álló eszköz, tehát a sajtó útján is kezdeményezhető. De minden esetben bejelentendő a főkapitányságnak a szokásos, hivatalos érvénytelenítési eljárás megindíthatása végett.

VI. *Vezetőség.*

a) A szindikátus élén egy elnök és négy szindikus áll, akiket egy évre választanak. A választások évente lehetőleg december hó 15-ig ejtendők meg.

b) A szindikusok intézik a testület összes ügyeit. Mint első fórum ők döntenek szótöbbséggel az igazolványok kiadatása vagy bevonása dolgában. Folebbezés esetén mindezekben a kérdésekben a szindikátus dönt, mely határozatképes, ha első meghívásra a tagok fele van jelen; míg az ugyane tárgyban másodízben egybehívott gyűlés föltétlenül határozatképes.

c) A szindikusok előrelátható nagy események, ünnepségek, vagy temetések esetére előlegesen járnak közben, hogy a hírszolgáltatás lehetőleg megkönnyíttessék, a sajtó tagjainak megfelelő hely tartassék fönn és bizonyos általános adatokat rendelkezésére bocsássanak. Indokolt panaszok esetén ők járnak el a főkapitány úrnál és képviselik előtte a rendőri rovatvezetők érdekeit. Közreműködnek esetleg a sajtóiroda reorganizálásában és állandó kezdeményezői lesznek minden olyan reformnak, amelyet a változott viszonyok nyomán szükségessé tesznek.

d) A szindikátusi elnök a szindikátus gyűléseit és a szindikátusok tanácskozásait vezeti. Szavazategyenlőség esetén mindkét helyen ő dönt. Kisebb folyóügyek intézésére esetről-esetre vagy hosszabb időre helyettest jelöl ki a négy szindikus közül.

e) A szindikusok a szindikátus tagjainak szóló közleményeket a sajtóiroda és a Budapesti Újságírók Egyesülete fekete táblájára függesztik ki és esetleg egy kenyomatos lap útján teszik közzé.

491/fk. eln. 1901. sz. körrendelet.

Az utóbbi időkben a közp. felügyelet részéről több ízben tapintatlanságot tapasztaltam a sajtóirodának kiadott közleményekben. Így legutóbb is egy esetből kifolyólag megírták a közleményekben, hogy a *„Zálogházakba"* feltünő sok selymet hordtak napok óta, hogy a *„detektívek figyelik"* már régen stb. Hogy ez, meg ez a *„detektív jár el ez ügyben"*, hogy *„X. Y. fogalmazó vezeti a vizsgálatot"* stb. Ezekhez hasonló kitételek minduntalan előfordulnak az éjjeli sajtóközleményekben. Vagy pedig a bűnesettel semmiféle kapcsolatban *nem álló*, terheltekkel vagy panaszossal *csupán rokoni* viszonyban *lévők neveit teszik* közzé. Miután ily kitételek akárhányszor a nyomozási eljárás sikerét eleve kizárják, vagy legalább is veszélyeztetik egyrészt, más részt pedig ártatlanul keverik bele a neveket a bűneset leírásába s így érdemtelenül hurcolnak meg egyeseket, jövőre nézve az éjjeli sajtóközlésekre vonatkozólag a következőket rendelem:

Mindenekelőtt szigorúan eltiltom, hogy az eljáró tisztviselők vagy detektívek neveit a sajtónak bármikép is tudomására hozzák. A közlendő esetet illetőleg pedig tisztán és kizárólag a tényálladékra szorítkozzanak és semmi esetre sem engedem meg, hogy az eljárás mikéntjére kiterjeszkedjenek, pl.: hogy X. Y. terheltet mily körülmények között, hogyan fogták el.

Egyszerűen csak azt írják, hogy a rendőrség a mai napon elfogta X. Y., aki lopáson tetten éretett stb., különösen pedig a zálogházakat egyáltalán ne is említsék. Hasonlóképpen a bizalmas följelentőket sem, valamint azoknak neveit sem, akik nincsenek terheltként érdekelve a bűnügyekben.

Budapest, 1901. évi január 10-én.

Rudnay Béla s. k.
főkapitány.

12.393/fk. eln. 1901. sz. körirat.

Fölmerült panaszok következtében megújítom a ker. kapitányságok részére 1896-ban 1740. eln. sz. a. kiadott (Rédey Gyüjt. I. köt. 39.) azon rendeletemet, hogy a ker. kapitányságok a kerületükben történő minden fontosabb eseményt kötelesek a sajtóirodának is nyomban megtelefonírozni a hivatalos órák alatt, a hivatalos órákon túl történteket pedig a másnap reggel beküldendő napijelentésbe belefoglalni.

A bünügyi osztály tisztviselőit is felhívom, hogy lehetőleg minden fontosabb bűnesetet, — hacsak azok titokban tartását a nyomozás, vagy más fontos közérdek nem kívánja — közöljenek a sajtóirodával.

Azt azután, hogy a sajtóiroda az értesítésére jutott hirek közül melyeket adhat közre és melyeket nem, az illető osztályvezetők határozzák meg, illetve végső fokban magam, vagy helyettesem.

Súlyt helyezek azonban arra, hogy a hírszolgálat a sajtóiroda részére alapos és folytonos legyen, mire úgy a sajtóiroda vezetőjét, mint a központi felügyeletes urakat figyelmeztetem.

Budapesten, 1901. évi november 29-én.

Rudnay Béla s. k.
főkapitány.

VII. *Hivatalos helyiség.*

A szindikátus hivatalos helyisége a Budapesti Ujságírók Egyesületében van.

9889/fk. eln. 1902. sz. végzés.

A *sajtóirodai teendők* ellátásával f. évi november hó 1-től kezdve ismét *Székely Vladimir* segédfogalmazót bízom meg, akinek ez kizárólagos feladata leszen.

Eltérőleg azonban az eddigi gyakorlattól, a sajtóiroda vezetője köteles leend minden nagyobb politikai vagy utcai mozgalom idején a késő esti, esetleg éjjeli órákban is a sajtóirodában megjelenni s a sajtó részére a közleményeket kiadni. Amennyiben pedig az ilyen mozgalom vagy más nagyobb fontosságú esemény, gyilkosság, nagy tűz stb. előrelátható nem volna, úgy a központi ügyeletes tisztviselők kötelességévé teszem, hogy Székely Vladimirt

telefonon értesítsék, illetve rendeljék be. A mindennapos, kisebb fontosságú hírek délutáni és éjjeli kiadása azonban ezentúl is a központi ügyeletes tisztviselők feladata marad.

Budapest, 1902. évi október hó 26-án. *Rudnay Béla* s. k. főkapitány.

A modern korszak

A rendőri sajtóiroda vezetője akkortájt *Rédey* Miklós rendőrfogalmazó volt, az ujságírásban pedig egyre jobban tért hódított az újszerű hang, a riport forradalmi könnyedségének stílusa, amelynek legfőbb képviselője *Barna* Izidor, *Fröhlich* János, *Kovács* Arnold, *Fehér* Aladár és *Heténgi* Imre dr. voltak.

Az 1900-as évek legelején vette át a detektívtestület vezetését *Kreesányi* Kálmán, a kitünő szervező és fáradhatatlan energiájú rendőri nyomozó, aki a sajtó igaz és bensőséges jóbarátja volt és sokban hozzájárult ahhoz, hogy az ujságírók a kimagasló, érdekes és európai hírű bűnügyek nyomozási munkáját végigkísérhették és pontos tudósításokkal szolgálhattak lapjaiknak és a nagyközönségnek. *Kreesányi* Kálmán detektívfőnöksége idején a bűnügyi osztály és a detektívtestület igen szép és eredményes munkát fejtett ki, a nagy bűncselekmények tettesei sorra mind kézrekerültek és ebben nem csekély része volt a rendőri sajtóiroda tagjainak.

1898-ban vette át a rendőrségi sajtóiroda vezetését *Székely* Vladimir rendőrfogalmazó, aki maga is elsőrendű tollforgató volt, valósággal belső szívügyének tekintette a rendőri sajtóiroda ellátásának ügyét s akinek vezetése alatt a rendőri sajtóhírszolgálat Európaszerte úttörő, hatalmasan fejlett és egészséges intézménnyé lombosodott. *Boda* Dezső dr. főkapitány 1907-ben új rendelkezésekkel kodifikálta a rendőri hírszolgálat technikai munkáját s a sajtótörténeti szempontból oly nagyfontosságú főkapitányi rendelet megalkotásában és előkészítésében nem csekély része volt *Székely* Vladimir rendőrfogalmazónak, a rendőri sajtóiroda agilis és nagyszerű vezetőjének. Mint az akkori hivatalos főkapitányságí szellem beszédes tükörképét, a sajtó és a rendőrség barátságos viszonyának hűséges keresztmetszetét, érdekesnek találjuk egész terjedelmében közölni *Boda* Dezső dr. budapesti rendőrfőkapitány 1907-iki sajtóiroda-rendeletének szövegét. A rendelet a következőképen szólt:

8939/fk. eln. 1907. A rendőrség működésének egy lényeges, feltétlenül jelentős mozzanata a hírszolgálat. Egyrészt a napisajtó riportjának tükrén keresztül tájékozódik a nagyközönség működésünk anyagáról, feladatainknak terhes s mindenben a közcélt szolgáló jelentőségéről, — másrészt pedig a hírszolgálat igen gyakran egybeolvad a nyomozás céljainak elősegítésével, amikor a nyilvánosságot, a közönség támogatásával, megfigyeléseit és szolgáltatásait vagy akárhányszor cselekvő ténykedését belevonja a bűnferdítés s bűnüldözés munkájába.

Saját céljainkat s érdekeinket istápoljuk tehát, amikor súlyt fektetünk arra, hogy a hírszolgáltatásunkban felölelt esemény — rapport — gyors, kimerítő legyen s felölelje mindazon közérdekű események közzétételét, amelyek kiadásának a nyomozó rendőri hatóságok és közegek részére 130000/1899. sz.

a. kiadott belügyminiszteri utasítás 41. §-szakasza akadályul nem szolgál, illetve amelyekre a hivatalos titoktartás kötelességei határt nem szabnak.

Panaszok, de közvetlen tapasztalatok is azonban a legutóbb arról győződtettek meg, hogy a rendőrségi hírszolgálat eddig követett rendszerében sok hézag van, amelyet a napisajtó jogosan tehetett felszólalás, illetve sérelmezés tárgyává.

Ilyen elsősorban szembetünő fogyatkozása a hírszolgálatnak, hogy a rendőri sajtóiroda rendszeres működése a hivatalos órák végével szintén véget ér. Megszakad a *híradás folytonossága*, intervallumok állnak be s a napisajtó tudósítói csak késő terminusokban, az éjjeli órákban kapnak — bár a közp. ügyeletes egyébkénti elfoglaltságával többnyire megokolható — de mégis igen gyakran csak hiányos hivatalos híradást.

Célszerűnek találtam tehát a rendőri sajtóiroda működésének a hivatalos órákon túl terjedő időre való rendszeres, a hírszolgálat folytonosságának elvét szem előtt tartó szervezését, s e célból Székely Vladimir r. fogalmazó mellé beosztattam szolgálattételre Szabó Károly r. s. tisztet és Császik Ferenc r. díjnokot.

Székely Vladimir r. fogalmazó d. e. 8—2-ig, Szabó Károly stiszt d. u. ½2—½8-ig, Császik Ferenc r. díjnok este 10-ig fogják ellátni a r. sajtóirodát. Ugy Szabó Károly, mint Császik Ferenc átnézik a közp. ügyeleten beérkezett jelentéseket, az ügyeleten megindított vagy lefolytatott nyomozások iratait, figyelemmel kisérik a főkapitányság b. ü. osztályánál a hivatalos időn túl is folytatott vagy akkor befejezett nyomozásokat, valamint a kerületekben történt eseményekről a főkapitányságí napos ellenór által vezetett eseménynaplót és a kiadásra szánt és való eseményeket mindenkor a közp. ügyeletet vezető tisztviselő vagy helyettesének felelőssége és ellenjegyzése mellett megírják a sajtókönyvben.

Éjjel 1 órán túl az értesítésadás ismét a közp. ügyeletesre hárul olyképpen, hogy a közp. ügyeletes tisztviselők a reggeli lapok zártáig (éjjel 3 óra) csupán a rendkívül nagy jelentőségű, főbenjáró eseményekről (gyárégés, rablógyilkosság stb.) adnak telefonon értesítést, az eseményt röviden egy pár szóval megjelölve.

Kötelességévé teszem azon kívül Székely Vladimirnak, mint a r. sajtóiroda vezetőjének, hogy minden nagy jelentőségű esemény alkalmával (utcai mozgalmak, tüntetések, zavargások, főbenjáró bűnesetek nyomozása, stb.) szükség esetén a hivatalos időn túl is megjelenjen és a r. sajtóiroda ellátását átvegye.

A rendőri sajtóiroda működésének folytonosságát biztosító e rendelkezésemmel kapcsolatosan szükségesnek tartom annak újból való nyomós hangsúlyozását, hogy a napi sajtónak szánt minden értesítés kizárólag *csak* a r. sajtóiroda útján, *csak* annak közvetítésével adassék ki.

Szigoruan megtiltom tehát úgy az ügyosztályok, ker. kapitányságok vezetőinek, valamint az összes előadóknak s összes közegeknek, hogy egyes hirlapíróknak információkat, vagy híreket *a rendőri sajtóiroda megkerülésével* továbbítsanak.

Viszont azonban elvárom az ügyosztályok, a ker. kapitányságok vezetőitől, valamint az előadóktól, hogy mindazon ügyeket, melyeknek nyilvánosságra való hozatala ellen sem a hivatali titok köteles megőrzése, sem nyomozásbeli érdek nem szól, a r. sajtóirodának minden egyes esetben okvetlen adják tudomására, a r. sajtóiroda vezetőjének, illetve a sajtóinspekciósok útján.

Különösen kötelességévé teszem ezt a b. ü. osztály csoportvezetőinek, hogy a saját ügykörükbe tartozó bünügyi eseteknek a napisajtóval történt kellő s alapos közvetítését ellenőrizzék, illetve arról gondoskodjanak.

A ker. kapitányságok vezetőire is hasonló feladat háramlik.

Egy korábbi rendeletemben a ker. napos ellenőröket köteleztem, hogy minden a kerület területén előfordult közérdekű eseményt vagy bűnesetet azonnal jelentsék be a főkapitányság napos ellenőrének.

Utasítom most a ker. kapitányságok vezetőit, hogy e rendelkezésem mindenkori pontos betartását saját hatáskörükben is ellenőrizzék és kiváló figyelmet fordítsanak arra, hogy a ker. kapitányság minden a nagyközönség különös érdeklodésére számot tartható fontos és közérdekű eseményt (utcai mozgalmak, tüntetések, leánykerítés, kivándorlás közvetítés, borhamisítási ügyekben indított kihágási eljárások és eredményei) akár a napos ellenőr, akár az illető eloadó tisztviselő által a sajtóirodának bejelentessék.

Ha hirlapíró egy-egy ker. kapitányságnál vagy egy-egy ügyosztály vezetojénél hír vagy információszerzés céljából megjelenik, kivételesen feljogosítom a ker. kapitányságok és ügyosztályok vezetőit és *csak* távollétükben helyettesüket, hogy a rovatvezetői engedélyt felmutató rendőri tudósítónak belátásuk szerint, saját felelősségükre értesítést adhassanak, de az értesítés csak *kérdezett konkrét* ügyre vonatkozhatik. Nehogy azonban a rendes hírszolgáltatás ezzel egyesek előnyére, más hírlapírók hátrányára szolgáljon, elrendelem, hogy az adott információról, egyáltalában a napi sajtó részéről megnyilvánult bármely érdeklődésről (pld, hirlapírók részvétele valamely kihágási tárgyaláson) nyomban a r. sajtóiroda is értesítendő.

Egyáltalában tartsák tisztviselőim mindenkor szem előtt, hogy minden a hírszolgálattal összefüggő értesítés soha sem szólhat egyes rendőri tudósítóknak, hanem mindig csak a rendőri tudósítók, azaz a rendőri sajtóiroda egyetemének.

Sok panasz merült fel végül, hogy egyes tisztviselők, tisztek és közegek az általam kibocsátott rovatvezetői igazolványokat, illetve az azokban általam megadott jogosítványokat „nem respektálják eléggé". Ez legutóbb sajnálatos incidensre is szolgáltatott okot. Szigoruan utasítom tehát a tisztikart és a rendőrközegeket, hogy a r. sajtóiroda tagjait megillető, a rovatvezetői igazolványban és a sajtó-jelvénnyel mult évi április 29-én 3789. eln. 1906. sz. rendeletemben megállapított jogosítványoknak mindenkor a lehetőséghez képest szerezzenek érvényt, nevezetesen kötelességévé teszem mindig a vezénylő tisztviselőnek, hogy helyszínen, kordon-vonáskor az arcképes igazolvánnyal és sajtójelvénnyel megjelent rendőri tudósítóknak olyan megfelelő helyet jelöljön ki, ahol azok lapjukkal szemben vállalt kötelezettségüknek megfelelhetnek.

Elvárom eme rendeletemben foglaltak lelkiismeretes és pontos betartását.

Miről az összes ügyosztályok, ker. kapitányságok vezetői s a rendőrfoparancsnok azzal értesíttetnek, hogy tisztviselőiket s közegeiket e rendeletem határozmányaira kellően kioktassák, annak betartását állandóan ellenőrizzék, végül általában a hírszolgálattal kapcsolatosan tett észleleteikről, a tapasztalt visszaélésekről, a felmerült panaszokról időközönkint, illetve esetrol-esetre hozzám jelentést tegyenek.

Budapest, 1907. szeptember hó 7-én *Dr. Boda Dezső* s. k., főkapitány.

*

Székely Vladimir 1898-tól 1918-ig, húsz éven át volt a vezetője a rendőrségi sajtóirodának s ezzel a korszakkal, amely minden időkben emlékezetes, virágzó és felejthetetlen időszaka, valóságos hőskora lesz a magyar riporterzsurnalisztikának, maga *Székely* Vladimir ny. főkapitányhelyettes foglalkozik részletesen e kötetben, „Visszaemlékezések" c. hangulatos, szép cikkében. E helyen tehát nem térünk ki részletesen a sajtóiroda fejlődésének ezen fejezeteire, mindössze azt jelezzük, hogy *Székely* Vladimir neve, működése s hervadhatatlan érdeme aranybetűkkel lesz feljegyezve mindenkoron a magyar rendőri ujságírás történetében s a régi, pusztulófélben levő, békebeli riportergeneráció szívében.

Székely Vladimir sajtóirodabeli beosztásának első évében alakult meg a *Napilapok Rendőri Rovatvezetőinek Szindikátusa*, amelynek első elnöke *Vészi* József, a *Pester Lloyd* jelenlegi főszerkesztője volt. A Szindikátus megteremtői alapszabályokat dolgoztak ki, amit a főkapitány, majd a belügyminiszter is jóváhagyott és ez volt érvényben egészen 1929-ig, amikor a *Rendőri Rovatvezetők Szindikátusa* megalkotta új, a modern időknek megfelelő, ezidőszerint is érvényben lévő alapszabályait. A régi szindikátusnak, a rendőri ujságírók e testületének a főkapitány bizonyos autonom hatáskört biztosított a hírlapírói igazolványok kiállítása terén.

Székely Vladimir, rendőrfőtanácsosként, 1918-ban vonult vissza a sajtóiroda vezetésétől, amikor helyébe *Környei* Zoltán dr. rendőrfogalmazó lépett. *Boda* Dezső dr. főkapitány már 1917-ben nyugalombavonult és utóda *Sándor* László dr. rendőrfőtanácsos lett a főkapitányi székben. A detektívtestület vezetését is új főnök vette át *Krecsányi* Kálmán főkapitányhelyettes kezéből, *Jeszenszky* Gellért rendőrfőtanácsos személyében, mig mellette detektívfőnökhelyettes *Heténvi* Imre dr. rendőrtanácsos, a rendőri riporteri kar gyönyörű ívelésű pályát befutó büszkesége lett.

A vesztett háború és a kútmérgező izgatás mindinkább a forradalom felé vitték az országot s ahogy felbomlott a rend, a *Lánchídi-csatát* követő napokban, amikor *Szentkirályi* Béla rendőrtanácsos vezetésével néhány rendőrforradalmár bejelentette a *Nemzeti Tanácsnak* — a testület egészének tudta és beleegyezése nélkül — a rendőrség csatlakozását, a rendőri sajtóiroda is felfüggesztette működését. Az ucca rendjének és békéjének ellenőrzése kisiklott a rendőrség kezéből, a főkapitányság nem volt többé a centrálisan egybefutó hírek közös forrása, önmagától szétesett tehát a rendőri sajtóiroda intézménye is. Fegyveres munkások, az ú. n. népőrség tagjai, majd matrózok, végül bőrkabátos kézigránátos terroristák foglalták el a magyar érzésű, megbízható régi rendőrök helyét s ahogy a rendőrség intézménye szünetelt, éppen úgy megbénult a rendőri sajtóiroda munkája is.

1919 augusztus elején, amikor megbukott a kommun, a napilapok egy ideig még a román megszállás zűrzavarai és papírhiány miatt nem jelenhettek meg, a kormány által kiadott röpiratjellegű,

alkalmi napilapok tudósítóit a központi ügyelet tisztviselőkara közvetlenül látta el híranyaggal. Ebben a több, mint kéthónapos átmeneti időszakban alakult meg a *Magyar Országos Tudósító*, a budapesti rendőrség félhivatalos könyomatosa, hogy külföldi mintára, hivatalosan ellenjegyzett, részletes híranyaggal szolgálja ki a napilapokat. Mivel azonban a gyakorlati napi hírszolgálat érdekeit a hivatalosjellegű könyomatos természetszerüleg nem elégíthette ki, hamarosan felállították ismét a rendőri sajtóirodát, amelynek vezetője *Pászkán* Ferenc dr. rendőrkapitány lett. Innen kezdve a hírszolgálatot a rendőri sajtóiroda és a *MOT* párhuzamosan látta el, ami nem egy súrlódás forrása lett. *Mattyasovszky* Gyorgy rendőrfőkapitány 1920 júliusa végén történt távozása után, a főkapitányság vezetését 1920 augusztus 4-én *Nádosy* Imre igazságügyminiszteri tanácsos vette át, mig az új detektívfőnök *Czibor* Ferenc rendőrfőtanácsos lett. A rendőri sajtóiroda vezetője ezidőtájt *Szlovák* Lajos rendőrkapitány volt. Az ellentétek a főkapitányság vezetői és a rendőri sajtóiroda között mindinkább kiélesedtek, a rendőri tudósítókat rendeleti úton kitiltották a főkapitányság bűnügyi osztályáról. Amikor pedig 1921 augusztus 7-én *Nádosy* Imre dr. országos főkapitány lett és a főkapitányság vezetését *Marinovich* Jenő dr. főkapitányhelyettes vette át, az ellentétek a rendőrség és a sajtó között annyira elmérgesedtek, hogy a rendőri sajtóiroda tagjai kivonultak a főkapitányság épületéből.

1922 március hó 11-én, — mintegy feleletképpen az ujságírók elhatározó lépésére — *Marinovich* Jenő dr. helyettes-főkapitány, *6500/1922. eln.* szám alatt kelt rendeletével megszüntette a rendőri sajtóirodát s a sajtószolgálat ellátását teljesen a *Magyar Országos Tudósitóra* bízta. Az áldatlan ex-lex-állapot azonban mindössze néhány hónapon át tartott, mert, amikor 1922. évi július hó 12-én *Marinovich* Jenő dr. főkapitányhelyettest, a főkapitányság addig volt megbízott vezetőjét, ünnepélyes keretek között beiktatták a főkapitányi székbe, a sajtóiroda felfüggesztésére vonatkozó rendeletet hatályonkívül helyezték és az ujságírók ismét megkapták sajtóiroda-szobájukat, a főkapitányság *Zrinyi utcai* kapubejáratától balra, a *Magyar Országos Tudósító* szomszédságában.

Az új sajtóiroda

Később a rendőri sajtóiroda vezetését ismét *Pászkán* Ferenc dr. rendőrkapitány vette át, aki körültekintő tapintattal és határozottsággal sokban hozzájárult az ellentétek elsimításához és a rendőrség és a sajtó között támadt egészségtelen feszültség enyhítéséhez. Mindazonáltal az ellentétek csak évek multán simultak el teljesen, amikor a rendőri sajtóiroda vezetését *Héczey* Péter dr. rendőrtanácsos vette át, aki *Székely* Vladimir főkapitányhelyettes korszakához hasonlóan, új fejezetet nyitott a rendőri sajtóiroda történetében.

1927. év végével vonult nyugdíjba *Marinovich* Jenő dr. főkapitány és *Szeszlér* Hugó főkapitányhelyettes és 1928 január 7-én iktatták be a főkapitányi méltóságba hajniki *Bezegh-Huszágh*

Miklós igazságügyminisztériumba beosztott kir. főügyészhelyettest, aki rövidesen új alapokra fektette a rendőri sajtóhírszolgálat intézményét. A rendőri sajtóiroda a főkapitányság Zrinyi utcai kapubejáratától jobbra, az addigi őrszoba helyén, három szobából álló, kényelmes és szép helyiséget kapott, amely a Magyar Országos Tudósító szomszédságában, de attól elhatárolva, céljának mindenben megfelelt. A rendőrség és a sajtó viszonyát pedig a főkapitány 1928. évi május 26-án kelt rendelete, — amely többízben megismételt értekezletek és a belügyminisztériummal folytatott tanácskozás után állapíttatott meg, — szabályozta részletesen.

Az új szabályozás szerint a rendőri hírszolgáltatás továbbra is a főkapitányság épületében elhelyezett Rendőrségi Sajtóiroda és a rendőrségi félhivatalos kőnyomatos, a *Magyar Országos Tudósító* útján történik. De a sajtó intenzivebb tájékoztatása végett elrendelte a főkapitány, hogy a bűnügyi osztály vezetője vagy helyettese a Rendőri Sajtóirodában naponta úgy délelőtt, mint délután közvetlen felvilágosítást nyujtson az aktuális bűnügyekről, a rendőri igazolvánnyal bíró sajtótudósítók részére. Szükség esetén az éjszaka folyamán hasonlóképpen jár el a központi ügyelet vezetője is. A Rendőri Sajtóirodában és az azzal kapcsolatos helyiségekben csak a rendőri rovatvezetői arcképes igazólvánnyal ellátott hírlapírók tartózkodhatnak. Minden a rendőrség működési köréből származó hír csakis a Rendőri Sajtóirodán keresztül kerülhet nyilvánosságra. A Rendőri Sajtóiroda vezetője, a hozzá beosztott tisztviselőkkel együtt, úgy délelőtt, mint délután és este összegyűjteni köteles a közérdeklődésre számottartó híranyagot, amelyek kiadásának a napilapok megjelenési idejéhez kell alkalmazkodni.

A főkapitány az új sajtórendelettel különos kötelességévé tette a bűnügyi osztály csoportvezetőinek, hogy az ügykorükbe tartozó bűnügyi eseteket a napisajtóval — mindenkor a Rendőri Sajtóirodán keresztül — pontosan közöljék. A központi ügyelet vezetője is a Rendőri Sajtóiroda vezetőjét vagy helyettesét a felügyelet tartama alatt előadódó eseményekről tájékoztatni köteles. A sajtóirodai szolgálatot ellátó rendőrtisztviselő figyelemmel kíséri a főkapitányság bűnügyi osztályánál a hivatalos időn túl is folytatott vagy akkor befejezett nyomozásokat, a kerületi kapitányságokon történt eseményeket, a főkapitányságí őrszobán történt eseménynaplót és a kiadásra alkalmas híreket, mindenkor a központi ügyelet vezető főtisztviselője ellenjegyzése mellett, továbbítja a sajtóirodában tartózkodó rendőri rovatvezetőknek. A nagyfontosságú és a sajtóhírszolgálatot gyökeresen rendező főkapitányi rendelet azzal zárul, hogy ez a főkapitány hivatali elődei által kiadott minden korábbi, a Rendőri Sajtóirodát érintő rendelkezést hatályon kívül helyezett.

A Rendőri Sajtóiroda visszaállításával és a rendőri sajtóhírszolgálat ügyének gyökeres rendezésével nagy vonásokban visszatért az egészséges és normális állapot a rendőrség és a sajtó viszonyában. 1929. év nyarán a Rendőri Rovatvezetők Szindikátusa is újjáalakította korábbi alapszabályait, a következő vezérelvek figyelembevételével:

1. §. A Szindikátus neve:

A Budapesti Napilapok Rendőri Rovatvezetőinek Szindikátusa.

A Szindikátus székhelye: Budapest, Főkapitányság, *Zrínyi-utca 2.*

2. §. A Szindikátus célja:

A rendőri riport *manuálhetőségét* minden rendelkezésre álló *törvényes eszközzel* biztosítani.

A hírszolgáltatást megkönnyíteni és kapcsolatot tartani fenn a főkapitánysággal és egyéb hatóságokkal.

Megvédeni a testületi *tisztességet.*

Védelmezni a tagok érdekeit.

Ápolni a kartársi szellemet.

3. §. A Szindikátus tagjai:

A Szindikátus tagjai a főváros területén megjelenő napilapok rendőri rovatvezetői. Rendőri rovatvezetők lehetnek azok a 24. életévüket betöltött hivatásos újságírók, akik legalább 3 évig rendőri tudósítói tevékenységet fejtettek ki, tagjai a Újságíró Egyesületnek, vagy alávetik magukat az Újságíró Egyesület Fegyelmi Tanácsa ítéleteinek és akiknek kizárólag a Szindikátus előterjesztésére a budapesti államrendőrség főkapitánya rendőri rovatvezetői igazolványt állít ki.

4. §. A tagok jogai:

A Szindikátus tagjainak a Szindikátus ülésein és közgyülésein tanácskozási és szavazati joguk van. A szindikátusi ülések alkalmával határozathozatalhoz a szindikátusi tagok kétharmadának jelenléte szükséges. Amennyiben az együttes ülésen a rendes tagok nem jelennek meg elegendő számban, újabb együttes ülést kell összehívni, amely már a megjelentek számára való tekintet nélkül határoz.

5. §. A tagok kötelességei:

A Szindikátus tagjai kötelesek a kari érdekek istápolása mellett *etikai tekintetben magatámadhatatlan magatartást tanusítani.*

6. §. A tagság megszünése:

A szindikátusi tagság megszünik:

a) elhalálozás esetén;

b) ha a szindikátusi tag rendőri rovatvezetői minősége megszünik;

c) ha a szindikátusi tag tagságáról irásban lemond;

d) ha a Szindikátus összes tagjainak kétharmad szótöbbséggel hozott határozat alapján a tagot *kizárják.*

7. §. A Szindikátus szervezete:

A Szindikátus ügyeit három választott szindikus együttesen intézi.

A Szindikátus a rendes tagok sorából titkos szavazás útján háromtagú szavazatszedo és összeszámláló bizottság felügyelete alatt minden évben, legkésobb a naptári év végéig új vezetoséget választ a következő esztendőre.

Kelt Budapesten, *1929 november 27-én,* a Budapesti Napilapok Rendőri Rovatvezetőinek Szindikátusa üléséről.

A még fennmaradt és itt-ott ma is kísértő ellentétek lényegét *Turcsányi* Gyula hírlapíró, a *Napilapok Rendőri Rovatvezetői Szindikátusa* szindikusának egy rendőri szakfolyóirat hasábjain megjelent *„A közönségmentes nyomozás"* című tanulmánya világította meg a legtömörebben. A cikk szerint gyakran elhangzik az újságírók ellen a *„korai közlés"* és az *„indiszkréció"* vádja, holott éppen a korai közlés és indiszkréció kérdésének egyoldalú kezelése kapcsolta ki a közönséget a nyomozásból és teremtette meg a „közönségmentes nyomozás"-t. Pedig minden bűnügyi szakember jól tudja, hogy a közönség és a nagy nyilvánosság a nyomo-

zás legfontosabb és leghatásosabb segítőeszköze. Az ujságírót nagyobb felelősség terheli, mint a bűnügyi tisztviselőt, az ujságíró maga is jól tudja, hol van az a határvonal, ameddig nyilvánosságra hozhatja az eseményeket. Ezenkívül azonban az ujságíró nemcsak segítőtárs a nyomozás munkájában, hanem a nyilvánosság megbizottja és ellenőre és Magyarországon ma a rendőrség az egyedüli közület, amely élvezi — vagy inkább sínyli — a bírálatmentességet.

Turcsányi Gyula tanulmánya szerint az ujságíróval, a köz iránti szolgálatból, kötelességszerüen közölni kellene minden eseményt, ha pedig speciális nyomozási érdekből az eset átmeneti titoktartására van szükség, azt közösen kellene megtárgyalni. El kell vetni azt az elavult felfogást, hogy a gonosztevő a napilapokból tudná meg, hogy a rendőrség üldözi vagy, hogy orgazda csak a bűncselekmény nyilvánosságra kerülése után rejti el a lopott holmit. Az alvilágnak megvan a maga jól megszervezett, titkos hírszolgálata, pontosan tudják, amikor egyik-másik társuk a rendőrség kezére kerül. A cikk azzal végződik, hogy a korai közlés egyoldalú kimondásától nyomozati érdekből le kell mondani, csak elkerülhetetlen, megrostált esetekben szabad élni vele s a nyomozónak nem szabad félni a nyilvánosságtól, mert a nyilvánosság ép a bűnöző legnagyobb ellensége.

Turcsányi Gyula cikkére *Schreiber* Dániel dr. rendőrkapitány válaszolt, ugyancsak a rendőri szakfolyóirat hasábjain. Feleletében igazat adott a cikkírónak abban, hogy a rendőrség a bűnügyek nyomozásainak jó részénél nem veszi igénybe a nyilvánosságot és a nagyközönség támogatását, de ezt nem azért teszi, mert fél a sikertelenségtől, hanem mert a működését szabályozó és irányító tételes rendelkezésekhez alkalmazkodik pontosan. A nyomozás kezdetén nem lehet még tudni, mi lesz az eredmény s a törvény zárja ki a nyilvánosságot a nyomozás során, amikor csak a bűncselekmények bírói tárgyalása lehet nyilvános. A rendőrség csak azt közölheti a nagyközönséggel, ami közérdeket képez s ami a nyomozás érdeke, de semmiesetre sem közölheti azt, ami jogos magánérdeket sért. Mindez azonban nem a nagyközönség ellen irányul, még kevésbé a sajtó ellen, mert mindkettőben a rendőrség a legértékesebb segítőtársát látja s különösen a sajtóban őszinte barátját.

A vita még folyik, de az az új szellem, amit *Bezegh-Huszágh* Miklós főkapitány hivatalbalépésekor a sajtó iránt a rendőrtisztviselők körében feltámasztott, amit *Héczey* Péter rendőrtanácsos, a Rendőri Sajtóiroda vezetője tapintatos és körültekintő eljárásával napról-napra elmélyít, minden bizonnyal hamarosan megteremti a tökéletes harmóniát a bűnügyi nyomozás és a rendőri ujságírás közöscélú és közérdekű munkájában.

Nem fejezhetjük be ezt a félszázados, korszakos változásokat méhében hordó sajtókrónikát anélkül, hogy a Rendőri Sajtóiroda jelenlegi alakjairól ne nyujtsunk vázlatos képet. *Héczey* Péter dr. rendőrtanácsos, a Sajtóiroda vezetője mellett két fiatal és nagytehetségű rendőrtiszviselő, *Erl* Ferenc dr. és *Borbély* László működik, akik a hírközvetítés napi munkáját annyi megértéssel, tapintattal és buzgósággal, olyan kifogástalanul látják el, már esztendők

óta, hogy minden surlódás és ellentét, ami a sajtó és a rendőrség között felmerülhetne, önmagától omlik össze. A rendőri tudósítók sorában az első *Kovács* Arnold, az *Ujság* népszerű és közszeretetben álló rendőri rovatvezetője, a rendőri ujságírás kitünő tollú és *páratlan memóriájú nesztora*, akinek éleslátását és közel harmadfél évtizedes kriminalisztikai gyakorlatát *Krecsányi* Kálmán főkapitányhelyettes, mint detektívfőnök, nem egyszer igénybevette s akinek a mai rendőrtisztviselői kar is szivesen hallgatja meg tanácsait. Széles látókörrel és hatalmas gyakorlattal rendelkezik *Tarcsányi* Gyula, *Az Est, Magyarország* és *Pesti Napló* rendőri rovatvezetője, a „Modern bűnözés" című kétkötetes kriminalisztikai szakmunka szerzője, továbbá *Vécsey* Leó, a *Magyarság* rendőri rovatvezetője, a *Magyar Detektív* felelős szerkesztője, aki mint szépiró és műfordító, más téren is jelentősen öregbiti a rendőri riporteri kar tekintélyét. Az évtizedes gyakorlattal rendelkező, régi gárda soraiból való *Nagy* Gyula, a *Pester Lloyd* estilapja és *Geiringer* Ernő, a *Pester Lloyd* reggeli lapja rendőri rovatának vezetője, *Páll* József, az *Esti Kurir* és a *Reggel* rendőri rovatának ismertnevű vezetője, *Borény* Imre, a *8 Órai Ujság* finomtollú rendőri rovatvezetője, *Király* Pál, a *Reggeli Ujság* kitünő és ismert rendőri rovatvezetője, *Simonyi* Sándor dr., a *Friss Ujság* és *Wertz* Béla, a *Neues Politisches Volksblatt* rendőri rovatának vezetői, a kisemberek világának szinestollu, fáradhatatlan krónikásai. De semmivel sem marad mögöttük a fiatalok gárdája, a hasonlóan ragyogó riportsikerekre visszatekintő, érettollú új generáció, amelynek sorában *Kapy* Rezső dr., az *Uj Nemzedék, Sági* Pál, a *Budapesti Hirlap, Komlós* Jenő, *Az Est, Borbély* Zoltán, a *Nemzeti Ujság, Tamás* Ernő, a *Pesti Hirlap, Abonyi* Gyula, a *Magyar Hirlap, Révész* György, a *Pesti Napló, Reichardt* László, a *Mai Nap, Nyigri* Imre, a *Népszava, Pittroff* Gyula és *Szász* Menyhért, a *Magyar Országos Tudósító* rendőri rovatvezetőjeként nemcsak a napi rendőri események krónikásaiképpen, de mint szépirók, publicisták és a toll avatott harcosai, az ujságírás más területein is jócsengésű nevet szereztek maguknak.

A magyar rendőri ujságírás a félszázados évforduló büszke stációjánál a magyar hírlapirodalom klasszikus büszkesége, *Rakosi Jenő*, a riportujságírás úttörője halhatatlan szellemében, az ő felmagasztosult emlékének hódolva, folytatja útját a további fejlődésnek, a horizonton ígérkező, dicsőséges fehér mérföldkövei felé.

A rendőrség munkája és munkájának bírálata

Írta: **Dr. Dorning Henrik** főkapitányhelyettes, a bűnügyi osztály vezetője

Ötven év érdemes, hasznos munkáját kellene dícsérnem és én *rólunk* írok *nekik*. Célzatosan teszem. Harminchárom éve szolgálom Budapest rendjét, magunkat jobban ismerem, mint azokat, akik — bár mellettünk állanak — szabad pálya szabad munkásai.

Félévszázadra visszapillantás mindig merengésre késztet. Ha porzóba akarnók is mártani tollunkat, hogy „szakszerűen" recsegjen, közelgenek az „ingó látomások" s megint azt hisszük, volt bennünk költői hajlandóság egykoron.

A monda szerint a tengerbe süllyedt városnak, Vineta-nak a harangjai fel-felkonganak néha a mélységből. Beszélnek a multról a jelennek, talán a jövőnek is.

Megettem már a kenyerem javát, azért jutnak eszembe ezek a harangok.

A harangra fel szokták írni:

„Vivos voco, mortuos plango, fulgura frango!"

Szólván az élőknek és siratván azokat, akik kidőltek sorainkból, csak a villámokkal lesz nehéz szembe szállnom — kicsi acéltollal papiros mezőben.

Megkongatják, félreverik a harangot, ha az ember letépi az ész láncait és ősi ösztönök martaléka lesz az üvöltő tömegben, vagy ha megindul a föld alattunk, tűz, víz tör reánk. Kinek kell oda állania, hogy megfékezze a dühöngést, hogy védje a békességet, hogy mentse a veszedelemben forgót halált megvetően tűzön, vízen és minden poklokon keresztül? Annak, akit annyiszor szidunk, ha kéznél van és aki után oly sokszor vágyódva kiáltunk: rendőr, rendőr!

Nehéz dolog a rendet őrizni, mert valamiképen csak a hiányát érezzük, de ha megvan, magunk vétünk a legtöbbet ellene, akárcsak az egészségünk ellen.

Aki mulatós kedvében van, az énekelni akar az utcán, aki pedig lefeküdt, aludni vágy. A rendőr mindkettő óhajának eleget nem tehet, az egyik bizonyára megharagszik rá. Ime a példa, menynyire üres, igazabban mennyire félreértett szólás az, hogy a rendőr

van a közönségért, nem a közönség a rendőrért. Vajjon ki tudná megmutatni nekem azt a közönséget a maga testi mivoltában, amelyről itt szó esik? Hiszen tolvajtanyákon csupa tolvaj adja a „közönséget" s az utcán is homlokegyenest ellentétes világnézetű és törekvésű emberek járkálnak. Azt a közönséget, amelynek érdeke csakugyan ura a rendőrség munkájának, érzékelni nem lehet, mert névben él csak, sehol sincs jelen. Puszta logikai elvonás eredménye, gyujtőneve a törvénytisztelő, az embertársaiknak önkényesen kellemetlenséget nem okozó polgároknak.

Ma már ritkul, de azelőtt gyakori volt a szemrehányás, hogy a rendőrség nem részesíti kivételes elbánásban az „adófizető" polgárokat. Már alapjában furcsa volt, mert csak az egyenes adót fizetőkre gondoltak, elfeledvén, hogy a közvetett adók miatt egyáltalán nincsen adót nem fizető ember. De még így is rendben volna a dolog, ha az adókat örömrepeső szívvel, vagy legalább is a polgari kotelességtudás néma odaadásával fizetnék az emberek, nem pedig azért, mert félnek a késedelmi kamatoktól és a végrehajtótól.

A legrosszabb a mi mesterségünkben az, hogy prófétáknak kell lennunk, ami már magában véve is háládatlan szerep s még hozzá az a kotelességunk, hogy magunk hiusítsuk meg a prófétálásunkat. Meg kell előznunk, meg kell akadályoznunk cselekményeket, vagy eseményeket. Hogy ezt tehessük, megfigyelésekből, következtetésekből látnunk kell előre, mi következnék be, ha nem teszünk ellene célravezető intézkedést. Az intézkedéssel elhárítjuk a cselekményt, vagy eseményt, de nem bírjuk a csak a megtörténtekből, vagy meg nem történtekből kiindulva kritizálónak bebizonyítani azt, hogy veszedelmet hárítottunk el. Aki a rendőr, a rendőrség intézkedéseit helyesen akarja megítélni, annak az akkori időpontba, az akkor ott adott viszonyok közé kell beleképzelnie magát s át kell éreznie a megelőzés feladatával járó felelősség egész súlyát. A hírlapíróknak gyakran kell hivatkozniok a gyors munkára, amely nem engedi meg a hajszálig vágó pontosságot. Ne feledjék, hogy a rendőrnek sokszor pillanatok alatt kell meglátni valamit, elhatározásra jutni és cselekedni. Minden emberi tévedésre szoktunk mentséget találni. Ne hagyjuk az útszélen heverni, ha a rendőri munkáról mondunk bírálatot.

A gyorsaság hiányát is a szemünkre szokták vetni. Ha valamely nagyobb bűncselekmény nyomozásánál 3—4 napon belül nincsen eredmény, már kész a vád, hogy tehetetlenek vagyunk. Amilyen sokat használtak a híres detektivregények a nyomozó munkának azzal, hogy ma már nem nézik le a benne tevékenykedőket, annyit ártottak is, felcsigázván a fantáziát. Sokan azt hiszik, hogy a nyomozásoknál mindig a legvadabb feltevésekből kell kiindulni, zseniális eszmesziporkákat kell fényivvé süríteni, hogy reflektor csóvája gyanánt vágja rá a nappali világosságot a sötétben bujkáló tettesre. Hát vannak esetek, amikor az intuició vezet a helyes útra, de túlnyomórészben csak az aprólékos, rendszeres adatgyüjtés juttat el a célhoz. Miként a matematikusnak, nekünk is egyenleteket kell megoldanunk, amelyekben ismeretlenek vannak. Ha be tudjuk szerezni az adatokat, amelyek az egyenletek felállításához szükségesek, akkor neki foghatunk a kiszámításnak, ha nem — akkor az ismeretlen ismeretlen marad. Emberismeret, helyismeret

s tengernyi tapasztalás kell annak, aki jó nyomozó akar lenni, de amikor semmi nyom sincsen, vagy alig van nyom, akkor a legbecsületesebb törekvés is hajótörést szenvedhet. Jól mondja Moylan a londoni rendőrség gazdasági főnoke a Scotland Yard-ról szóló könyvében, hogy semmiféle nyomozó-testulet sem nélkülozhet két munkatársat — Szerencse inspektort és Véletlen detektivet. Nem egyszer ezek oldják meg azt a rejtélyt, amelynél a matematika csődöt mondott.

Aggódva teszem a papirra a tollat, mert a nyomozások nyilvánosságának a kérdéséhez értem. Nehéz ebben egyetérteni azoknak, akik különböző oldalról nézik. A rendőrségnek mindenekelőtt a törvényeket kell tiszteletben tartania. Tudjuk, hogy a mi jogszabályaink szerint a nyomozás nem nyilvános és pedig nemcsak azért, hogy a nyomozás érdekeit védje, hanem azért is, hogy a gyanusítottat, aki még nem elítélt, ne tegye ki meghurcoltatásnak. Mégis gyakran felénk viharzik a vád, hogy eltitkoljuk a bűnügyeket. A rehabilitáció híveinek és a védelemnek az oldaláról meg gyakori a megrovás, amely szerint többet mondunk a sajtónak, mint amennyit kellene. Néha egészen lehetetlen kívánságokat hangoztatnak, még azt is követelvén, hogy X. Y. úr letartóztatásáról, vagy valamely nagy házkutatásról, ahonnan szekérrel hordjuk be a sok iratot, ne tudjon meg senki semmit. Elfeledik, hogy a letartóztatottnak vannak rokonai, barátai, ismerősei, szomszédjai és ellenfelei, a rendőrség kiszállásának pedig szép számu tanui. Szinte elképzelhetetlen, hogy még ma is vannak művelt emberek, akik nem tudják, hogy a sajtónak milyen széleskörű információs szervezete van és hogy hányan keresik fel a kozonség köréből szóbeli vagy irásbeli közlésekkel a szerkesztőségeket s az ujságírókat. Néha éppen azért beszél a rendőrség, noha hallgatni szeretne, mert e nélkül az egyéni célokat szolgáló bemondások elferdítenék a valóságot.

Tudom, hogy nem bírok villámhárítót állítani a mennyköcsapások ellen, amelyek ilyen dolgok miatt hol innen, hol onnan a házunkra zudulnak. Ennek a védőszerszámnak a feltalálója még nem született meg.

A sajtó munkásai nagyon jól tudják, hogy nem vagyunk ellenségei az ujságírásnak, de nem tehetünk mindenben eleget a kívánságaiknak egyrészt azért, mert a szabályok tiltják, másrészt az okból, mert nekünk néha másképpen kell megítélni a dolgokat.

A közönséget százszemű detektívnek szokás mondani. Igen sok esetben csakugyan nagy szukségünk van arra, hogy a sajtó a közfigyelmet felhivja s így az ismeretlen megfigyelők nagy táborából kapjunk olyan adatokat, amilyeneket más módon talán sohasem tudtunk volna beszerezni. De itt sem minden fenékig tejfel. Nemcsak józan megfigyelők, komoly tanuk jelentkeznek, hanem rejtvényfejtő Sherlock Holmes-ek, rágalmazók, bosszuállók és — elmebetegek is. Volt olyan naiv haragos, aki egy vélt gyilkosság tettességével azon a címen gyanusított meg valakit, hogy nagy csirkefogó, neki is tartozik 50 pengőjével már két év óta s nem fizeti meg. Az elmebajosok füzeteket irkálnak tele jótanácsokkal és gyanusításokkal. Ezek egyébként is zaklatni szokták a rendőrséget. Egyik volt főkapitányunk hetenként kapott ilyen levelet ezzel a címzéssel: „Az ökörszemű ordognek". A még gyakorlatlan

nyomozót ezek a levelek félrevezethetik, mert nincsen bennök mindig kézzelfogható sületlenség. Annál veszedelmesebbek az épelméjüek irásai, mert némely ügyben tengernyi felesleges munkát okoznak, sőt tévútra is vezethetik a nyomozást. Egy külföldi rendőrfőnöktől hallottam, hogy náluk abbahagyták a fényképek és személyleírások széleskörű, nyilvános terjesztését, mert az ezuton elért egy-két eredmény nem állott arányban azzal a veszedelemmel, hogy egész sereg ártatlan embert jelentettek fel, vagy fogattak el a működvelő detektivek, a hatóságokat pedig valósággal elárasztották teljesen hasznavehetetlen irásbeli közléseikkel.

A költöző madarak útját, téli szállását úgy szoktuk megtudni, hogy számozott gyűrűt teszünk a lábukra. Itt segítenie kell minden vadásznak, minden érdeklődőnek. Hanem, ha verebet akarok fogni, akkor nem használhatom sem a sípot, sem a trombitát. A nyomozásnál is sokszor kell a nyilvánosság, sokszor azonban az eredményt veszélyeztetné. Szakfoglalkozás ez, amelyhez a rátermettségen felül sok tapasztalat és nagy gyakorlat kell. Kritizálni mindig könnyebb, mint cselekedni felelősség mellett.

A rendőrség nem nebántsvirág. Elbírja a kritikát. Csak azt szeretnők, ha a bírálat mindig a gondolkodás szülötte volna, nem pedig az impresszióké és érzelmeké. A megtörténtekről kellene ítéletet mondani, nem pedig arról, szimpatikus vagy antipatikus-e az az ember, aki a történések mögött meghúzódik. A komoly bírálat felér az alkotó munkával, a hirtelenkedő, vagy az éppen elfogult csak keserűséget szül.

Nem szeretném, ha félreértés esnék. Én meg tudom becsülni a sajtó munkáját, soha nem gördítettem akadályt az útjába, ha nem tartottam szoros kötelességemnek. A kötelességét pedig mindig teljesítenie kell a rendőrségnek, még ha a közvélemény szavával vágják is kupán érte. Azért nagy bajok nem igen voltak a rendőri rovatvezetők és a rendőrség közt. Néha összezördültünk, aztán kibékültünk, de a lefolyt ötven év alatt legalább tizszerannyi időn át éltünk békességben, mint amennyit hadakozással töltöttünk el.

Ha német volnék, azt mondanám: „Was sich liebt, das neckt sich!"

Jobb lesz nem kísérteni tovább a villámokat. Hiszen a harang sem bír mindig velök.

Mikor én a rendőrség szolgálatába léptem, akkor még az öreg Szwoboda bácsi hangjával volt tele a folyosó. Be szokott járni néhai idősebb Pekáry József főkapitányhelyetteshez, akit magunk közt hasonlóképpen „Józsi bácsi"-nak tiszteltünk.

Milyen kicsi volt akkor még a főkapitányság! Csak két kapuja volt: az egyik a Ferenc József-térre, a másik a Zrinyi-utcába nyílott. Még egészében megvolt az egykori Európa-szálló nagy táncterme. Ebben székelt a segédhivatal. Maga az épület már ütöttkopott, a vakolata úgy vedlett, mint a platánfa kérge. Egyszer aztán akkora darab zuhant le a tér felé, hogy rendőrt kellett odaállítani a járókelők védelmére. Szűk is volt minden, de azért pénzügyi okokból csak 1903-ban jöhetett meg a segítség, amikor megvettük a szomszédos épületet s tataroztuk az egész főkapitányságot.

Szwoboda mellett még Detellá-ra emlékszem, aki szintén egyike volt a rendőri tudósítóknak. Csakhamar súlyos beteg lett, hazament

valahová Fehérvármegyébe s ott halt meg. Bizony az akkori ujságírókból és tisztviselőkből már csak kevesen vannak körünkben, — a vezetők közül a legtöbb porladozik már.

Nagyon sok ügyben nagyon sokat köszönhettünk a rendőri rovatvezetői gárda megértő támogatásának. Nemcsak a sajtó nagy nyilvánosságával segítettek bennünket, hanem, ha a közérdek kívánta s mi kértük, a — hallgatásával is.

Egy vonatkozásban adósak is maradtunk a sajtó munkásainak. Ha nem tévedek, pesti rendőrből eddig még nem lett hivatásos, vérbeli hírlapíró, a rendőri rovatvezetők azonban adtak nekünk olyan tisztviselőt, akinek a pályája nálunk a magasba ívelt s akinek a tehetségét és szolgálatait mindenki mindenkor elismerte és elismeri.

Nem mondom azt, hogy más vonatkozásban nem vagyunk tartozásban. Nagyon egyoldalu megállapítás lenne, bár úgy érzem, hogy nálunk még csak ellenese sincsen a sajtónak, annál kevésbé ellensége. Azt persze nem szeretjük, ha ütnek bennünket, de hát ki is szeretné az ilyesmit.

A jövőre sem kell más, mint kölcsönös jóakarat s megértése annak, hogy noha sokban egymásra vagyunk utalva, a feladataink közt vannak lényeges különbségek, amelyeket nem lehet mindig egy nevezőre hozni. Az énekes ne haragudjék meg a sugóra, ha nem bírja hozzásegíteni a magas C „kivágásához", viszont a sugó se berzenkedjék, ha az énekes — szerepéhez híven — fortissimo énekel a fülébe.

Ötven esztendővel ezelőtt még más világ járta, akkor és azután még soká Nagy-Magyarországban éltünk.

Ma még jobban meg kell becsülnünk egymás munkáját, mert szűkebb lett a hajlékunk, ránk szakadt a nyomoruság s mégis hittel, bizalommal készülnünk kell szebb jövőre.

Ma minden magyar embernek papnak kell lennie, papnak, aki gondozza a hazaszeretet öröklámpását.

Ha eltér is itt-ott a sajtó meg a rendőrség útja, a nagy Közérdek szolgálatában találkozniok kell.

Én, az immár öreg rendőr, bízom ebben a találkozásban, mert miként az Ur mondja Mephistonak:

„. . . Jó embernek jó utat
Sugalmas ösztöne mutat."

A főkapitányság vezetői (1930)

Szilaveczky Aladár
rendőrfőtanácsos

Andréka Károly
főkapitány helyettes, h. főkapitány

Dr. Bezegh-Huszágh Miklós
rendőrfőkapitány

Rajczi Géza
rendőrfőtanácsos

Illek Aladár
főkapitányhelyettes

A riporter főkapitányhelyettes

Kedves Szerkesztő Uram!

Arra kért: írjak magamról.
Multam nagyon egyszerű: dolgoztam.
A jövőm: dolgozom!

Szeretettel üdvözli

régi, igaz tisztelője,
Hetényi.

Dr. Hetényi Imre főkapitányhelyettes csak ennyit mond, csak ennyit ír. Pedig a riporterek félszázados jubileuma olyan ünnepség, amelyen ő mondhatna, ő írhatna a legtöbbet. Úgy is mint volt riporter, úgy is mint főkapitányhelyettes.

De hát ő a *Rákosi Jenők* és a *Csajthay Ferencek* tanítványa. Ma is büszkeséggel hivatkozik erre. Tőlük tanulta az önzetlen, odaadó munka szeretetét, a nemes célkitüzéseket, a meggyőződésért vívott, szívós harcmodort és tőlük tanulta — a szerénységet.

A Budapesti Hirlap egykori rendőri rovatvezetője, aki a szerkesztőségi íróasztal mellől lendült a legmagasabb és legfontosabb rendőrségi poziciók egyikébe, csak arról ír pár szerény sort, hogy munkájának élt és a jövőben is a munkának akarja szentelni minden energiáját. Pedig mennyit írhatna ujságírói élményeiről, szinte történelmi jelentőségű rendőri működéséről és arról is, — amit gyakran hangoztat, — hogy lelkében és szívében még mindig az ujságírói lelkesedés lángja lobog, amely nélkül vérbeli ujságíró el sem képzelhető.

Ha szétnézünk a nagyvilágban, azt látjuk, hogy a nemzetek sorsát egyre gyakrabban bízzák olyan kiváló férfiakra, akik hírlapírók voltak s akik az ujságírói lelkesedést, akaraterőt és tudást viszik magukkal felelős pozíciójukba.

Ebbe a kategóriába tartozik *Hetényi* Imre, a hírlapíróból lett főkapitányhelyettes, a magyar ujságírótársadalom büszkesége, akiről el lehet mondani, hogy rendőri riporter korában a tarsolyában hordta — a rendőri marsallbotot.

Mihaszna Andrástól a Biztos urig

Írta: **Török János**, a budapesti államrendőrség őrszemélyzetének főparancsnoka

A Budapesti Napilapok Rendőri Rovatvezetőinek Szindikátusa ötven éves fennállását ünnepli. Ez az emberöltőnyi idő — egyéb és rajtunk kívül álló vonatkozásaitól eltekintve, — azért is igen jelentőségteljes, mert a *Szindikátus* majdnem egy idős a budapesti *m. kir. államrendőrséggel.*

Ha tehát ma visszatekintünk ötven év távlatába, azt látjuk, hogy a rendőrség és a sajtó együttműködése és szoros barátsága nem mai keletű; megvolt ez már ötven évvel ezelőtt is, jóban-rosszban együtt haladt a rendőrség és a sajtó öt évtizeden át s amely — ha lehet — még *szorosabbá pecsételi ezt a régi, baráti együttműködést.*

A rendőrség vezetőemberei már akkor felismerték a sajtóval való hivatásbeli egymásrautaltságot, amikor még gyermekcipőkben járt a budapesti m. kir. államrendőrség s a sajtó fürgesége és nagy nyilvánossága számtalan esetben segítette értékes sikerekhez — különösen a bűnügyi nyomozás terén — a rendőrséget, de azon túl is sok esetben láttuk a sajtó, különösen pedig a *Rendőri Rovatvezetők Szindikátusa értékes támogatásának hasznát.*

Igaz: a hajdani *MIHASZNA ANDRÁS* figuráját is a sajtó termelte ki annak idején. De ahogyan a nyilvánosság fényszóróinak ízzó fénye alá tűzött akkoriban minden, kezdetlegességgel járó félszegséget, ép oly élénk fürgeséggel mutatott rá minden korszerű fejlődésre is és ugyanaz a sajtó alkotta meg *nagy megértéssel és szeretettel a köztiszteletben álló BIZTOS ÚR nemes alakját is,* kinek sorsa, lakása, fizetése, ruházata és szolgálata iránt ma is nemes megértéssel viseltetik és törekvéseiben, eredményes munkálkodásában szeretettel támogatja.

Csak a legőszintébb köszönet és elismerés hangján emlékezhetünk meg a félévszázados fordulón a sajtó nagyrabecsült munkásairól és tesszük ezt abban a reményben, hogy a jövőben közös utunk közös barátsága csak fokozódni fog.

Visszaemlékezés a régi Rendőri Sajtóirodára

Irta: **Székely Vladimir** ny. főkapitányhelyettes

Immár bizony alkony felé haladó életemből csekély megszakítással, ennyi időt töltöttem primus inter pares-ként a rendőri sajtóirodában.

1896—1918! Ólombetűkkel kell kiverni ezt a dátumot. Szebbek, többet mondók ezek az aranybetűknél. Egy nagyhatalom jelvényei és fegyverei csodálatosan szuggesztivek arra, aki egyszer rabjok lett. Vazallusokká lészen mindörökre, akinek szíve és tolla mindig visszatér hozzájuk, mert szürke és ígénytelen köntösük mögül meseországok, ezerszínű érzések és nagyszerű akarások káprázata csillog...

Nagyon korán bizony engem is elkapott a vágy — írni. Die Lust zum fabulieren! — ahogy a nagy Goethe mondja. És írtam... verseket, novellát, sőt uram bocsá', vezércikket is fürtös gyerekfejjel. Elkövetési helyül sikerült egy-két jólelkű, de elszánt vidéki lapocskát elcsábítanom. Végzetes volt, mert ilyen bíztatások után világos, hogy tovább írtam. Akkor is, amikor *Rudnay* főkapitány és *Percel* belügyminiszter jóvoltából egy szerény kis csillagot ragyogtatva blúzom gallérján, rendőrkardot kötöttem oldalamra.

De egyszerre — oh kegyes sors! — egy egyszerű főkapitányi ukáz véget vetett az irodalom berkei felé való titkos és felelőtlen törtetésnek. Hivatalosan íróvá üttettem, beleestem nyakig az ujságírásba. Cím is járt hozzá: *A rendőri sajtóiroda helyettes vezetője*. A Pegazussal való flörtömnek ez lett az első sikerállomása. Idő: 1896.

Odavezényelt pedig a sajtóirodába *Rédey Miklós*, akkor még rendőrfogalmazó. Ma ő is főkapitányhelyettes és nyugdíjas. És tudtommal ő sem tartja magát egyik jeles parlamenti tudósunk ama megállapításához: — A nyugdíjas pedig sétáljon és olvasson regényt! Rédey a legtermékenyebb szakírók egyike, aki ma sem pihenteti tollát...

— Látom öcsém! — mondta tehát akkor, tán kissé rosszalólag is, ama bizonyos hivatalból való felavattatásomkor, — hogy velem

együtt szeretsz firkálni. Megteszlek hát famuluszommá és ketten visszük a sajtóirodát. Csinálunk belőle egészséges, jól működő hivatalt. Éppen elég volt az elégedetlenségekből és zúdulásokból!

Elégedetlenkedtek és zúdultak pedig a rendőrriporterek, akiknek az egész hírszolgálatból akkor mindössze egy barátságtalan, kis szoba jutott a főkapitányságon, enyhítve egy örökké kötögető nénivel, az előszobában, ki takarítás címén „létjogosultkodott". No meg az öreg Aszalay bácsi is odatartozott némileg, aki egyébkénti foglalkozására detektív volt az államrendészeti osztályhoz beosztva. Egyéb bokros elfoglaltsága mellett t. i. az a szerep is kijárt neki, hogy úgy déltájt lement a sajtóirodába, hol már akkorára a rendőrtudósítók teljes létszámra igyekeztek magukat kikerekíteni. Az öreg úr apró cédulákat szorongatott a kezében, azokon valának feljegyezve az aznapi szenzációk. Például:

„Tóth Mari 24 éves mindenes marólúgot ivott. Állapota életveszélyes. Vagy: Nagy Péter kőműves leesett munkaközben a Babér utca 5. sz. a. épülő ház emeletéről".

Ha nagyon változatos volt a műsor, úgy akadt egypár betorés, itt-ott egypár elfogott zsebtolvaj, lám pincetűz is volt...

— És mi van az elfogott pénzhamisító-bandával? Igaz-e, hogy egy bankigazgató őrizet alatt van? És mi van azzal a szövetkezeti panamával?...

Ennyi kíváncsiság egy rakásra? Ez sok. Aszalay vállatvont és tovább ment egyszerűen. Ő elvégezte a napi penzumát.

Hát ezt a sajtóirodát kellett reformálni. Valóban hírszolgáltató szervvé tenni, mely komoly szemléltetője a rendőrség működésének, összekötő állomás a rendőrség és sajtó között. Olyan hírszolgáltató fórum, mely egyéb közérdekűsége mellett a bűnüldözés, bűnderítés érdekeit a nyilvánosság bekapcsolásával a lehetőségek és követelmények szigorú kiegyenlítése mellett szolgálja.

*

Nehéz feladat! Az irányzat nem volt hozzá barátságos. Még sehogy sem ment át a köztudatba, hogy a rendőrség és a sajtó egymásrautalt tényezők. Mintha az a felfogás uralkodott volna, hogy a sajtó kiszolgálása inkább egy kellemetlen tehertétel. A rendőrségnek reklámra, vagy mi egyébre semmi szüksége.

A bűnpraeventiva és üldözés munkájának egyáltalán nem melléklete a dobpergés és ágyúszó, vannak stratégiai titkok is a nyomozásban, vannak magasabbrendű tekintetek, melyek hét lakat zárját követelik, de viszont az esetek túlnyomó százalékaiban a nyilvánosság ezer szemét és ezer karját kell magunk mellé vennunk. A közönségnek, a nyilvánosságnak, gyors, kellő besorakoztatása a detektívgárdába sokszor a siker első feltétele.

E hatalmas, súlyos érdekek és feladatok életté tevésének gyűjtőállomása, közvetítő fóruma, mondhatnám expediciós osztálya, keltője, óvója és biztosítója a rendőri sajtóiroda intézménye.

Rédey Miklóssal egyetértve — majd annak rövid idő multán a sajtóirodából történt kiválása után — már saját felelősségemre ezeket a szempontokat igyekeztem a gyakorlatba a rendőrség és sajtó érintkezésében és együtthaladásában átültetni és mint annak

sine qua non-jaképpen úgy Rudnay Béla, mint később Boda Dezső főkapitány érája alatt, a *hírszolgálat* technikáját és szellemét teljesen új alapokra fektettem.

*

De álljunk meg! Mintha valamikép az önméltatás illetéktelenségébe esnem. Nem is folytatom. Ezt végezzék el mások. E kis cikkben csak reminiszcenciákat akarok megírni, úgy, ahogy azok a mult tükréből rapszodikusan felrajzanak. Levetem a komolykodó pápaszemet, inkább rózsaszinkeretes szemüveget teszek fel most, mert *barátaimat, munkatársaimat* akarom magam elé idézni. Azokat, akikkel húsz esztendőn át együtt dolgoztam.

Böngészek, lapozgatok abban a nagy archivumban, amit — megírtam. A rendőri sajtóirodába való betoppanásommal máj legitim összeházasodtam az írással, azt tán ép oly szenvedelemmel űzve, mint azok, akik a szerkesztőségi asztalon születnek mindennap újjá... Elsárgult, régi ujság kerül elő. Benne cikkem. Címe: *A rendőri sajtóiroda.* Kelt ezelőtt pont harminc esztendővel.

Annyit kiszerkesztettek akkor könyörtelen riporterek, hogy viszont én is kiszerkesztettem egyszer valamennyit, kik a hír robotoló fanatikusaiként népesítették be a rendőri sajtóirodát. Ezelőtt *harminc esztendővel.*

Nem tudom, gyöngéd célzás vagy ravasz kioktatás akart-e lenni annak idején, de mindjárt a cikk elejére odakanyarítottam az igazi rendőrriporter karakterképét is. Hm, nem is olyan rossz. Tehát!

„Ne tessék fitymálni — írom — a rendőrriportert. Téved, aki azt hiszi, hogy az egyszerűen egy kopott hírvigéc. Szimpla hírboy. A riporternek kell, hogy magában egyesítse a jó detektív ügyességét, az emberismerő megfigyelőképességét, a művelt ember tudását s a rutinos író gyors, könnyű tollát. Ideg és testölő hivatás. A riporter az ujság lelke, a színe... rab és fejedelem: az élet krónikása."

Utána familiáris csokorba kötöttem a rendőri sajtóiroda akkori virágjait: ősz és fiatal gárdáját. Ezelőtt *harminc évvel.* Istenem, de sokan elmentek azóta. Oda, ahol már nincs ujság, honnan nincs már hír...

Ki emlékszik *Szvoboda Lajosra?* „Vom *Pester Lloyd.*" Igen büszkén ropogtatta, megkövetelvén, hogy most aztán kövesülj meg a tisztelettől. Kedves, mókás öreg úr volt. Csak a fiatalokkal nem békült. Igen lenézte őket. Kollegialitást süldőkkel nem vállalt.

Sokszor kapott össze *Frőhlich Jánossal,* aki akkor a *„Magyar Nemzet"*, a kormány hivatalos lapja jól fésült hasábjain eregette meg a riporterfantáziát. Bokrosodott is attól *Szvobi* bátyánk, aki viszont a nagy, komoly *„Pester Lloyd"*-ban mindent illőn leszürkített.

— Mit, ez egy komoly riporter?! Novellákat hazudik...

Szvobi bácsi hamarosan elköltözött. Alig tíz esztendeig őrizte meg féltékenyen a *„Pester Lloyd"* authenticitásának szeplőtelenségét. Nem érte meg, hogy *Frőhlich János* riporternövését lássa, aki idővel egész amerikai szabásúvá fejlődött ki. Atyamestere lón a foglalkozásának és méltán tették meg a rendőrrovatvezetők

szindikátusa elnökének. Élete derekán, a huszas évek elején halt meg.

1900! Fiatalember volt akkor *Lenkey Gusztáv* is. A *„Magyar Hírlap"* rendőri tudósítója. De tarsolyában hordta már a generálisbotot. Egyre felfelé ívelt a pályája. Ma a *„Pesti Hírlap"* felelőse. Mit is írtam róla ezelőtt harminc évvel? No lám, dicsérem látnoki szemem. „Csupa ambició és tudás. Nagyszerű szeme van. Rögtön meglátja a nap felhalmozódó eseményeiből, amit meg kell írni s azt is, amit nem kell megírni." Lehet-e szebb kvalifikációja ujságírónak és szerkesztőnek?!

Kovács Arnold — a közismert *Noldi* —, aki ma az *„Ujság"* hasábjait diszíti, akkor a *„Politisches Volksblatt"*-ot képviselte. A megtestesült precizitás. Ma is az. És téved, ki azt hiszi, hogy kozben megöregedett. *Kedélyére, bohém lönyére nem kell ma sem fiatalítás.*

Tipikus bejárója volt akkor a rendőri sajtóirodának *Mezey László*, a *„Magyar Esti Lap"* tudósítója. De mintha a *Times* egyenes hírszállítója lett volna. Olyan buzgósággal és öntudatossággal szerkesztette glosszáit. Különben jókedvű, bohém ember volt. A halál őt is elragadta hirtelen.

A la belle garcon tipusát adta *Detela Géza*, a *„Hírcsarnok"* — a rendőrségnek is könyomatosa volt — munkatársa. Vele csak *Schröder Béla* — később aradi szerkesztő, majd délamerikai globetrotter — versenyezhetett. Most már mindketten — versenyen kívül vannak. Végleg elmentek. *Lukács Sándor*, a *„Pesti Napló"* akkori rovatvezetője is hamarosan elköltözött.

Egyáltalán a halál nagyon aratott azóta. Milyen ifjondi ember volt akkor *Balla Jenő*, aki a *„Kis Ujság"* nevében járt be. Okos, higgadt fő, aki addig könnyezte meg színes írásaiban az ongyilkosságok tragédiáit, míg *egyszer hirtelen ódki elsötétültségben maga is belefulladt a Duna hullámsirjába.*

Élte virágjában halt meg *Nemeskéri Kiss József* is. A *„Budapesti Hirlap"* és *„Esti Ujság"* küldottje. A praedikátumát el ne hagyd! Ez érzékeny pontja volt. Zsentri fiú, riportjaiban, irásaiban is csupa finomság és választékosság. Idegei korán őrlődtek fel.

De vissza *1900-hoz!* Tartsunk sort a szemlében! Lám *Horváth Elemér*, a *„Budapesti Napló"* képviselője, *Clair Vilmos*, az örök charmeur és mégis a ma is érvényben lévő Párbajkódex szerzője, a mindig választékos, elegáns *Révész Gyula*, a *„Budapesti Hírlap"* és *Donát Vilmos*, a *„N. Politisches Volksblatt"*, aztán *Zsoldos László*, a *„Pesti Hírlap"* munkatársa. És nem szabad megfeledkeznunk *Eichner Somáról* sem, a csupa mozgékonyság prototipusáról, *Farkagó Jenőről*, az illusztris íróról sem, akik azonban már *1900* előtt búcsút mondtak a rendőri portának és irodalomnak.

Amint így vissza-visszaszáll a tekintetem a multba, úgy érzem magam, mint az, aki az asztala fiókjából előveszi a régi, megtelt albumokat. És nézi, nézi, mint saját életének tort részeit, a fakóvá vált képsort. Visszalapozgatok ... de sokan vannak, akiknek emléke már csak a lelkünkbe beidegzült fotográfia-emlék, melyhez derüs szavak, meleg érzések kotnek s azért duplán fáj, hogy minden oly mulandó: emberek jonnek és tünnek ...

Előttem áll *Szenes Béla.* Kevésszavú, szerény ember. A háborús években *„A Nap"*-ot látta el mogorva, zord rendőri hírekkel. Mintha külön fegyelmezte volna rá a tollát. Mert a lelke mosolygott, szatiráiban, későbbi színdarabjaiban is csupa derű. A nevető filozófus. Nála jobban senki nem rajzolta meg a budapesti embernek — ennek a vegyeslelkű konglomerátumnak — a pszichéjét. Talán egész apró rendőri hírek is adtak hozzá inspirációt. A rendőr fóruma előtt nem kendőzi magát az élet.

Kár ezért a barátunkért. Oly fiatalon halt meg. Nagy agy, gyenge szív viaskodott... s megölte az embert.

Lapozzunk tovább! Hórihorgas ember fotográfiája. *Fodor Aladár.* Nyughatatlan lélek, élénk fantázia, trükkök kedvelője. Ő volt az, aki csavargónak öltözött s a toloncházban, majd lopással vádolva magát, a Markó utcában adta a sopredéket, a bűn proletárját. Végül leleplezte magát. A kommun után Bécsben tüdőgyulladás végzett vele.

Ki emlékszik azután az öreg *Kemény* bácsira, szájában az örökös virginiával, melyet talán még álmában sem tett le. A *„Neues Politisches"*-ben évekig írta a régi Pest rejtelmeit. Borzongós történetek voltak. Fantáziából és valóságból összegyúrva. Semmi jegyzet, semmi adat. Mind ex abrupto — fejből.

Ki tud *Pápay Jenőről?* Régi korok bohém, örökosen mosolygó típusa. Csak a „szenzáció" érdekelte. Friss, hamvas, melyet csak ő tört le s pompáztatta a régi *„Magyarság"* hasábjain. Most már rég se nem vídám, se nem szomorú. A sír egykedvű.

*

Élére ennek a sorozatnak biggyesztem *dr. Hetényi Imre* főkapitány-helyettest. Éveken át pedig rendőri riporter, aki a rendőrtiszti akadémiát a — rendőri sajtóirodában végezte el. Jeles sikerrel. Hisz riportage és nyomozás sokszor egy. Rokonhivatások. Tényállás és igazságkeresés. Nem tudom, melyik a fárasztóbb. *Hetényi Imre* egyszerre detektívfőnökhelyettesi minőségben ugrott be. Kétségtelenül az ujságírás veszteségére, még kétségtelenebbül a rendőrségnek nyereségére.

Eszmetársulás révén mindjárt melléje kell állítanom a másik méltóságost: *Nagy Gyulát,* a *„Pester Lloyd"* munkatársát. A háború alatt, majd a forradalmi időkben a közélelmezési minisztériumban vezető poziciót töltött be. A legrégibb ujságírók közül való, szeniorja a rendőri sajtóirodának.

Pesta Frigyes! Valamikor a *„Budapesti Hirlap"* ragyogó tollú rendőri tudósítója. De másfelé fordult a pályája. Aztán egy markáns ember: *Kádár Lehel.* Ékes tollával a politikába zajlott bele.

Sokan fordultak meg abban a kis *Zrinyi utcai* szerkesztőségben. Valóságosan a sajtóiroda leltárához tartozott *Ilosvai Hugó.* Vagy másfél évtizedig dominálta ott a közvéleményt. Soha kövér ember úgy nem cáfolt magára. Korán kelő, csupa mozgékonyság, érdeklődés. Karcsun, légiesen szaladtak irásai... Ma a riport önálló gazdája lett. Most egy síma, patricius arc: *Tábori Kornél.* A *„Pesti Napló"*-t igazgatta éveken át rendőrileg. De írói tolla

mindjobban kiszélesbült, nagy tudását és szervezői tehetségét az idegenforgalmi propaganda sajátította ki.

Akadt elmaradhatatlan monokli is. *Tarján Vilmos* hordozta be szorgalmasan magával együtt a sajtóirodába. Addig, amig ő lett a riporterfogalom. A *„Magyar Hirlap"*-ot, aztán *„Az Est"*-et látta el mintariportjaival.

Garay Ferenc, a *„Tolnai Világlapja"* szerkesztője is sokáig rendőrségben buzgólkodott. A *„Pesti Hírlap"* hasábjain csillogtatta szabályos riportokban írói készségét. De akkor *Bischitz Bányai Béla dr.*-ról sem szabad megfeledkezni. Hangos, élénk tollal írt. Most ügyvédi irodájában nyomozza a — tényállást.

Illés István is egykoron buzgó riporter volt. Most mindazonáltal van — saját autója. Azaz *„Autó"*-ja. Közlekedési szakember lett, aki *„Autó"* lapját, egyuttal a KMAC lapját szerkeszti.

Kónyai Elemér, az egykori *„Országos Hírlap"* rendőrtudósítója szintén sokáig járta a rendőrségi portát.

Témával, ötlettel szolgált a rendőri sajtóiroda *Palásthy Marcellnek*, az ismert írónak is . . .

A *„Pesti Futár"* — lásd *Nádas Sándor* — is a rendőri sajtóirodából indult el. Ott volt az előkészítő tanfolyama. A *„Nap"*-nak adta le ízes, borsos riportjait.

És még oly sokan vannak, akik mintha mindenkorra beházasodtak volna ahhoz a főkapitányságí ujságírói különítményhez, de aztán másfelé kalandoztak el.

Szamosi Armand, az *„Az Ujság"* riportere nagyszerűen indult, de sajnos, megrokkant fiatalon az ujságírás számára. Hosszas szenvedés után éppen a napokban hunyt el. *Szirmai István*, a *„Hírcsarnok"* egykori buzgó famulusza, átlendült más körzetekre. Ma az *„Ujság"* jeles embere.

*

Teljes a névsor?! A multba révedező sugárővbe bevezényeltem mindenkit, aki az én húsz esztendőm alatt ott sürgött-forgott a megszületö napi krónikák nyugtalan, lármás, boszorkánykonyhája körül?!

Nem tudom! Úgy ködbe vesz minden, ami már egyszer a multé. De ezen a ködön átcsillámlik sok-sok fénysugár.

Intimitás, barátság!

Rendőrnek és ujságírónak a hivatalos merevségekből kikapcsolt otthona volt a sajtóiroda. Húsz év elég tanúság! Nem volt büró a szertartásosság, se a drill jegyében. Az íróember mindenüvé magával hozza a bohém levegőt. Szabad csapongását és közvetlenségét az olyan embernek, ki a gondolataival él és kenyere, hogy mindenről legyen véleménye. Élessé válhatik tán a szablyája, de a szívébe melegség és megértés költözik be . . .

Ezt a levegőt szíttam hosszú, hosszú időkön át. Megteltem sok emlékkel, színekkel és gondolatokkal s tán valamelyes bölcsességgel is. Mert: *historia est magistra vitae!* Én a fő napikrónikás voltam. A rendőrség függönyei mögött pedig az ember hétköznapi históriája íródik, amint a szenvedések, eltévelyedések, bűnök sorsában és *tanulságaiban* vergődik . . .

A régi gárda

Mezey László
a Magyar Estilap rendőri rovatának vezetője

Szvoboda Lajos
a Pester Lloyd rendőri rovatának vezetője

Fröhlich János
a Magyar Nemzet rendőri rovatának vezetője

Lenkey Gusztáv
a Magyar Hirlap rendőri rovatának vezetője

Detela Géza
a Hircsarnok rendőri rovatának vezetője

A rendőri riporter munkája

Irta: **Dr. Héczey Péter** rendőrtanácsos, a rendőri sajtóiroda vezetője.

Nehéz feladat jó rendőri riporternek lenni. Két fontos dolog nélkülözhetetlen a rendőri riporter számára. *Sok tapasztalattal párosult emberismeret és az ebből eredő jó ítélőképesség.* Ismernie kell alaposan az életet, mert csak ennek alapján tud bírálatot mondani a rendőrség elé kerülő megtévedt emberek cselekményei felett. Miután a riporter számára nem elegendő a hivatalos közlés szűk kerete, messzemenőleg ismernie kell a bűn útjára tévedt ember életének minden mozzanatát.

A gyakorlott rendőri riporter agyában egy nyilvántartás van, — amely pontosan emlékezetben tartja a bűnös ember korábbi cselekményeit is. Híres, régi kipróbált rendőröknek mindig legfőbb segítségük volt a jó memória. Ismerték az eléjük kerülő emberek korábbi, bűnös életének minden érdekesebb részletét — s ezek a tapasztalatok a nyomozásnál mozaikszerüleg raktak össze a bűnös ember hű képét. *Amig a rendőrségnek az eléje kerülő tettesek felől rendszerint bővebb adatok állanak rendelkezésére, addig a riportereknek pillanatok alatt kell összeszedniök emlékezetükből minden adatot, hogy riportjukban a megtévedt emberekről részletes és hű képet adjanak. Családok és egzisztenciák sorsa van a kezükbe letéve és éppen ezért súlyos felelősség terhe mellett munkájuk legtöbbször alapos megfontolást igényel.*

A rendőri riporterek munkája szoros összefüggésben van a rendőrség munkájával s a nyomozásnak igen sok esetben *nagy szolgálatot* tesznek. A nagy nyilvánosság segítségével igen sokszor nagy bűnügyek órák alatt nyernek eredményes megoldást. Sok rejtélyes bűnügyben nem egyszer láttuk, hogy a tapasztalt rendőri riporter feltevését a későbbi rendőri nyomozás pontosan beigazolta. A gyakran előforduló komplikált bűnügyek megkövetelik, hogy a riporterek jogilag is képzettek legyenek, hogy helyes ítélőképességükkel riportjukban kellőképpen el tudják bírálni az eléjük kerülő cselekményeket.

Ezek hiányában a rendőri riporter nem vállalhatja a súlyos felelősséget s távolról sem tudja teljesíteni közérdekű feladatát.

Az utolsó tudósitás

Irta: **Szrubián Dezsö** r. tanácsos, a főkapitányság sérülési osztályának h. vezetője.

A sírnak legmélyén feküdt nemzetünk.

A sír szája még nyitva, szélén az egymásra hajigált hantok.

Egy csonka ország teste tetszhalottként hevert benne.

Körülötte ólálkodtak a sírások s vacogó foggal lesték, vajjon megmozdul-e még s rádobálhatják-e a rögöket vagy sem?

És megmozdult!

Megmozdult akkor, amikor már belevágódtak a kapák a földbe, hogy örökre eltemessék s átadják testét az enyészetnek.

Megmozdult ziháló, kínos erőlködéssel s belekapaszkodott csonka kezével a sírgödör szélébe, hogy kiszálljon belőle s megkísérelje a feltámadást.

Fel fog-e támadni?

Nem fog-e visszahullni a mélységbe?

*

Kétségbeesett, küzdelmes munka folyt az életért!

A több esztendős szenvedés megtébolyította az embereket s egymást okolták nyomoruságukért.

Vadul, engesztelhetetlenül folyt a testvérharc!

Az egymásba kapaszkodó, viaskodó boldogtalanokat kellett szétválasztani s elveszett hitüket, értelmüket visszaadni.

A küzdelem áldozatokat követelt s véren és halottakon keresztül vezetett a kiengesztelődés felé.

Mindenkit, akit csak egy szikrányi szeretet fűzött ez elátkozott, veszendő, csonka földdarabhoz, — nekifeszítette mellét, hogy útját állja az elkárhozásnak.

Történt pedig ez cselekedettel, szóval, írással!

A rend és biztonság helyreállítása volt a legelső feladat s e munka élén ott állt, a mindenkor kevéssé megbecsült rendőrség és a sajtó!

*

Késő éjszaka van.

A főkapitányság ama szárnyában — hol a rendcsinálás munkája folyt már hónapok óta — az ablakok még mindig világosak.

Néhány elszánt rendőrtiszt végezte ezt a munkát, hűséges munkatársaival részben az utcákon, részben a főkapitányság falai között.

A munka kétségbeejtően nehéz volt!

Ujból és újból neki kellett lendülni, mert a gyümölcs, mint minden munka gyümölcse, nehezen akart megérni.

Fáradtan, de kemény akarattal dolgoztunk az új életért s nem engedtük úrrá lenni magunk felett a kishitűséget. Bíztunk erőnkben és az Istenben!

Kimerültségtől kék, karikás szemünk napról-napra ott homályosult el a lámpák világa mellett.

Nem bírjuk tovább!

Menjünk haza pihenni, holnap korán reggel újra folytatjuk.

Már a hídon vagyok. Visszatekintek a főkapitányság ódon épületére. A Dunára néző homlokzat teljesen sötét.

A Duna felett vadul rohan az északi szél, hideg eső veri sapkámat és köpenyemet, kardom bojtjáról csepeg a víz. Az arcomba vert eső kis erekben folydogál lefelé. Meg se törlöm. Minek? Ugyis hiábavaló.

Az utcákon egy lélekkel se találkozom, ki is merne ilyenkor kint tartózkodni? Hiszen kint még az éjszaka gonoszai leselkednek, a munka még nem kész, biztonságosabb a zárt kapuk és ajtók mögött szunnyadni.

Őrködjenek, virrasszanak és járják az éjszakát azok, akiket erre kárhoztat hivatásuk s ha bűntevő kezeknek esnek áldozatul, — csak egy elesettel több..

Csak alig ég itt-ott egy-egy utcai lámpa. Takarékoskodni kell, mert nincs szén.

Végre otthon vagyok. Éjfél már régen elmult s még nem vacsoráztam. Neki ülök, hogy elfogyasszam.

Alig eszem egy-két falatot, megszólal a csengő.

Csak nem jönnek megint értem, mint már annyiszor, csak nem történt ismét valami?

Kinyitom az ajtót. Ott áll lihegve, csapzott hajjal, ázottan E. J. ujságíró.

— Ne haragudjék kapitány úr az éjszakai háborgatásért, de...

— Nem haragszom, de tessék beljebb.

— Csak azért jöttem, mert a mai tudósításomat ki akarom egészíteni, mert...

Nem fejezi be, kohögésbe fúl szava, majd újra kezdi:

— Nagyon siettem és ez a három emelet is magas, csak ne volna oly gyenge a tüdőm.

— De hogy lehet ily meggondolatlan? Ilyen időben? Én erős ember vagyok, mégis megvisel az ilyen vihar.

Leültetem egy karosszékbe, leszedem ázott felsőkabátját, teával kínálom, jól esik szegénynek a meleg. Vézna teste szinte elvész az óblos karosszékben. Bágyadtan ül, csak okos szeme csillog élénken.

— Kérem, a mai eseményekről valamit.

— De mindent kiadtunk, nem tudok újat mondani, kár volt ezt a kockázatos utat megtennie, — nyugtatom meg.

— Igen, igen, akkor nyugodt vagyok, mert nem szeretném, hogy a közönség tájékozatlan maradjon, ma pedig szükség van erre, mert megnyugvást ad. Látják, hogy dolgozunk . . .

Ismét hosszas köhögés.

— Ugylátszik, meghültem, mert máskor nem szoktam így köhögni. Köszönöm a szívességét, most megyek a szerkesztőségbe.

— Csak nem akar odamenni, hiszen kocsi most nincs, — vetettem ellen — gyalog pedig csak nem megy?

— De bizony oda megyek, — erősködött — ha máskép nem, hát gyalog, ez kötelességem és mi lenne, ha lemaradnánk?

Felállt, rásegítettem nyirkos, félig száradt kabátját s kikísértem.

A sötét lépcsőházban gyufákat gyujtogatva lépegetett lefelé s még sokáig hallottam elfojtott köhécselését.

*

Szép, kerek és az eseményeket hűen leíró cikke jelent meg másnap lapjában, de ez volt az utolsó tudósítása.

Gyenge testét, melyben több volt az akarat, mint az erő, — kikezdte a viharos éjszaka s könyortelenül elvitte a csendes emberek honába.

Meglátta-e onnan felülről az eredményt?

Meglátta-e a feltámadást?

Anarchista-fogáson

Irta: **Koos Géza** rendőrfőtanácsos

Talán 23 esztendeje, hogy a spanyol király Budapesten volt. A rendőrség mindent elkövetett, hogy a fejedelmi vendégnek semmi baja se történjék. Annál is inkább, mert híre járt, hogy *anarchisták merényletet akarnak ellene elkövetni.*

Hetekkel előbb megkezdődtek a razziák a fővárosban és összefogdosták a gyanus elemeket. A fő munka azonban a külföldről érkezett gyanus emberek felkutatása volt. Akkoriban még nem volt se vizum, se útlevél és így természetesen a külföldiek megfigyelése nagy és nehéz munka volt.

Ezekben a napokban felkeresett *egy rendőrriporter* és közölte velem, hogy a *Kertész uccában* tud egy lakást, ahová két nappal ezelőtt két külföldi beköltözött, nagyon titokzatosan és gyanusan viselkednek, nincsen kizárva, hogy *anarchisták.* A riporternek azonban egy kikötése volt, hogy velem jöhessen, viszont nekem az volt a kívánságom: *„Nem szabad megírni".* Megegyeztünk.

Még aznap éjjel 12 órakor a rendőri riporterrel, 10 rendőrrel és 10 detektívvel nagy izgalommal elindultam *a Kertész uccába anarchistát fogni.* Becsengettünk a házba és megkérdeztük a házmestert, lakik-e a házban két külföldi ember, akik a napokban érkeztek? *Igen,* volt a válasz és felmutatott a második emeletre, ahonnan az egyik ablakból világosság szüródött ki.

Felmentünk. Az előszoba sötét volt, az udvari szoba ki volt világítva, a vászonredőny lehúzva, úgy hogy nem láthattunk be.

Csengettünk, ijedt futkosás zaja hallatszott. — A törvény nevében nyissák ki az ajtót, — kiáltottam. Semmi válasz. — Azonnal nyissák ki, mert betörjük az ajtót. — Ebben a pillanatban kioltották a lámpát. *Ahány revolver volt, kézbe került, a rendőrök kardjukat rántották ki.* Előreszegzett revolverrel benyomtuk az ajtót és mindannyian bementünk az előszobába, onnan az előbb elsötétített szobába.

A sötét szobában egy fehér lepelbe burkolt embert láttunk. Amint a lámpással megvilágítottuk, láttuk, hogy az alak egy halotthalvány nő, aki egy szál ingben áll reszketve a szobában. Csakhamar tisztázódott a helyzet. Egy falusi cselédleány volt, aki éppen lefeküdni készült, mikor férfi hangokat hallott és ijedtében eloltotta a lámpát.

A nagy izgalom nevetésbe fúlt, anarchista helyett egy ártatlanságát féltő, egyszerű naiv leányt találtunk.

Egy kis idő mulva, mikor a cselédleány az izgalomtól magához tért, megkérdeztük, lakik-e itt két idegen nyelven beszélő férfi. — Bent vannak az utcai szobában, ott alszanak — volt a válasz. Revolverrel a kezünkben bementünk a kérdéses szobába, az ágyban alvó embereket a detektivek lefogták, akik megrémült, ijedt tekintettel bámultak felénk, akiket álmukból vertünk fel. Igazolásra szólítottuk fel őket. Szabályszerüen igazolták személyazonosságukat. *Kiderült, hogy két bolgár katonatiszt, akik inkognitóban jöttek kormányuk megbízásából Budapestre lovakat vásárolni.* Azért inkognitóban, mert ha hivatalosan akarnak vásárolni, akkor a kupecek felverik a lovak árait. Így végződött anarchista fogásom, mely számomra a legmulatságosabb *rendőri élmény volt.*

Sajtó és életvédelem

Irta: **Szimon István** rendőrtanácsos, az Életvédelmi osztály vezetője.

Aki az igazság barátja, az szereti a komoly, becsületes sajtót, amely oly hatalmas tényező életünkben. Nem államhatalmi szerv és mégis hatalom, amely sokszor felemel, sokszor porrá zúz. Ha a bíróságot az igazság őrének mondjuk, a sajtót az igazság ellenőrének nevezhetjük. Az életnek ezer formái között gyakran búvik meg a gazság. Mi lenne, ha a sajtó reflektorfénye nem pásztázná az emberi aljasság és kapzsiság dzsungeljét?

Csodálatos az emberi lélek! Mennyi morális és antimorális tett fakad belőle, mintha nem is önmagáért volna jó a jó és hány ember csak akkor tud a kötelező ethikára ráeszmélni, ha egy tette nyilvánosságra kerül. Sok ember szíve helyén csak a nyilvánosság iránti érzékenység honol, szabad-e kihasználatlanul hagyni ezt az érzékenységet? És viszont: hányszor tudva-tudunk oly dolgokat, amelyekért a felháborodás csak akkor tör ki belőlünk, ha a sajtó is megszólal. Hiába, az ego a tömeglélek befolyása alatt áll, ennek pedig legfőbb irányítója, mondhatnók: lelkiismerete, a sajtó.

A sajtó szuggesztiv ereje döbbenetes hatást tud kiváltani az emberekből. A suttogó hang harsogássá szélesül a sajtó publicitásán keresztül és az egyes nem tud elzárkózni a hanghullámok elől, amelyek a lapok megafonjain keresztül ostromolják a lelkét. Mily lehetőségek perspektiváját nyujtja ily hatalmas erő és mily súlyos felelősség terheli ennek a mozgatóit!

Kétségtelen, hogy az emberi életnek vannak momentumai, amelyek nem kívánkoznak nyilvánosságra és így az én munkámnak sem mindig hasznos a sajtó nyilvánossága, amely éppen szuggesztiv erejével utánzásra ösztönöz. Egy-egy különös öngyilkosság publikálása szériákat csinál. Emlékszem, hogy a sajtó jó régen

hírül hozta, hogy egy japán a *Fuzsijáma* tűzhányó kráterébe ugrott. Rövid időn belül egész sereg hasonló öngyilkosságról olvashattunk a világ különböző tájairól. Ugyanígy csinált a közelmultban egy budai kereskedő különleges gázmérgezésével. A *Ferenc József-híd* turulmadara pedig egy időben kedvenc kirándulóhelye volt a komolytalan öngyilkosoknak. Amíg a sajtó mint szenzációt részletesen, a részvét és a kedélyesség hangján tárgyalta az eseteket, egyik követte a másikat, dacára a hídláncon konstruált védőhálónak és a végig kiálló szögeknek. Amikor azonban a sajtó közömbös hangon, szürke jelentést közölt, hogy öngyilkos jelöltjeink a toloncházba kerülnek, megszüntek kultiválni az öngyilkosságnak ezt a fajtáját. Szép szavakkal azt mondhatnánk, hogy a sajtó fagyos lehellete következtében elvirágzott. Vagy itt egy másik eset. Közismert uzsorás a végső kétségbeesésbe kergeti adósát. Oh, nem lehet hozzányulni mélyen tisztelt személyéhez, mert a jogrend határai korlátozottak. De a sajtó hatalma határtalan ... Harsogó felháborodása eltünteti az uzsorást a színről, a szorongatás megszünik. A sajtó egyszerre tudott könyörtelen és könyörületes lenni ...

A közönség szenzáció keresése, szenzáció szeretése kényszeríti a sajtót arra, hogy hozzon szenzációt. De szenzáció-e az, ha egy embertársunk csendesen elkivánkozik az élet forgatagából? Nem tehetünk itt semmit. A halál marad mindig a legnagyobb szenzáció az élő számára. Változtathatunk-e az ősi ösztönös érzéseken, amely szereti a döbbenetest?

Pedig ... Milyen súlyos más szenzációi vannak az élő életnek! Ezek közül a legkisebb is mennyire érdekli a közönséget, ha véletlenül — szemtanuja. A napokban egy férfi éhségében összeesett az utcán és egy jószívű hölgy egy tányér levest kerített számára. Szívfacsaró látvány volt, hogy a szerencsétlen elgyöngült állapotában is hogyan habzsolta az ételt. Ez a „*szenzáció*" természetesen nagy tömeget vonzott. A részvét ilyenkor hamar jelentkezik. A tömegből egy úr éppen engem kérdezett meg: mit lehetne ebben az ügyben csinálni, hogyan járulhatna hozzá ő is a szerencsétlen talpraállításához. A társadalomnak tehát van szíve, ha még oly nagyon zárva is tartja. De érteni kell hozzá, hogy megnyissák. Egy-egy eset közvetlen közelről meg is nyitja, mint azt az említett eset bizonyítja. Itt vár tehát a sajtóra a nemes feladat: felrázni a társadalmat, fülébe harsogni, hogy itt emberéletek pusztulnak, sokszor betevő falat híján, hogy fillérekkel is lehet menteni, ha az megfelelő helyre kerül. Mily lélekkel ül a gazdag a dúsan terített asztalhoz, ha nem emlékezik meg legalább egy szegényről, hogyan ízlik az inyenc-falat, ha arra gondol, hogy emberek, ártatlan gyermekek ezrével éheznek és pusztulnak? Minden vonalon nem tud az állam segíteni és főleg nem a szegénység frontján, mert a vele

szemben állított sok-sok szociális követeléssel már nem bír. Itt csak a társadalom segíthet, mert az élő szív benne dobog. Tisztába vagyunk azzal, hogy ma a társadalom is a földön hever, de él... És az életéhez hozzátartozik, hogy meghallja a szívének a hangját is.

A sajtónak is van szíve, kell, hogy együtt dobogjon a társadalom szívével. A sajtónak azonban irányítania is kell azokat, akik szeretnének segíteni, de félnek a jótékonyság szélhámosaitól, hiénáitól, vámszedőitől. Mert valljuk meg: ez a félelem jogos. Ahol pazar adminisztrációt tartanak fenn csak azért, hogy a nyomorultaknak fillérek jussanak, az a szerv semmiképpen sem alkalmas arra, hogy az embereket adakozásra buzdítsa. Sokszor érzem munkaközben, hogy az emberi önzés és kételkedés milyen ködöt páráz az emberi szív köré. Mily nagyszerű hivatás a sajtó számára feltisztázni ezt a ködöt, megmagyarázni, mily édes adni, segíteni, feltárni, mily szörnyű az emberi nyomoruság azoknál, akik a halál kapujában állanak.

Ez legyen a szenzáció, amely után a közönség kapkod és ezt a szenzációt tárja a sajtó nap-nap után a közönség elé olyan élénk képekben, oly eredeti színekkel, mint maga a valóság! A sajtó a maga szuggesztiv hatalmával képes erre. A legszebb eredmény lesz pedig az a harmonikus kiegyenlítettség, amely a társadalmi osztályokat a szeretet jegyében közelebb hozza egymáshoz.

Csendőrség és sajtó

Irta: **Milvius Attila** csendőrszázados,
a magy. kir. csendőrség sajtóirodájának vezetője

A bűnözés olyan régi, mint az emberiség. Éppen ilyen régi multra tekinthet vissza a bűnözés elleni küzdelem is, mely legfeljebb csak alkalmazott eszközeiben szenvedett változást a lepergett évszázadok folyamán. A bűnözés egyaránt veszélyezteti és támadja az állam, a társadalom és az egyes egyén jogait. Veszedelmes ellenség, legyűrésére sorompóba kell állítani az összes — tényezőket, melyek a küzdelem tökéletességét szolgálhatják. Ezeket a tényezőket részben az államhatalom, részben a társadalom állítja csatasorba.

A társadalom egyik ilyen küzdő tényezője a bűnözéssel szemben a napisajtó. A sajtó ma nagyhatalom. Feladata nem szorítkozik csupán híranyag felkutatására és közvetítésére. A híranyag kritikai méltatásában, kommentálásában rejlik ereje, mely a közvélemény befolyásolásában, irányításában, a tömegek felvilágosításában, nevelésében és ez által értelmi színvonalának emelésében nyilvánul meg.

A bűnözés elleni küzdelem porondján a napisajtó már az egyszerű hírközvetítéssel, de még inkább a hírek megfelelő kommentálásával és népnevelő hatásával tehet egyaránt kiváló szolgálatokat.

Közismert dolog az, hogy a nagyközönség, mely a lapok olvasótáborát teszi ki, nagyfokú érdeklődéssel viseltetik mindenkor a bűnügyi vonatkozású témák iránt. Ha a lapok egyidőben adnak hírt egy gyilkosságról, egy leleményes szélhámosságról, vagy tökéletes kasszafúrásról és mondjuk egy új elem felfedezéséről, akkor száz olvasó közül kilencvenet a bűnügyi vonatkozásuak fognak jobban érdekelni és jó, ha tíz olyan ember lesz, aki figyelmesen átolvassa a modern kutató vegyészet legfrissebb szenzációját. A

nagyközönségnek a bűnügyekkel szemben tanusított ilyen fokozott érdeklődését vétek volna a bűnözés elleni küzdelem szempontjából kihasználatlanul hagyni.

Köteteket lehetne írni olyan példákról, melyek mind azt bizonyítják, hogy bűnügyek tényálladékának felderítésénél mily kiváló eredményeket lehet elérni, ha a nyomozó hatóság a sajtó szolgálatait igénybe veszi és ezáltal biztosítja a maga számára a nagyközönségnek a nyomozás munkájába való bekapcsolódását. Gondoljunk egy aktuális külföldi példára, a párizsi *Kutjepov*-ügyre. Ami sikert ebben az ügyben a párizsi rendőrség elért, azt kizárólag a sajtónak és annak útján a nagyközönségtől nyert információknak, adatoknak és útmutatásoknak köszönheti.

Mult év őszén a Hüvösvölgyben talált *elégett női holttest* ügyében a nyomozás mindaddig teljes sötétségben tapogatódzott, amig a halott kilétét a sajtó segítségével nem sikerült megállapítani. Megszökött bűnözők kézrekerítésénél, lopott értékek értékesitésének megakadályozásánál, hullák agnoszkálásánál, bármely bűnügyi vonatkozású esemény tanúinak felkutatásánál stb. a sajtó felbecsülhetetlen szolgálatokat tehet a nyomozó hatóságnak.

De nemcsak egyes bűnügyek kiderítésénél nyujthat segédkezet a napisajtó a közbiztonság őreinek. A nyomozás a közbiztonsági szolgálatnak csak egyik részét képezi. A másik igen fontos része, ennek a szolgálatnak a megelőző szolgálat, mely foglalatát képezi mindazon intézkedéseknek és eljárásoknak, melyeknek az a célja, hogy a bűnözést még annak elkövetése előtt megakadályozzák. A napisajtó ebben a szolgálatban is nagy mértékben támogathatja a közbiztonsági szerveket azzal, midőn bűnügyi vonatkozású híreket közöl. Így pl. egy szélhámos egyetlen trükkjével végigcsalhatná a fél országot, ha nem volna sajtó, mely a *trükköt világgá kürtölve, azt használhatatlanná teszi*, ezáltal százakat és százakat óv meg a károsodástól, tehát végeredményben a bűncselekmények egész sorozatát akadályozza meg. Az elkövetett bűncselekmények megtorlását is a napisajtó hírszolgálata hozza a legszélesebb körök tudomására, mi által nem egy embert tart vissza a bűnözéstől.

Különösen értékes szolgálatokat tehet a napisajtó a bűnözés elleni küzdelem hatékonysága érdekében a tömegek nevelésével. Az ideálisan elgondolt sajtónak a nép nevelését ott kell folytatni, ahol az, az elemi iskolákban abban maradt. A száraz híranyag kellő kommentálása az az eszköz, melyet a sajtó a nép nevelésénél felhasznál. A bűnözés elleni küzdelem szempontjából bennünket a törvénytiszteletre való nevelés és a sajtó azon céltudatos munkássága érdekel, melyet az, a közönség jog- és igazságérzetének ébrentartása és fejlesztése érdekében fejt ki.

A m. kir. csendőrség Budapest székesfőváros, továbbá a törvényhatósági joggal felruházott és megyei városok területét kivéve, az egész ország területén látja el a közbiztonsági szolgálatot. Idestova *50 év* óta küzd a bűnözés ellen és őrködik milliók személyi- és vagyonbiztonsága felett ezen a területen.

A csendőrség sem akarja nélkülözni azt az értékes támogatást, melyet a napisajtóval való együttműködés jelent. Ennek az együttműködésnek megteremtése érdekében gondoskodni kellett egy olyan szerv felállításáról, mely összekötőkapcsot képez a napisajtó és a csendőrség között s így az állandó érintkezés fenntartásáról gondoskodik, ami a sikeres együttműködés elengedhetetlen feltételét képezi.

1930 március hó 1-én Budapesten megkezdte működését a m. kir. csendőrség sajtóirodája. A sajtóirodába naponta befutnak a csendőrség egész működési területéről a csendőrség bel- és közbiztonsági szolgálatára vonatkozó hírek. A híranyagot a sajtóiroda feldolgozza és írásbeli kiadványokba foglalva, a *Magyar Országos Tudósító* útján eljuttatja a napilapoknak. Az iroda a hírlapíróknak minden, a csendőrséget vagy annak szolgálatát érintő ügyekben felvilágosítással szolgál, nagyobb jelentőségű, országos érdeklődésre számottartható ügyekben a fejleményekről állandóan tájékoztatja a sajtót.

A csendőrség a sajtóirodája útján tehát állandó érintkezésben áll most már a napisajtóval és ezen keresztül a nagyközönséggel. Az együttműködés alapja ezzel meg van teremtve. A sajtóiroda a sajtónak szolgálatokat tesz az által, hogy egy nagy hézagot pótol a lapok vidéki hírszolgálatában. Ellenszolgáltatásképpen a csendőrség a bűn ellen folytatott küzdelem, az ország rendjének fenntartása, nyugalmának biztosítása érdekében kifejtett tevékenységénél a sajtó megértő támogatását kéri.

A sajtó segitsége a bűnügyi nyomozásnál

Irta: **Vogl József** rendőrkapitány

A főkapitányság épülettömbjének földszintjén, a Zrinyi-utca 2. szám alatti bejárat kapumélyedésében van a rendőri sajtóiroda és a rendőri rovatvezetők helyisége. Gondos előrelátással helyezték el ezen a helyen a sajtót, hiszen ez a bejárat a főkapitányság legforgalmasabb pontja, ezen keresztül történik minden előállítás, jelentés, innen gördülnek ki az autók. Ezért célszerű volt a sajtóirodát is idehelyezni. De azt hiszem, hogy a sajtó munkáját nem nehezítette volna meg az sem, *hogy ha az épület legelrejtettebb zugában adtak volna részére otthont*, mert bámulatos és hihetetlen, hogy minden, ami érdekes és fontos, ami lényeges és szenzációs, milyen *hihetetlenül gyorsan* jut el a sajtóhoz.

Bárkit is hozzanak be a főkapitányságra, bármilyen hír érkezzék is oda. akár *jelentés formájában, távbeszélőn, vagy az utolsó hetek óta rádión, az nyomban a sajtóhoz is elkerül.* Érdekes ez a jelenség, olyan, mintha a sajtóirodából indulna ki *egy titkos hálózat, mely bevezet minden szobába, mindenkihez és mindent, ami az épületben történik, levetíti a sajtóiroda asztalaira és telefonfülkéibe.* Igy érthető az, hogy ha a főkapitányság épületéből kigördül a helyszíni kocsi, a *„mord-autó"*, azt a kiindulás pillanatától *árnyékként követi néhány taxi, a rendőri riporterekkel.*

Együtt érkeznek mindenüvé a hivatalos rendőri bizottsággal, ők a *legelsők*, akik velünk, a gyilkosságok, rablások, gyujtogatások színhelyén megjelennek és a rendőri munka legelső lépésétől *látják és követik az ügy menetét.*

Rövid pillanatok alatt a legelső megállapításokat már ismeri a szerkesztőség, kattognak a szedőgépek, fogy a rotációspapiros és Budapest közönsége a legrövidebb idő alatt tudja a szenzációt. *A rendőri rovatvezetők munkája nagy, komoly tudást és gyakorlatot igénylő munka, ez az, ami az ő kötelességük.*

Ugyanekkor, mikor alapmunkájukat, a nagyközönség tájékoztatását végzik, egy másik, nagyon fontos munkát is végeznek, egy olyan munkát, melyről a nagyközönség nem is vesz tudomást. *Segí-*

tik a nyomozást. Számottevően és hathatósan segítenek. A legtöbbször *tudatosan*, de igen gyakran szinte *akaratlanul* is, mert a nyomozás szenvedélyévé válik a riporternek, aki szoros összeköttetésbe kerül a bűnügyi osztállyal.

Leglényegesebb a sajtó segítsége mindama bűncselekményeknél, hol az áldozat, vagy a tettes *személye és kiléte ismeretlen.* Ha valahol egy embert találnak megölve, kiről senki sem tudja, hogy kicsoda, személyleírását posta, telefon és táviró továbbítja az egész ország nyomozó hatóságaihoz. Detektivek százai dolgoznak itt Pesten és vidéken és mégis, gyakran nem nyerne megfejtést a nagy kérdés, hogy az illető, *ha a sajtó nem közölné egész részletesen a helyszín összes körülményeit, a talált áldozat személyleírását, ruházatát.* Az ujság a maga sok ezres példányszámával eljut mindazon helyekre, ahová a hivatalos táviratok nem kerülnek, ahol detektiv nem jár. A gyanusítható egyén személyleírását, esetleges ismertetőjeleit az ujságok révén sok százezer ember olvassa, találgatja, ki lehet az illető és a sok olvasó között mindig akad egy-kettő, aki olyan lényeges adatot, vagy utbaigazítást tud szolgáltatni, amin a rendőrség elindulhat, melyeket a rendőrség tágíthat, melyek lehetővé teszik, hogy az ügy kinyomozható legyen.

Mindent, amit a helyszínen találnak, mindent, amit az elkövetők visszahagynak, *ma már nemcsak leírásban, de képekben is közlik a lapok* és ezáltal olyan széles körben juttatják a történteket a köztudatba, amilyen mértékben azt a sajtó nélkül elérni teljesen lehetetlen volna. *A közönség egyrésze fokozottabb érdeklődéssel várja a fejleményeket, találgat, „tippel", belevési emlékezetébe az olvasottakat* és megfigyel mindent és mindenkit, ami és aki a bűncselekménnyel összefüggésbe hozható. A sajtó utján, a sajtó segítségével közli észleleteit és adatait a rendőrséggel.

1928-ban, a Víztoronynál történt gyilkosságnál az ismeretlen áldozat kiléte kizárólag a sajtó segítségével volt megállapítható egy órán belül. Délelőtt *10* órakor találták meg a *Víztorony* melletti üres telken a meggyilkolt *Presznár Ferenc* hulláját. Ismeretlen volt. A lapok olyan részletességgel közölték a személyleírást, hogy többen felismerték. A sajtó segítségével, 24 órával később, már a tettes is a rendőrség kezében volt.

Igy dolgoznak a riporterek, a rendőrök segítőtársai.

Rádió a közbiztonság szolgálatában

Irta: **vitéz Szentirmay Endre** rendőrkapitány,
a magy. kir. belügyminisztérium rádióállomásának vezetője

A mai kor modern életviszonyai, az állam és közbiztonság hathatós védelme s a nemzetközi rendőri szolgálat fejlődése szükségessé tették a közbiztonsági szervek technikai berendezéseinek korszerű fejlesztését.

A világháborut követő szomorú és áldatlan viszonyok, — melyek egyaránt sujtották mondhatni egész Európát — a bűnözés rohamos szaporodását vonták maguk után. Hogy miért, ezt mindannyian tudjuk. A háború az embereket elszoktatta a rendszeres munkától, megfosztotta otthonuktól, sőt később hazájuktól, eldurvította az erkölcsöket, a konjunktura a vagyoni viszonyokban eddig nem ismert eltolódásokat idézett elő, a munkaalkalmak megcsappantak s legfőképpen a bolsevista világnézet és politikai orientáció volt az, ami a bűnözést úrrá tette.

Kétségtelen, hogy a törvényes kormányzatok ilyen körülmények között minden igyekezetüket arra összpontosították, hogy ezt a bűnözési hajlamosságot megfékezzék s ismét megteremthessék a békés fejlődés alapfeltételeit. Ez az általános törekvés az egyes államok speciális politikai berendezkedése szerint többé-kevésbé sikerre is vezetett, azonban csak ideig-óráig tartó eredménnyel.

A lokálisan üldözött bűn hamarosan ismét és most már nemzetközileg szervezkedett, hol itt, hol ott ütötte fel a fejét, sietve változtatva munkájának helyét. Jól lehet, már a béke éveiben is így volt ez, de arányaiban a mai helyzetet meg sem közelítette.

Hazánk szűkre szabott határai, a közlekedési eszközök rohamos fejlődése és az a körülmény, hogy a közbiztonsági szerveknek máig sincs önálló, közvetlen telefon és táviró hálózata, nagyban megkönnyítette a büntettesek szökését. Ezen felszerelési hiányosság különösen a forradalmak idején vált végzetessé, midőn a belügyi kormányzat hírszolgálati és parancsadási lehetősége megszünt, a táviró- és telefonközpontok rohamszerű elfoglalásával s vonalainak megszakításával.

Ugy a politikai, mint a közönséges bűnözők újabban már valósággal jól megszervezett csoportokban, kellő finanszirozás mellett, tervszerüen intézték földalatti s nyilt támadásaikat az állami politikai berendezkedések, magánosok élete és vagyona ellen. A bolsevista szervezkedésről most nem is beszélve, csak utalva a berlini és csikágói modern rabló- és betörőbandákra, láthatjuk, hogy a szervezetten jelentkező bűnözés milyen arányokat ölthet, az üldözhetés nehézségei miatt.

Ideje volt tehát, hogy a nemzetközi bűnszövetkezetek már-már szemérmetlen munkájával szemben az egyes államok rendőrségei, a késedelmet jelentő diplomáciai út kikerülésével, egymásnak közvetlenül segédkezet nyujtva, nyomban felléphessenek ellenük. Ezt pedig nem átiratokkal, körülményes táviratozásokkal, hanem igazodva a technika modern fejlődéséhez, a nemzetközi rendőri rádióhírszolgálat útján óhajtják elérni. A bűn üldözésének ezen új segédeszköze az étherben megszüntetett minden válaszfalat, mely országokat egymástól eddig elhatárolt. Ez az egészséges, gyors és közvetlen nyomozás meg kell, hogy félemlítse a bűnözőket, amikor jól tudhatják, hogy néhány perc alatt egész Európa rendőrsége már megkapta körözésüket s készítik előre a jól megérdemelt bilincseket.

A nyugateurópai államok rendőrségei a rádiót már évekkel ezelőtt a nyomozás értékes segédeszközévé tették s ma már alig tudnák nélkülözni. Az angol és német rendőrség, sőt még az osztrák rendőrség is, számtalan esetben a nyomozás sikerét éppen a rádió gyorsaságának és felhasználásának köszönhették.

Téves volna azonban azt hinni, hogy mi fel nem ismertük volna eddig ezen új fenomén jelentőségét! Sőt! Terveink az első időszakban, még mikor a rádió-telefon a gyermekkorát élte, már számoltunk annak lehető felhasználhatásával. Sajnos azonban, mint mindig, úgy ezúttal is, a pénzkérdés késleltette a megvalósítást.

Ez esetben azonban a várakozásnak talán hasznát is látjuk, mert a technika haladása már azóta új perspektivákat nyitott meg számunkra s így elkészülhetett a legújabb találmányok bevonásával az a modern és mintaszerű berendezés, mely szervezetünket európai hírűvé tette.

Sok küzdelem, nagy akarás és lázas munka gyümölcse ez a szép siker s ma, midőn a kiterjedt, hatalmas szervezetünk hatalmas szárnyait bontogatja s Európán végig sivítanak vezérállomásunk morse-jelei s szárnyra kel az éther hullámain egy újabb magyar szózat, nemcsak a bűnösök vércse-hada riad fel sikongva, hanem ellenségeink is reszketve figyelnek fel, látva az újabb tanujelét a magyar haladásnak és megtörhetetlen élni akarásnak!

A magyar sajtó rendőri rovatvezetőinek jubileuma alkalmából pedig meg kell hajtani a zászlót az előtt a kiváló, lelkes ujságírógárda előtt, mely annyiszor szállt sikra a magyar rendőrség érdekeiért s intézményeiért. A rendőri rádiószolgálat megszületését is, jórészben ennek a lelkes gárdának sok közhasznu sikeréhez kell elkönyvelni, mint annak a küzdelmes munkának egyik értékes eredményét és babérlevelét, melyet eddig is koszoruba fűztek a szebb és jobb magyar jövő érdekében.

A mentők és az ujságirók

Irta: **dr. Körmöczi Emil,** a Budapesti Önkéntes Mentő Egyesület igazgató főorvosa

A Budapesti Önkéntes Mentőegyesület megalapításának és működésének legerősebb megsegítői az ujságírók voltak. Mikor 1886-ban a Budapesti Önkéntes Mentőegyesület megalakítását előkészítő tanácskozáson *dr. Kresz Géza* arról panaszkodott, hogy nem tudja a közönség közönyét megtörni és nem tudja a hivatalos körök érdeklődését megfelelően felkelteni — felkelt *Strihó Gyula* az egyesület későbbi titkára és a következőket mondotta: „A közvéleményt felrázzuk, a hivatalos köröket jobb belátásra birjuk, — *mert a sajtó, mint biztosan tudom, velünk van és legközelebbi napokban már akcióba is lép.*" És csakugyan a napilapok egyre-másra hoztak közleményeket a wieni és angol mentőintézményekről és folytonosan felpanaszolták a budapesti állapotokat. „*Budapest utcáin a balesetet szenvedett ember órákig vár, mig a rendőrőrszobából előkerül egy fedett hordágy kíséretében a rendőr és talán a rendőr-orvos is.*" A rendőr-orvos azonban legtöbbször csak a kapitányságon várja a sérültet, kit a hordágyon a kapitányság letartóztatásában levő rabok hoznak be a kapitányságra. A Strihó Gyula által megjósolt sajtókampány egyszerre megfordította a közvéleményt és a hivatalos körök is szivesen vették, hogy a felelősségtől megszabadulnak és már maguk is sürgették a *Mentőegyesület* megalakulását és azt minden erővel támogatták.

A megalakulás óta hosszú idő telt el, de a sajtó nem hagyta cserben a *Budapesti Önkéntes Mentőegyesületet soha* és *dr. Bódy Tivadar*, a *Budapesti Önkéntes Mentőegyesület* alelnöke, joggal mondotta a *BÖME negyvenéves fennállását ünneplő 1927-iki beszédében: „Végtelen sokat köszönhet egyesületünk a magyar sajtónak, mely minden hazafias, kulturális, humánus törekvést a leghűsége-*

ORSZ. SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR

sebben szolgál. Ezt a figyelmet, ezt a jóságos támogatást kell, hogy hálával elismerjük és ez alkalommal kérem a magyar sajtót, hogy ne vonja meg továbbra sem meleg és jóságos érdeklődését a Mentőegyesület szent ügyétől."

Amig maga az egyesület és vezetői a „*sajtóval*" voltak állandóan baráti és szövetséges viszonyban, addig az egyesület működő tagjai a *mentők* és *orvosok* inkább a „*rendőri rovatvezetők*"-kel.

Ezek az agilis, mindig hírt váró, bátor és közlékeny urak — különösen az első évtizedekben, állandó látogatói és vendégei volta ka mentőknek. Sokat, nagyon sokat közülük állandó, igazi barátság is fűzött az egyesület működő tagjaihoz, minek következményei aztán a közös lumpolások voltak. Na — nagy lumpolás azért nem igen volt, mert hiányzott a „*rerum garendarum*".

A rendőri sajtóiroda megteremtése persze sokat változtatott a dolgon. Ma már ritkábban fordulnak meg nálunk a szerkesztő urak és helyébe a telefonos kérdezősködés lépett. Nappal és éjjel minden untalan megszólal a telefon csengője és „Az Est", vagy az „Esti Kurir", a „8 Órai Ujság", vagy az „Uj Nemzedék", stb. érdeklődik.

— „*Van valami, kérem, őrsvezető úr?*

Néha kissé gyakori is az érdeklődés és ha ilyenkor valamelyik idegesebb őrsvezető rövidebb választ ad, meg van a harag, mely azonban csakhamar elül, vagy az igazgató parancsszava oszlatja el. A kölcsönös barátságot megerősítik a személyes érintkezések tűzeseteknél, tömeges baleseteknél, stb. Nem csak a régi barátságból kifolyólag, de az őszinte hála érzetétől is indíttatva őszinte szívből üdvözli a *Budapesti Önkéntes Mentőegyesület a Rendőri Rovatvezetők Szindikátusát 50 éves jubileuma* alkalmával és kívánja, hogy a *Szindikátus* legyen mindig olyan erős, hogy oltalmat, védelmet és tekintélyt tudjon adni tagjainak!

ORSZ. SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR

A rendőri riporternek mindig résen kell lenni

Irta: **ifj. dr. Sándor László**

Amióta csak rendőri hírszolgálat van, nem hiszem, hogy egy napig is szünetelt volna a harc a nagykartell és a kiskartell között. De mégis volt egy nap, amikor fegyverszünetet kötött a két csoport, amely azért vetélkedett szüntelenül, hogy az ujságolvasó közönségnek minél érdekesebb, minél szenzációsabb értesítésekkel szolgáljon. Ez a nap vagy nyolc évvel ezelőtt volt. Ezen a meleg szeptemberi éjszakán ujságírónapot rendeztek az Angol Parkban.

A rendőri riporterek a Gresham-kávéházban üldögéltek; külön asztalnál a nagykartell *Kovács* Noldi vezetésével és külön asztalnál a kiskartell. Tizenegy óra tájban tárgyalások indultak meg a két kartell között, s ennek eredményeképpen arra az estére fegyverszünetet kötöttünk, ami annyit jelentett, hogy egyik kartell sem ír meg olyan eseményt, amelyik a másiknak nincs meg.

Azonnal egyfogatú kocsikat rendeltünk és a nagy- és kiskartell együttesen kihajtatott az Angol Parkba, ahol egy csoportban sétálgattunk. Csakhamar észrevettem, hogy el-elmaradoznak néhányan a csoporttól. Nem is jutott eszembe gyanakodni.

Egy órakor már csak hárman maradtunk együtt, a többiek mind elszakadtak tőlünk. Én egy óra után aggódni kezdtem és bementem a városba. Az Andrássy úton *Fodor Tiborral*, a *Világ* riporterével találkoztam.

— Már leadtad a cikkedet? — kérdezte.

— Miféle cikket?

— Hát te nem tudod? *Pálffy* Sándor bankár többszáz milliót sikkasztott. Óriási szenzáció.

Hamarosan kiderült, hogy az Angol Parkból egyenként visszaszöktek a riporterek a főkapitányságra, ahol meglepetéssel találkoztak egymással, mert mindenki azt hitte, hogy ő lesz az egyetlen. Ott tudták meg a Pálffy-esetet és hasábos tudósításokat írtak róla. Mi hárman naiv, fiatal riporterek ezalatt nyugodtan sétálgattunk az Angol Parkban és a saját kárunkon tanultuk meg, hogy a rendőri hírszolgálat egy pillanatra sem szünetelhet, a rendőri riporternek mindig résen kell lenni és a két kartell egy pillanatra sem köthet fegyverszünetet...

*

A *Magyarság*ban, — amelynek riportere voltam, — tehát már nem jelenhetett meg a Pálffy-bank bukásáról szóló cikk, mert lapzárta után nem lehetett leadni. Lapom felelős szerkesztője haragos arccal fogadott este, de amikor elmondtam neki, hogyon ugrattak be, megértően mosolygott.

Nagy Gyula ny. miniszteri tanácsos
a Pester Lloyd rendőri rovatvezetője

László Aladár
a Pesti Hirlap belső munkatársa

Kovács Arnold
a rendőri riporterek nesztora

Dr. Simonyi Sándor
a Friss Ujság rendőri rovatvezetője

Szirmai István
az Ujság belső munkatársa

Az északi sark aranyhegyei

(Riporter-emlék)

Irta: **Szekula Jenő**

Volt olyan boldog idő is, mikor a rendőri sajtóiroda nem volt a *Zrínyi-utcában*, — hanem künn volt a ligetben, a *Beketow-cirkuszban*. Ha nem is hivatalosan, de a valóságban így volt mégis. Itt gyűltek össze a rendőri riporterek s ha nem is nézték végig minden este az akrobaták mutatványait, — legalább künn ültek a büffében s frissen habzó sörökkel csillapították szomjukat s unalmukban néha egy-két pár tormás virstlit is elfogyasztottak. Kevés helyen ízlett olyan jól a sör, mint éppen itten, ahol a függönyön át beszűrődött a rezesbanda hangja s mint valami kísértet, föl-bukkant olykor egy-egy lisztespofáju árnyék, valamelyik bohóc, aki kiosont ide egy kis hűsítőre, hogy visszasuhanjon megint a porondra, bukfenceket hányni.

Az ujságírók azért voltak itt, mert iderendelte őket a riporter-király, akit *Fröhlich Jánosnak* hívtak s ebben az időben a cirkusz titkára is mellékesen. S minthogy elfoglaltsága miatt nem ért rá a rendőrségre bejárni, hát idehelyezte ki a sajtóirodát. Alattvalói pedig hűségesen követték, mert *Fröhlichnek* mindig volt valami szenzációja, olyankor is, mikor a főkapitányságí palota csak úgy kongott az eseménytelenségtől s a nyári hőségben párolgó aszfalt fölé az uborkaszezon terítette ki vészes árnyát.

— No . . . *János*, van valami ujság? — kérdik a többiek, mikor a jóságosképű vörös óriás megjelent táborukban.

— Hogyne . . . hogyne, mindjárt lediktálom, — mondotta, jelentősen hunyorítva vöröses szemhéjával. — Egy korsó sört megiszom előbb.

Ivott . . . csak ivott . . . s közben szaporán hunyorgatott a szemével, mintha az eszét törné valamin . . . s ezalatt megszületett a szenzáció is. Abban a pillanatban találta ki. Valami regényes szerelmi történet . . . sikkasztás, amerikai párbaj, amelynek szereplői külföldiek voltak többnyire, de a szálak ide nyúltak el *Budapestre*. S hogy valószínűsítse a történetet, egyik-másik detektivbarátja,

vagy ügyvédismerősének nevét is belekeverte a históriába, akik utólag sohasem tiltakoztak az ajándékba kapott reklámoztatás ellen.

— No, pupákok, hát hegyezzétek a fületeket! — mondja *Fröhlich*. — Itt a szenzáció.

Abban az időben még nem voltam regényíró, — rendőri riporter voltam, de nem tartoztam a kiváltságosok társaságához, az úgynevezett nagykartelhez, amelyik *Fröhlich* szárnyai alatt gyűlésezett. Én és még egy-két ifjú költő — közöttük Marton István, a korán elhunyt drámaíró is, búsan üldögéltünk a komor főkapitányságon, előre megsejtve, hogy hiába vagyunk a forrásnál, megint le fogunk maradni valami „nagy eseménnyel", legalább is a riporterkirály egyéni híreivel.

Másnap, mint rendesen, hívat a szerkesztő.

— Ez sincs meg... — mondja, vörös ceruzával keretezve körül a kimaradt szenzációt.

— Ez hasalás!... — kiáltok föl elkeseredetten.

— Már hogy volna hasalás, — mondja a szerkesztő sanyaru ábrázattal. — Hiszen minden lap megírta. Éppen csak mi maradtunk le.

De én már akkor sejtettem, hogy *Fröhlich* maga költi a szenzációit. Sőt egyszer utánavágtam valamelyik riportjának s meg is győződtem róla.

— Ezt én is utána tudom csinálni... — mormogtam magamban. Valami kis fantáziám nekem is van, — gondoltam, már bontakozó regényírói gőggel.

Harmadnapra megszületett a kirekesztettek szenzációja is. A címe: *„Az északi sark aranyhegyei"*. Nem jelent meg máshol, csak az én és szűkebb társaságom lapjaiban. Arról szólt, hogy valami külföldi szélhámos azzal az ürüggyel, hogy valahol, arktikus vidéken egy szigetet fedezett föl, amelyben kiaknázatlan aranybányák vannak, sok embertől hatalmas pénzösszegeket csalt ki. Budapesten is fölütötte a tanyáját, az „Arany Sas"-szállodában lakott, ahol *Sztepó Szavarov* néven volt bejelentve, — itt is szedett néhány áldozatot, de attól való félelmében, hogy a rendőrség lefülelheti, hirtelen elutazott.

A hatalmas szenzáció megjelent és lőn nagy összeröffenés a nagy-kartel cirkuszi berkeiben. Próbálták cáfolni is, de azt nem tagadhatták le, hogy az *Arany Sas*-ban csakugyan lakott egy *Szavarov* nevű ember. *Szavarov* szegény pedig nem cáfolt, mert valószínüleg világéletében nem is olvasott magyar lapokat.

Egymásután rukkoltunk ki, nagyobbnál nagyobb szenzációval. Az ötödik szenzáció megjelenése után *Fröhlich* fegyverszünetet kötött velünk s azontúl már mi is a cirkuszban söröztünk.

Londesz Elek, a legöregebb magyar ujságirógárda oszlopos tagja. 1890-ben a Kis Ujság és Budapest c. lapoknak, majd a Magyarországnak volt rendőri riportere. E költeményében legmegrázóbb és legérdekesebb élményét írta meg. Akkor már a „Magyarország" riportere volt és a Múzeum-körút és a Sándor-utca sarkán lévő szerkesztőség ablakából mindennap látta Vajda Jánost, a nagy költőt, a Múzeum előtt elsétálni. Az öreg költő halála után írta meg Londesz Elek a Magyarországba, mint fiatal riporter, Vajda János boncolásáról szóló riportját, amelyet harminc év mulva mint költő, ebben a versben újra átélt.

*

„VAJDA JÁNOS AGYVELEJE"

Irta: **Londesz Elek**

Most ragadott meg a szörnyű kísértet,
Mely harminc éve már titkon kísérget.

Ifju koromban történt ez velem
És elrepültek bár a hosszu évek
S már integet hópelyhező telem:
Ifjan maradt ez meg *lelkem szemé*-nek.
Belőle kellett most megértenem
A jóslatát egy átélt, bús regének,
Mert megropogtat sorsom durva karja
És markának nyomát lelkembe marja.

Magasba nyúlt egy zordon sziklaszál —
Magánosan bámul a láthatárra,
Feléje még vándormadár se száll,
Borzadva nézel rá, mint régi várra,
Melyben rabot rothaszt el a halál.
Vihar sokráncot vésett homlokára —
Ez volt a zord fenségü és magános
Vívódások költője: Vajda János,

Élet, halál titkait döngető
Félbemaradt vers volt holtteste mellett:
Zord épület, amelyen nincs tető,
Szörnyü köveitől irtózni kellett.
Halottszagu és mégis éltető
Ritmusa meglihegtetné a mellet:
Tompán kopog, mint lópatán a vas,
Ha nyargal éjszakában a lovas.

Rideg cellájához méltó a hely,
Ahová elvitték: a boncterembe.
A csonka verstől elszakadt a fej,
Melyben meg volt a vége is teremtve,
De ezt csak a halál olvasta el
Meg én — s a vér beléfagyott erembe:
Meglátva azt, ami nem látható,
Olvasva, ami nem olvasható.

Hogy is volt ez... ? Fehérbe öltözött
A délután — a hó még csendesen száll —
A Muzeum ifju házak között
Mint régi, fehérparókás tudós áll —
Idő, ha jött a négy órád, az öt,
Láttam: a költő mindig erre kószál;
Emlékemben most is itt hánytorog:
Szikár alak, parapli, sárga rokk...

Most elmaradt, már négyre jár pedig —
A szerkesztőség ablakában állva
Itt várhatnék rá itéletnapig,
Hiszen tegnap parentáltam halálba!
Nézem az ut havát most: óh alig
Nyomódik abba élők fürge lába
S alig hogy egy percet átálmodok,
Friss hó alá tűnnek a lábnyomok.

Bent a szobában sűrű már a füst
És benne szárnyas tervek kergetőznek,
Mert igazában most forr ám az üst,
Melyben az ujsághírek zúgva főnek.
Most, most, lapzártakor sietve üsd
Forró vasad! Fogd el szálló időnek,
Minden hírét ma, völgyön és hegyen!
S az esti lapban minden ott legyen:

Négy óra. Mondom: — Megyek, várjatok,
A Rókusban most boncolják a Költőt.
Félötig még lapot ne zárjatok!
(Magamra rántok egy kockás felöltőt,
Melyben kellőleg imponálhatok)
— Hírt, ha csak öt-hat sornyit is betöltőt,
Adunk: hogy a bonckés mit tárt elő?
Milyen súlyos a lángzó agyvelő?

Husznál alig több éveim hevét
Feszítva, ott vagyok már lesre készen.
Érzem a boncterem fojtó legét,
De állom azt, borzongva bár, merészen
S bár hűtí már szándékom melegét
S nem telt egy perc belé, átjárt egészen —
Itt az ilyesmit szívre nem veszik!
Ni, ott a szolga szalonát eszik!

— Megvolt a boncolás? — kérdem hamar.
— Még nem, mert még nem jött meg a tanár úr.
— Hol lesz? — Hát itt! — s holttestet kitakar
S valami furcsaságot ott alágyúr.
— Az úr itt — kérdi tőlem — mit akar?
Mondom. Néz. Ujjával orrába váj, túr —
óh, hogy akkor meg nem mozdult a holt!
Ez az ember nem tudta: ő ki volt?

Költő hire tehát csak ennyit ér!
Sóhajtok keserűen. Néz a szolga,
De a felelgetés elől kitér —
órára pillant. Sietős a dolga.
Elmegy azután vödörrel vizér',
Egy szivacsot gondosan megszagolva.
Körülnézek — borzalmas e terem!
És az öreg Költőt megismerem.

Ott fekszik egy márványlapon, szegény,
Most már elérte vágyát, a nyugalmat.
Most már nincsen lidércfény a szemén
S panaszkodó ajka békélve hallgat.
Ott jár a lelke már a fény egén,
Társtalan ustokös hátára kaphat,
Hogy véle átbolyongja az eget
S kutassa: milyen titkot rejteget?

Költő, nyugodj meg! Fetrengés helyett
Repülhettél az ihlet égi szárnyán.
Kő és hideg bizony fekvőhelyed,
De égbenyúló hegyről jött e márvány!
S mint tört habok porzásán part felett
Magasba ível a színes szivárvány:
Megtört hatalmad itt, silány halál,
Mert halhatatlansága rája száll!

A szolga visszatérte megzavart.
Elfordulok, hogy könnyemet ne lássa.
A szivacson jó nagyokat csavart
S pereg vize, mint könnynek indulása,
Melyet erős szív vissza-visszatart.
Megélénkít megint ajtó nyilása:
A szolga haptákot csinált elébb —
Kilincs zörög — Pertik tanár belép.

Vegye hamar a bonckését elő!
Könyörögtem neki a könnyezésig.
Nem lehet semmi most késleltető:
Sürgős az ü g y , mert az ujság lekésik!
Milyen sulyos e lángzó agyvelő!
A jó tudós nevét szivembe vésik
Szemei — bensőmben meglátogat
És lát lobogni bennem lángokat.

Láttam: mosolygott. Nem zord már e hely!
Átmelegül derüs tudással, ésszel.
Int a tudós, csak ennyit mond: — A f e j !
S a szolga másik percben már fürészel,
Olyan szelíd kedéllyel, mint a tej.
Az agyvelőt kivette puszta kézzel
És üresen marad a koponya:
Nincs benne észnek már többé nyoma.

Mint az üresen felfordult fazék,
Melyet eldobtak, mert nincs benne étel:
Úgy tátong e fej roncsából a Vég,
Mely életünkre vár, szornyü setettel.
De nem! Mert még reményt adott az ég:
A foldon még nem végeztél a léttel —
De jaj, olyan nehéz elhinni ezt,
Mikor kételkedés kisértni kezd!

Hitt a tudós. Mérleget vett elő.
Még — grammot ezret —— még ötszáz! Jegyeztem.
Előttem a hatalmas agyvelő —
Nézem, időmet ezzel bárha vesztem:
Ebből pattant a sok szép vers elő?
E nyálkás zsírcsomót utálni kezdtem.
Rohantam vissza és a hirt — alig
Lihegve — megírtam lapzártáig.

Nyaram letüntén kell megértenem
Mély melankóliádat, csonka nóta.
Holt agyvelő, volt benned értelem!
Jóslatnak ismertem meg ezt azóta:
Hogy mily rideg magányt igér telem,
Ha jégvirágait lelkemre szórta . . .
Hová e jóslat árnya visszaszáll:
Éjben borongó kopár sziklaszál.

Húsz esztendő távlatából

Irta: **Kádár Lehel**

Ujságírói életem egyik legkedvesebb állomása a rendőri riporterség volt: amikor váratlanul odavezényeltek a főkapitányságra, ahol egy új világ és új szemhatár bontakozott elém. Valahonnan a belletrisztikából vergődtem át az ujságíráshoz és szörnyű devalvációnak találtam azt, hogy a napok eseményeinek szürke robotját végezzem, színtelennek, fakónak és unalmasnak tartottam a redakciós munkát, amiben volt is valami igazam, hiszen annakidején, mikor fiatal voltam, az előttemjáró nemzedék féltékenyen vigyázott arra, hogy fiatalember írása véletlenül ne kerüljön a közönség elé. Életem, helyesebben ujságírói életem ott kezdett el színesedni a rendőri riport környékén, amikor fiatal fejjel és fiatalos temperamentummal új színeket akartam belevinni a riportázsba. A bűncselekmények, letartóztatások és egyéb rendőri események mögött mindig a szociális vonatkozásokat kerestem, azokat a titokzatos rugókat, amelyek az embereket a bűnbe, az öngyilkosságba hajtják és kerestem minden egyes cselekmény összefüggését a gazdasági és társadalmi helyzettel. Ezek az írások, ha nem is keltettek nagy figyelmet, de hamarosan bizonyos kis presztizst szereztek nekem kollégáim között, akik azt mondották, hogy én nem vagyok ugyan jó részletmunkás, nem interjuolom meg a haldoklót a Rókus kórházban és nem nézem meg azt a revolvert, amellyel *Nagy István* szívendurrantotta *Kocsis Pált*, de mégis jó riporter vagyok, mert érdekesen tudom előadni — a *semmit*. Ezen vélemény kialakulván, igyekeztem megmaradni a *semminél*, folytatván riporteri működésemet, belekapcsolódtam kisebb-nagyobb eseményekbe, a részletmunkát rábíztam a nálamnál fiatalabb emberekre, fürgébbekre, akik nagyszerűen összegyüjtötték az anyagot és este a hírbörzén,

a *Gresham*-kávéházban, annak rendje és módja szerint leszállították nekem.

Abban az időben is *Kovács Arnold* kollégám és barátom volt a riporterek vezére, bár *Fröhlich János* titokban rivalizált vele. A derék *Noldi* bácsi azonban verhetetlen volt, rejtelmes és kifürkészhetetlen összeköttetései voltak a főkapitányságon, kinyomozta a braganzai herceg váltóügyét és még hasonló diszkrét dolgokat, amelyeket aztán kegyencei között aprózott szét. Néhány szenzációhoz így jutottam én is: bevallom, albérleti alapon, de azért elvégeztem a kötelességemet. Riporteri éveim azonban nem voltak minden haszon nélkül valók: a belletrisztika álló világából átzökkentem a valóságokba, érintkezést találtam emberekkel, akikkel soha nem lett volna módom találkozni, megismerkedtem emberi szenvedésekkel és szenvedélyekkel, beléláttam a kisemberek lelkivilágába, megismertem azok rugószerkezetét, megismertem gondolatviláguk apró és rejtett zugait, hiszen abban a transzban, amelybe a rendőrségi vallatás közben kerültek, megnyitották nemcsak a szájukat, hanem a lelküket is. Analogiákat kerestem köztük és a társadalom jól kibélelt elemei között és megállapítottam már akkor is, hogy az emberek alaptermészete egyforma, csak gazdasági és egy kevés kulturakülönbség választja el őket egymástól. A rendőrséggel félig-meddig hadilábon állottam, mert emlékszem, nagyon haragudtam Istenben boldogult *Boda Dezsőre*, de hogy miért, azt nem tudom megmondani. Valószínűleg azért, mert politikailag a függetlenségi párthoz tartozónak éreztem magam és ő a Tisza-rendszer főkapitánya volt. Személyileg *Boda Dezső* azonban szeretett engem és én a világért sem merészkedtem neki megmondani, hogyha én főkapitány volnék, nem állítanék dupla őrszemet a munkapárt helyisége elé. A rendőrtisztviselők nagy részével is összeköttetésbe kerültem, sok jóbarátot szereztem közöttük, akik még ma is ott vannak. Emlékszem, *Székely Vladimir* volt a rendőrségi sajtóiroda vezetője, aki az akkori rendszerhez igazodva, soha nem mondott semmit, de azt a semmit úgy mondotta el, hogy mi mindent megtudtunk, megértettünk és — megírhattunk.

A régi sajtóirodában kedves ujságírói élet pezsgett: a riporterek hada esténként ott adott találkozót egymásnak, majd hol az egyik, hol a másik surrant el onnan, mire valamennyien felfigyeltünk, gondolván, hogy híranyag után szalad. Ezek azonban csak izgató mellékkörülmények voltak, mert valójában az eltünő urak éjszakai szőrakozások karjaiban kárpótolták magukat a rendőri riportázs malomtaposó munkájáért. Egyik főszórakozásunk, mi tűrés-tagadás: a kártya volt és egymástól buzgón elnyertük — a semmit. Pénzünk nem volt, de volt bennünk fiatalság, reménység,

boldogság, megvolt az ifjúságnak az a zengése és opportunizmusa, tudtunk lelkesedni, hinni, voltak meggyőződéseink, amelyekért egymásközött vívtunk szélmalomcsatákat, szidtuk a lapkiadókat, szidtuk a fennálló rendszert, mindennap kijelentettük, hogy undorodunk a riporteri munkától, *de amint valami nagy esemény adódott, ott állottunk a gáton.* Kifejlesztettük a riportázsnak azt a nagy formáját, amellyel nem tudott versenyezni egyetlen nemzet sajtója sem. Azok a kis riporterek, akik valamikor névtelenül nyüzsögtek a főkapitányság környékén és felírásra itták *Zsigánál*, a Gresham-kávéházban az esti kapucinert, szétszóródtak, kit ide, kit amoda vetett az élet, néhányan ujságírói karriert futottak be, de vannak, akik eltüntek a semmibe, nem tudni, hol vannak, merre járnak, mi lett belőlük. Vannak olyanok, akik a külföldi sajtóban verekedtek ki maguknak nagy poziciót, pedig itt félvállról beszéltek velük és ha ma felvetem azt a kérdést, hogy vajjon micsoda érték az, amely *Löwe Dinnye Mihályt* egy előkelő berlini lap szerkesztői asztalához eresztette, azt kell mondani, hogy a régi budapesti riporteri szellem, a munkafegyelem, az a nagy ösztönösség, amely páratlan volt és amely még ma is hat azokra a fiatalokra, akik utánunk következtek és a mi nyomdokainkon haladva, a leromlott, lezsugorodott és horizontalanabbá vált magyar sajtóviszonyokban is megtartják a rendőri riportázs tekintélyét és hatóerejét.

Szamosi Armand, a kitünő rendőri riporter, az Ujság munkatársa, halála előtt néhány hónappal irta meg riporteri élményeinek egyik legérdekesebb eseményét. Ez a cikk Szamosi Armand utolsó munkája volt.

A kutyamosó

Irta: **Szamosi Armand**

A riport olyan, mint a film. Az olvasó csak a pozitiv oldalát látja, a negativ rejtve marad előtte. Csak a vérbeli ujságíró tudja, mennyi munka, fárasztó utánjárás, leleményesség, ötlet és temérdek akadály leküzdése szükséges ahhoz, hogy a nyers témából — olykor órák leforgása alatt — kivirágozzék a színes tudósítás: *a riport.*

A riporternek nincsen se éjjele, se nappala. Folyton szimatol, olyan, mint a kopó. Fürgelábu, élesszemű, az eseményeket éppen úgy megérzi, mint a szeizmográf. *A riport maga a legtöbbször elejtett gomb, amelyhez az ujságirónak hozzá kell varrnia a kabátot.*

És most peregjen a riportfilm.

I.

1914 július 14-én éjszaka, amikor Szerajevóból, — ahol két hétig tartózkodtam, hogy a trónörökös-pár ellen elkövetett merénylet részleteit kikutassam, — visszatértem a fővárosba, az *Ujságirók Egyesületébe* siettem, hogy kipihenjem a fáradalmakat. A kártyaasztal mellett, — abban az időben a *lórum* volt népszerű, — éppen bemondtam a *jogerős bunkót*, amikor nagy bosszúságomra, a telefónhoz hívtak. A szerkesztőm csak annyit közölt velem, hogy egy fiatal *honvédhuszár-kapitány lakásán halálraégett.* A kapitány nevén kívül semmi egyebet nem tudtam.

Mentők, tűzoltók, rendőrség, katonai hatóságok, sőt ezredtársai sem tudtak az esetről s én késő éjszaka csak a bejelentőhivatal útján állapithattam meg, hogy a huszárkapitány szüleinél lakott az *Üllői-út* egyik bérkaszárnyájában. A házmester, akit éjfél

után csöngettem föl álmából, szörnyen szigorú ember volt s amikor megtudta, hogy a huszártiszt után érdeklődöm, szó nélkül, de annál hangosabban bevágta a kaput az orrom előtt.

Most légy okos, Domokos, — gondoltam magamban. Ott álltam az *Üllői-út* legvégén, a derengő hajnalban reménytelenül. Egy lépéssel sem jutottam előbbre... Már sorra nyiltak a kapuk, álmos vicik kezdték söprögetni a gyalogjárót s valahonnan az egyik mellékutcából idehangzott a szemeteskocsi döngő dübörgése a macskafejű köveken...

Óvatosan besurrantam abba a házba, ahol a huszárkapitány lakott. A névjegyzék alapján megállapítottam, hogy a kapitány édesapja *királyi tanácsos*, egy erdélyi város nyugalmazott főkapitánya. Reggel öt órakor mégsem volt illő a családot nyugalmában megzavarni. Mit tegyek? Egyre multak a percek, amelyek óráknak tüntek föl előttem és bizony, egyre izgatottabb lettem, amikor azt kellett tapasztalnom, hogy a gombhoz a kabátot nem tudom hozzávarrni.

A júliusi korareggelen szédülten sétáltam föl-alá az *Üllői-úton*. Elkeseredésemben betértem a sarkon levő *Ludovika-kávéházba*. Feketét, konyakot rendeltem. Alig hörpintettem föl az italt, egyszerre, magam sem tudom, milyen inspiráció által ösztökélve, odarohantam a telefónfülkéhez és ösztönszerűen fölhívtam a *József-főherceg laktanyát*. Csak úgy találomra. Csak abban a pillanatban, amikor a központ kapcsolt, született meg bennem a mentőötlet. A huszárkapitány öccseként mutatkoztam be.

— Itt *Lukács* napos őrmester, parancsára, hadnagy úr!

— Őrmester, ismerte szerencsétlen bátyám puccerjét?

— Hadnagy úrnak alássan jelentem, igenis ismerem. *Jesu János* volt a szolgája. A hetes istállóban most csutakolja a lovat.

Úgy éreztem, mintha kő esett volna le a szívemről. Arcom égett az izgalomtól, az iménti bátortalanságom teljesen elveszett, friss energiával rendelkeztem s most már tudtam, hogy *Jesu János*, a kutyamosó, lesz a megmentőm. Harsány, katonás hangon mondtam *Lukács* őrmesternek:

— *Lukács* őrmester, azonnal váltassa fel *Jesut* és küldje őt a bátyám lakására. Futólépésben siessen, húsz percen belül várom.

A legnagyobb lelki nyugalommal tettem le a kagylót.

II.

Alig telt el húsz perc, amikor a ház kapualjában megpillantottam a voros karpaszomántos kutyamosót.

— *János*, alig várlak, miért nem siettél jobban! — kiáltottam a huszárra, aki azt se tudta, ki vagyok.

Csak bámult rám és valószínűen ő csodálkozott legjobban, hogy a lakás helyett miért tárgyalok vele a ház előtt, az utcán. A döntő csatát most kellett megvívnom. De hogyan? A derék emberre ráfoltmedtem, hogy a szerencsétlen huszárkapitány atillája hiányzik. Ezzel a fogással próbáltam vallatni *Jesu Jánost*. A tisztiszolga egyre jobban erősítgette, hogy a kapitány ruhatára teljesen rendben van és a szerencsétlenség után lajstrom szerint átadta az elhunyt édesapjának. Minél jobban védekezett a gyanu

ellen, annál erélyesebben támadtam rá s végül rárivalltam ezzel a kérdéssel:

— Hát nem volt a bátyámnak garszonlakása is?

— Igenis, volt. A *Mária-utca 21.* számú házban, — felelte.

A csata meg volt nyerve.

— Eredj vissza a laktanyába s jelentkezzél szolgálattételre az őrmesternél.

III.

Jesu boldogan távozott. Még boldogabban ugrottam be én egy arra kocogó konflisba s csakhamar a *Mária-utcai* ház előtt voltam. A többi azután filmszerű gyorsasággal pergett le. A házmesterné megmondotta, hol lakott a kapitány, a háziasszony pedig részletesen elbeszélte a szerencsétlenség történetét.

A huszárkapitány nála bérelt garszonszobát s időnként egy sűrűn elfátyolozott hölgyet látott vendégül. Utoljára *1914 július 28-án*, vasárnap délután jött el a huszártiszt. Uzsonnát teríttetett s néhány perc mulva megérkezett a hölgy is. Estefelé kiáltozásokra lett figyelmes. A kapitány le akarta emelni az égő borszeszlámpát a függőről. De nem volt eléggé óvatos. Csak a lámpa felső részét, az égőt tartotta kezében, mig az alsó test szabadon maradt. A lámpa alsó része ráesett a nádfonatú asztalkára, amelyen az égő borszesz szétfolyt s pillanatok alatt lángbaborította. A kapitány szőnyegekkel, ágynemüvel igyekezett a lángokat elfojtani, de amire ez sikerült neki, mellén, hasán és karjain súlyos égési sebeket szenvedett. A szerencsétlenséget fokozta, hogy égett sebeit olajjal akarta leöntözni, rémületében eltévesztette az üveget s azt ragadta kezébe, amely karbololdatot tartalmazott. Az üvegben levő maró folyadékot sebeire öntötte, ami által irtózatos fájdalmában felhördülve roskadt össze.

Amikor magához tért és életrekeltette az ijedség folytán elájult barátnőjét is, mindketten bérkocsiba ültek s az *Üllői-úti* sebészeti klinikára hajtattak. Itt az orvosi vizsgálat megállapította, hogy a kapitány harmadfokú égési sebeket szenvedett. Harmadnapra a szerencsétlen tiszt meghalt. Utolsó kívánsága az volt, hogy a legnagyobb csendben, minden katonai pompa nélkül temessék el.'

A huszárkapitány hölgyismerőse a temetés napján idegsokkot kapott s hosszú ideig szanatóriumban ápolták. A szerencsétlenüljárt tiszt édesanyja pedig, amikor fia tragikus halála tudomására jutott, a rettenetes csapás súlya alatt szélhüdést szenvedett.

A tragédia azért maradt annakidején két hétig titokban, mert a szerajevói eseményekre összpontosult akkor nemcsak a magyar főváros és ország, de egész Európa figyelme.

IV.

A riporter teljesítette kötelességét. A gombhoz hozzávarrta a kabátot, amelynek anyagát a kutyamosó szolgáltatta.

Néhány óra mulva a rikkancsok a lapot már árusították a főváros utcáin.

Szilveszter babonás éjszakáján

Irta: **Zádor Stettner Tamás**

Feltúrtam a multat. Visszapillantásomban egymás hegyénhátán hevernek lelki szemeim előtt riporteri pályafutásom évtizedes emlékei. Tülekednek, törik egymást, előnyös oldalaikat, érdekességüket mutogatták, csakhogy a riportázs félszázados ünnepén a feleleventésben választásom rájuk essék. Nem szeretem a vásári tolakodást, menekülök az emlékhegyek elől és nehezen nyugszom meg egy régi Szilveszter-éjszaka eseményének, élményeinek visszaálmodásában.

A régi esztendő utolsó éjszakája még Kolozsvárt talált. A rendőrkapitányság hivatali szobáiban búcsúztak tőlem a leviharzott esztendő össze-visszafirkált, sokhelyen megtépett lepedős falinaptárai, melyeken elfakult, elszintelenedett az évszám ... *1911* ... Eseménytelen délután, csendes este, a kapitányság sajtókönyvében csak néhány jelentéktelen rendőri hír. Könnyű volt belemerülni az utolsó éjszaka dáridó forgatagába. Elnéztem a város pompás téliszínháza mellett és befordultam a kávéházba. Már tele volt a helyiség. Az esztendőt búcsúztató gondtalan közönség két táborban, szigorúan elhatároltan mulatott a híres cigányhegedűs muzsikája mellett. Egyik táborban a magyarok. Művészek, hivatalnokok, kereskedők, egyetemi hallgatók vegyesen. A másik táborban az oláhok, valamennyi a kolozsvári egyetem kétnyelvű, kettősarcú, polgára. A mulatság kezdetén nem volt nehéz receptszerüen összeállítani, hogy a búcsúzó ezerkilencszáztizenegy utolsó éjszakáján mi-minden történik majd a kávéházban, mire felvirrad az új ígéreteket, az új titkokat hozó esztendő, az ezerkilencszáztizenkettő.. A két tábor valóban csak éjfélig fért meg valahogy az egy csárdában. A haldokló esztendő utolsó perceiben kirobbant a túlfűtött szenvedély. Asztal mellől kiugrott a magyar dudás és kötekedve kereste a társát, hogy ki a legény kérdés eldöntésére megmérkőzzék vele. Ütött az utolsó pillanat, a kávéházi órán éjfélt mutattak a fekete mutatók. A magyar táborban hangosan köszöntötték az újesztendőt. Koccintottak, éljeneztek, poharakat törtek és ugyan-

ekkor a másik táborban az oláh egyetemi hallgatók csendesen maradtak, de jelentősen összenézve, titkos vágyaktól pirositott arccal szomjasan fogadták a fiatal ezerkilencszáztizenkettőt. Közöttük is akadt legény, aki kipenderült a térre a magyar dudás elé. De nem akart mérkőzni, eszébe sem volt a legénykedés, csak éppen helyt állt, felhorkant a hívó kötekedésre és a kritikus pillanatban hidegen beszélt:

— Verekedhetnénk, megronthatnánk az éjfélt, az újesztendőt, de messze még a mi hajnalunk! Ma még ti vagytok az urak! Tiétek a hatalom és az újesztendőre is maradjon a tiétek a legénykedő dicsőség!

— Ajánlom is! — vág vissza a magyar dudás, aki egyedül maradt legény a csárdában. Következik a megbékélés, az összeborulás, a közös elázás, de mindebből nem láthattam semmit. Az újesztendő első percében kirántottak a kávéházi telefonhoz, amelyen az ügyeletes rendőrfogalmazó, *Méder Gábor* hívott. Felvillanyozott a rövid izgatott telefonhivás:

— Siess a Farkas-utcába... különös haláleset... Gyilkosság vagy öngyilkosság... még nem tudom... A házszámot kérded?... Hirtelen nem jut az eszembe... Csak menj, siess, a ház előtt ott találod a rendőrt!

Lázasan loholtam, fiatalos tűzzel. Mögöttem a kávéház, a két tábor, a minduntalan kiújuló ideges harc, még az emléke is pillanatok alatt szétszáll a szétfoszló mámorral. Szemembe vágódott a düledező őrtorony sötét, töredezett konturja és elrohantam az öreg Bethlen-bástya mellett. Belesüppedtem a Farkas-utca vak sötétjébe. Földszintes házikók, emeletes paloták, évszázados szinház, az egyetem modern épülete aludtak itt egymás mellett és őrizték a letünt századok emlékeit rendben, csendben. A kálvinista templom is, amelyben valamikor Erdély fejedelmei imádkoztak, alvó ablakszemekkel fogadta az újesztendőt. Csak az egyik emeletes kis palota előtt volt kevés világosság. Gázláng lobogott a téli éjszakában és gyér fényében várakozott a kiállított rendőrőrszem. Az újesztendő első perceiben a hatósági hullaszállító fekete kocsijára várakozott, hogy eligazítsa.

— Mi történt!? — kérdeztem sebtében a rendőrtől, ahogy a kapuba értem és mielőtt befordultam, még láttam a tájékozatlan vállvonást, hallottam az üres és mégis sokat sejtető feleletet:

— Furcsa eset, szerkesztő úr... Csak siessen mindjárt meglátja... A lépcsőházban, az emeleten...

Fekete kapumély, vak sötétség, a lépcsőházban a földszinten százesztendős öreg lámpában olajmécs pislákol. Alig veszem észre csekély világosságát, vaktában vágok neki a lépcsőfokoknak és úgy érzem, mintha félelmes titkok, babonás rejtelmek elé mennék. Megtorpanok az emeleten. Kézi lámpák világosságánál először a rendőrfogalmazót látom, azután a rendőrorvos rajzolódik ki előttem, meg egy kendősfejű, ráncosképű szolgáló, akinek csak oláh szavát hallom. Igy bontakozik ki előttem az emelet, a keskeny folyosó, a rozsdás, korhadt lépcsőkorlát és egy kétszárnyas bezárt ajtó, amely előtt halott ember fekszik. Test, amelyből az újesztendő első perceiben hirtelen szállt el az élet. Test, amely még délután is

fiatal volt, felzaklatott és forró. És most az alig tizennyolc éves úrileány élettelen teste mezitelenül fehérlett elő a feketeselyem színháziköpeny meleg, narancssárgaszínű béléséből. Lakk félcipő fénylett a lábán és plasztikus finom vonalának elmulását gyászolta a fekete selyemharisnya.

— Mi ez?! — kérdezte pillantásom a rendőrorvostól és *Méder Gábor* fogalmazótól.

— Csak hirtelen halál lehet! — felelte az orvos, de a fogalmazó hozzátette:

— Nagyon különös eset... Gyilkosság is lehet.

— De így, ilyen helyzetben?! — pattant ki belőlem. — Mint egy új Monna Vanna! Az élet legszebb színe, legfinomabb selymei között, szűzies fehérségben és mégis rágalmazó mezitelenségben?

— Ismerted? — és a rendőrfogalmazó pillantása gyanakodóan felvillant.

— Csak egyszer beszéltem vele. Mult évben mutatták be a karácsonyi bazáron. És a szülei?

— Szilveszteri mulatságon vannak, most küldtünk értük.

Aráncosképű szolgáló gyűlölködve méregetett végig és az élettelen testen össze akarta csukni a selyemköpenyt. Az orvos rárivalt, ne nyuljon semmihez, mire új kérdéssel ostromoltam a rendőrfogalmazót:

— Mi van a bezárt ajtó mögött?

— Közönséges előszoba! Mi volna más?!

— Talán benézhetnénk a kulcslyukon...

— Hát azzal mit akarsz?! — vágott szavamba a fogalmazó és kételkedett, hogy riporteri feltevéseimben helyes nyomon szimatolhatnék.

Nem hátráltam meg a mosolygó kételkedés elöl. A régi utca, az öreg bástyafal, az évszázados őrtorony középkori babonákat juttatott eszembe és nem tudtam megszabadulni a megérzéstől, hogy a kolozsvári úrileány az ezerkilencszáztizenkettő esztendő hajnalán, a görnyedthátú oláh szolgáló babonás meséjének esett áldozatul. Minden gúnyolódás ellenére is benéztem a kulcslyukon. Az előszobában az ajtó mögött, kétszemélyre terített kis asztalt láttam. Az asztalon kenyér és só volt, meg egy ezüst gyertyatartó, amelyben a gyertya már majdnem csonkig égett.

— Ez az! — kiáltottam fel. — A babona, az oláh babona ragadta el idő előtt a fiatal leányéletet!

Méder fogalmazó és a rendőrorvos is benéztek utánam a kulcslyukon. Az öreg szolgáló reszketett, mint a nyárfalevél és kétségbeesésében csak az Istent, meg tulajdon keresztnevét emlegette.

— Mi történt Paraszkiva?! — mordult a fogalmazó az öreg cselédre.

Nem tudott felelni, csak sikoltozott. A rendőrorvossal együtt elhagytuk a lépcsőházat. Vallasson a fogalmazó magában, sejtsen gyilkosságot, keresse, kutassa a tetteseket. Az orvos meg én már úgyis világosan láttunk. Künn a sötét utcában az orvos megkérdezte:

— Szerkesztő úr, ismeri a régi oláh babonát?

— Ismerem ... A fiatal leány, ha az esztendő utolsó éjszakáján két személyre asztalt terít, kenyeret, sót tálal és gyertyát gyújt, a kulcslyukon keresztül meglátja a jövendőbelijét, csak éppen éjfélkor és mezitelenül pillantson be a terített asztalra. Ez a szerencsétlen úrileány hitt a babonában. Mindent előkészített, mindent megcselekedett és felizgatott fantáziával a kulcslyukon keresztül a gyertya fényénél a halált látta helyet foglalni a fehér asztal mellett. Gyenge volt a szíve és a látomás megölte.

— Igen, igen ... — mormolta az orvos, mikor a kálvinista templom komor homlokzata előtt elváltunk, — csak hirtelen halál lehet ... szívszélütés ... Jó éjszakát.

A rendőrség egy hétig nyomozott a Farkas utcai különös halálesetben. Gyilkosság volt a hivatalos feltevés, a hatósági közegek gyilkosság után nyomoztak és az akta végül is azzal a megjegyzéssel került irattárba, valószínűnek látszik, babonás eset volt a Farkas utcai hirtelen halál és a fiatal áldozatot az öreg cseléd babonás meséje ölte meg.

A pontos riporter most tizenkilenc esztendő multán aktaszámmal igazolná a régi riportot, a csodálatos élményt. De hol van az akta? Hol őrzik a régi eset hivatalos emlékét, mikor azóta Erdélyben eldőlt a csárdajelenet, a kávéházi harc. Mindent elsöpört a világháború. A magyar impérium mélyen alámerült és az ősi város patinás neve is megváltozott.

A legnagyobb magyar hamisitó! Litterati Nemes Sámuel

Irta. **Tábori Kornél**

A magyar kriminalisztika egyik legérdekesebb figurája Litterati Nemes Sámuel.

A Nemzeti Múzeumban ki kellett szedni a régiségtári anyagból egy csomó antikvitást, mert rásütöttük, hogy *többé-kevésbé jó hamisitvány*. Szigorú revizió folyt le s a kiváló tudósok azt mondták, hogy ki kell szuperálni mind a hamis régiséget; hisz marad elég műremek a tárlókban.

Fájdalmas, hálátlan és aprólékos munka az ilyen műtárgydegradálás, de a múzeális komoly nívó megkívánja. *Igyekeztek titokban* végezni, hogy némely adakozók, vagy utódaik érzékenységét ne sértsék. Annál inkább, mivel az adományok, vagy örökletétek legtöbbje nagyértékű bútor, szobor, vagy ékszer. Különösen a *Jankovich-hagyaték* falsumait rejtegették sokáig, illetve tovább is az *igazi* műtárgyak között hagyták. Ma már javarészük a földszinten van, ahol csak a régészek és más hasonló érdeklődők okulására szolgálnak.

Litterati Nemes Sámuel volt az, aki *Jankovichnak* a hamisítványokat szállította.

Litteratit nem szabad a közönséges hamisítók táborába sorozni. *Nagyszorgalmú régiségbúvár volt* és a mult század harmincas éveiben úgy ismerték, *mint elsőrangú, jeles hozzáértőt*, aki szorgalmasan rójja a gyüjtés utjait *Lengyelországban vagy Itáliában* épp *úgy, mint Erdélyben és a Felvidéken*. A *Dickens*-féle *Old Curiosity Shop* (ódon ritkaságok boltja) *Litterati* budai üzlete híressé vált és *gróf Széchenyi István, Kubinyi Ferenc, báró Wesselényi Miklós* is járt oda régi könyvért, fegyverért, római fibuláért. Legbuzgóbb vendége a dúsgazdag *Jankovich Miklós* volt, aki regényes túlzással űzte a műkincs-gyüjtést. Hét országot bejárt régi codex, ősi díszkard ,vagy akár régi dámák egyetlen finom násfája után. Mindenét ennek a fokozódó szenvedelmének áldozta föl.

Ráment a gyönyörű nyolczerholdas birtok, a pesti és vidéki házak sora s fenyegetőn gyült az adósság, amely végre is arra kényszerítette, hogy sok *ajándék* után a *Nemzeti Múzeumnak* adja el kincseit.

A hamisításokról szólva, nem szabad elhallgatni azt sem, hogy épp *Jankovichnak köszönheti a múzeum a legszebb és legdrágább anyagát. Litteráti* pedig eleinte *valódi* antikvitásokat szállított: de aztán kiderült, hogy nem tud eleget tenni egyes kívánságoknak, *amelyek a Jankovich által kijelölt régi nagyurak hagyatéki tárgyaira vonatkoztak.* A sokáig nyilvánított vágyódást utoljára fabrikáló-művészettel próbálta kielégíteni.

Talán legtöbb figyelmet érdemel a *„félhamisítások"* remek sorozata. Csupán olyan műkincs ez, amelynek anyaga nemes, vagy munkája artisztikus és mindenképp nagyértékű, csak *épp a származási ideje hazug.* Az ilyen műtárgyak egyrésze *ott marad* a régiségtári kiállításra, de őszintén megjelölik az *időrendi vagy névbeli hamisítást.*

Ilyen az *XVII-ik* századi csodás *ezüstpohár*, amelyet *Litterati kétszáz évvel öregebbnek tüntetett föl.* Szépen belevéste, hogy *Vincintius Episcopus Vaciensis.* Csakhogy ez a *Vince* nevű váci püspök, akié a pohár lett volna, *még a XVI-ik században élt.*

Vitt aztán Litterati egy igen fájintos napórát is *Jankovichnak.* Elefántcsontjába ravaszul belevéste: *H. Trans (Joh. Honterus, a nagy erdélyi tudós és reformátor)* signumát. Igy aztán tíz-húsz arannyal többet kapott érte.

A közönség láthatja a múzeumi kiállításon *Kont Miklós nádor XIV-ik századi címerét* egy gyönyörű *szelencén*, amelyben játékkockát tartottak. De kiderült, hogy bár ez ezüstszelence valódi, szépművű holmi, a címert *Litterati vâste bele. Kont nádor csekély háromszáz évvel előbb élt, mint a szelence ötvöse.*

Láttam egy díszkardot is, amely a múzeum régi katalógusa szerint *Jânos Zsigmond sírjában* találtatott a *XVIII-ik század* elején, amikor a gyulafehérvári székesegyházat rendbehozták. Bizonyos, hogy *János Zsigmond* sose viselte és vagy *Litterati* csempészte a fehérvári *tumbába*, vagy kicserélte az ott talált karddal és maga véste bele *János Zsigmond* szignumát.

Nagyon szép, de hamis az a *török-perzsa ízlésű díszpallos* is, — ami idejét és gazdáját illeti; különben gazdagon kirakták aranyozott ezüstfelszereléssel, türkiszekkel, rubinokkal s két hamuszínű *jaddal.* Feltünik a markolatba vésett koronás *M* betű alakja s a penge fölirata: *Ladislaus Gara Regni Hungarias Palatînus Mcccc LVIII.* Finom „becsületes" anyagból hamisította *Litterati* és *gróf Esterházy Jánosnak* sózta a nyakába, aki még *1840-ben* ajándékozta a múzeumnak. Ugyancsak hamisította *Litterati Bethlen Ferenc (1654)* aranyozott ezüsttőrét, illetve a belevésett nevét és a *Bethlen*-család *címerét*, a tekerődző koronás kígyóval. Sőt *Bethlen* fejedelmének, *I. Rákóczi Györgymek* díszkardját, továbbá *Báthory István* nagytürkiszes ezüstbuzogányát is (1571.) bámulatos precizitással hamisította.

Érdekes a históroája annak a kardnak, amely mint *II. Rákóczi György* (aranybetétes nevével és címerével, aranyozott ezüstföl-

szereléssel, zöldbársonyhüvellyel, bordás koralokkal kirakott) *„kedves pengéje"* szerepel a múzeumban. Ezt a kardot *1849-ben* az erdélyi nők *Bem József* tábornoknak ajándékozták és a segesvári csatában *Bem* podgyászával együtt az oroszok kezébe került. Az *1896. évi* országos kiállítás alkalmával *II. Miklós* cár visszaajándékozta a nemzetnek. *Litterati a pengén levő aranybetétes föliratot* hamisította, hogy sokkal nagyobb összeget kapjon a kardért.

Ritka darab egy óriási vadászbicska, becsukható pengével, finom vasmarkolatának mindkét oldalára lombozatok s német versek vannk vésve. A penge egyik oldalán szemközt vágtató lovasok, ezzel a német verssel:

Ich kann den Schimpf nie raechen
als nur allein durchs Fechten
Brueder hau nur thapffer drein
Wheil mier zwei nur sein allein.

Ennek a mintájára *Litterati* három vadászkést is gyártott. Továbbá *Rosa István* „felsőbányai magyar vitéz" tőrét utánozva, készített olyat, amely szerinte már *1508-ban* megvolt, *noha Rósa háromélű pengéje 1704-ben lett készen ezzel a fölírással együtt:*

Ez a fegyver kié volt, kié most, kié lesz
EBÉ VOLT. ENYÉM MOST. EBÉ LESZ
EB KÉRI? EB ADGYA KORDÉBA (hiába)
VAGY HAZÁM SZABADSÁGA VAGY HALÁL

Föltünik még két hóhérpallos, mellyel *„1795 május 20-án a budai vérmezőn lefejeztek Martinovics Ignácot és társait"*. A kisebbik, rozsda-rongálta vesztőszerszám, egyik oldalán liliomot tartó *Szűz Mária* van alatta, ez a fölirata:

Wann ich das Schwert thu erheben
gibt Gott dem Sünder das ewige Leben.

Ez a pallos a budai hóhéré volt, akitől *Palocsay* szerezte meg *1809-ben;* jószágigazgatójának, *Őrsi Nagy Antalnak* ajándékozta s ennek unokahuga, *Szőllősy Benőné* engedte át a Nemzeti Múzeumnak. A nagyobbik pallos, amelyen lefejező-jelenet, kerekes cölöp és feszület van vésve, *az egri hóhéré volt.* Ez ütötte le *Martinovics és három társa fejét,* míg a budai csak *Sigray Fülöpöt* fejezte le. Egerből a pallos özvegy *Kornbergernére,* a volt *klostenburgi hóhér* leányára szállott, aki 1904-ben *Hentaller Lajos* közbenjárására ajándékozta a múzeumnak. Csak az a bibi, hogy *Litterati három ilyen példányt is adott el.*

Litterati titkos ábrándja az volt, hogy igazi tudósnak ismerjék el és szívesen fogadják az akadémikusok is. Boldog volt, ha valódi régiségeiről írtak, vagy épp ő maga írhatott. Egész csomó régészeti cikke jelent meg a negyvenes években.

Mikor aztán kiderült, hogy nem tud bejutni a *Nemzeti Múzeum* custosai közé, ő maga csinált *egész kis múzeumot* és végigjárta az egész országot.

Sok mulatságos *„encebence"* közt, komoly értékű antikvitások is maradtak utána. Hagyatékának árverésekor adtak túl *Wesselényi Ferenc* és *Széchy Mária finom metszésű elefántcsont-billikomán (1654)*, a régi olajfestményeken, köztük volt *„Szapolyainak tokaji országgyűlése"*, *gróf Esterházy* török zászlaján és díszes kardján, amelyet *Érsekujvárnál* szerzett, továbbá majdnem *50 arany nehezékű* pecsétnyomóján és igen sok különböző régi ékszerén.

Litterati legszebb álma nem valósult meg: írásművei közül csak a hamisítványok hirdetik emlékét a múzeumban, ilyenféle jegyzetekkel: „Megvétetett a szakmunkák pénztárából, hogy a *Litterati-féle* hamisítványok lehetően együtt legyenek: *„tanulásul az ilyes koholmányok könnyebb fölismerése végett."*

Amikor két percig detektiv voltam

Irta: **Matskássy József**

Közel negyedszázados riporteri multamban, hivatásom gyakorlása közben, számtalanszor megtörtént, hogy nagyobbszabású bűnesetek alkalmával, a helyszínen megjelenve, magam is résztvettem a nyomozásban, mint az egyik legnagyobb magyar reggeli ujság rendőri tudósítója.

Visszatekintve most a hátam mögött sorakozó és a mult ködébe vesző esztendőkre, élénken rajzolódik ki emlékezetemben az alábbi történet, amely akaratomon kívül és szándékom ellenére abba a groteszk helyzetbe sodort, hogy két percig — detektiv voltam. Helyesebben: akikkel beszéltem akkor, nyilvánvalóan azt hitték rólam, hogy én is titkosrendőr vagyok.

Haladjunk azonban sorjában.

Elbeszélem az érdekes rendőrségi nyomozást, úgy, ahogyan az megtörtént még a világháború kitörése előtt két esztendővel.

*

Gyilkosság történt.

Egy forró augusztusi éjszakán történetesen bent tartózkodtam a főkapitányságon, az ügyeletes detektivek szobájában, amikor értesítették a detektivcsoport vezetőjét, — ma már nincsen a rendőrség szolgálatában — hogy Budán, a Szász Károly-utcában ismeretlen férfi leszurt holttestére akadtak.

A főfelügyelő letette a telefonkagylót és hozzám fordulva, így szólt:

— Ha van kedved, kijöhetsz velem.

— Szívesen.

Előállt a gépkocsi. A főfelügyelővel és két detektivvel csakhamar a gyilkosság színhelyén voltunk.

A holttest elterülve hevert a kövezeten, a kocsiúton. Alig világított idáig a gázlámpa pislogó, sárga fénye. A félhomályban két-három bámész ember ácsorgott a holttest körül, amelyet egy rendőr őrzött.

Az áldozat fiatalember volt, iparos külsejű, mellében markolatig bedöfött, hosszú pengéjű, gyöngyháznyelű zsebkés. A holttest körül őgyelgők nem tudtak semmiféle felvilágosítást adni. Egy kóborkutya szaglászott a vérnyomok körül s csaholva ugatta a holdvilág gömbölyű tányérját. Elkergették.

A főfelügyelő és a két detektív átkutatták az áldozat kiskabátjának zsebeit, de semmiféle írásra, amely a személyazonosságát földerítette volna, nem bukkantak. Az egyik kabátzsebből kapukulcs, elhasznált villamosjegy és egy sóskifli maradványai kerültek elő. Egyéb semmi. A mellényzsebben harminchat fillér aprópénz.

A gázlámpa fénye az utca egyik közeleső kapualját megvilágította. Mialatt a főfelügyelő és két társa a leszúrt holttest ruházatának motozását végezte, észrevettem, hogy a kapumélyedésben három perkálszoknyás cselédleány álldogál. Köztük egy rózsaszínruhás, aki *észrevehetően magyarázott valamit a másik kettőnek.*

Hozzájuk siettem s rászóltam hirtelen a rózsaszínruhásra:

— *Hiszen maga mindent látott!* — mondja csak el szépen, lelkem, miként történt.

A leány semmiről sem akart tudni. De, észrevehetően zavarba hozta a határozott hangú fölszólítás s végül akadozva és dadogva mondta:

— Én nem ismertem... De a Délivasút mögött van egy tánchely... Ott talán meg tudják mondani... biztos úr...

Odakiáltok a detektivfőfelügyelő felé, aki éppen azzal volt elfoglalva, hogy a megalvadt vérrel borított gyilkos zsebkést ujságpapirba burkolta, mint bűnjelet.

— Halló!... Jer csak ide gyorsan, azt hiszem, jó nyomon vagyunk, öregem!...

A három cselédlány megdermedten bámult. A főfelügyelő és a két detektív hozzánk siet. Elmondom nekik, mit hallottam a rózsaszinruhás cselédlánytól.

A gépkocsira ültettük a lányt. Megmondta, hol van az a tánchely, amelyre előttem hivatkozott. Tíz perc multán ott voltunk. Siralmas környék.

Borgőzös csapszék volt a tánchely. Füstölgő petroleumlámpás, a menyezetről csüggve, világította meg a szennyes falakat. A táncnak akkor már vége volt, összetört borosflaskák és poharak cserepei a padozaton.

A vendéglős csakhamar előkerült. Eléje állítjuk a remegő lányt s a főfelügyelő erélyesen rászól:

— *Mondja meg azonnal, kiknek a társaságában volt itt ma éjszaka ez a lány?*

A vendéglős megmondta.

Három nevet emlit. *A harmadik név említésekor a rószaszín ruha összerezzen...* Elárulta máris, ki volt, aki a másikat leszúrta. A Délivasút őrszobájáról felhívtuk a főkapitányság bejelentőhivatalát. Nem telt el öt perc, megvolt a pontos cím: *Vár, Fortuna ucca...*

A rendőrségi autó gyorsan odarobog. A zörgetésre az első emeleten ajtót nyit egy öregasszony. Rékli van rajta és nagykendő a fullasztó melegben. Akit keresünk, alig félórája érkezett haza, alszik mélyen a belső szobában...

A főfelügyelő előveszi a gyilkos kést s megmutatja az öregasszonynak.

Ez reszketve szól:

— *Igen... Ez az ő kése... Fölösmerem...*

A tettest megkötözve bevittük a főkapitányságra. Szeretője volt a rózsaszínruhás cselédlánynak. Beismerő vallomást tett. Letartóztatták.

*

Három hónappal az eset után, a Markó uccában találkoztam a főfelügyelővel. Nagyon kedvetlennek látszott.

— Szervusz.

— Szervusz, mi ujság?

— Most jövök a törvényszéki tárgyalásról, — mondta búsan. — Mit gondolsz, mi történt a Szász Károly uccai sikerült nyomozásunk után a bíróság előtt?

— Nos?

— A gyilkost *fölmentették!*... Skandalum!... Hát mit szólsz hozzá, barátom?

Az összes kihallgatott tanuk ugyanis egybehangzóan vallották, hogy a leszúrt legény volt a támadó. Rettegett szurkáló, réme a budai kocsmai táncmulatságoknak.

Elkeseredetten jegyezte meg a főfelügyelő:

— Hát *érdemes volt* a szép nyomozásért?

— Érdemes volt, kedves barátom, — feleltem.

— Hát akkor gyere be velem a sarki kiskocsmába, mossuk le ezt a gyalázatot egy korsó sörrel.

Fejenként két korsó habzó söröcskét ittunk meg annak emlékére, hogy egyszer én is voltam detektív — két percig.

Tarján Vilmos
„Az Est" volt rendőri rovatvezetője

Falus Ferenc
„Az Est" volt rendőri rovatvezetője

Vécsey Leo
a „Magyarság" rendőri rovatvezetője

Fehér Aladár
a „Neues Pester Journal"
1923. aug. 26-án elhunyt riportere

Balla Jenő
az 1926 junius 2-án elhunyt
ismert rendőri hirlapiró

A riporter és a detektiv

Irta: **Szathmáry Róbert** államrendőrségi detektívfelügyelő

A rendőri riporter és a detektiv között igen sok hivatásbeli rokonvonatkozás van. *Ez a rokonvonatkozás legjobban a mindkettőjük részéről állandóan folyó megfigyelő és nyomozási tevékenységben merül ki.*

A riporter, éppen úgy, mint a detektiv, állandóan permanenciában van.

A detektivek azonban nemcsak a rendőrségen találkoznak a riporterekkel, hanem ott találják őket a bűncselekmények színhelyén, ahol fáradhatatlanul és szorgalmasan gyüjtik az adatokat.

Köztudomásu tény, hogy a nyomozás egyik *elősegítője a sajtó.*

Vegyünk egy esetet: meggyilkoltak és kiraboltak egy ékszerkereskedőt. A detektivek nyomozása megállapítja, hogy az ismeretlen tettes milyen külsejű és termetű személy s hogy mik azok az értékek, amit az áldozattól elrabolt.

E hír vétele után a riporter rohan a telefonhoz s leadja lapjának az ismeretlen tettes személyleírását és az elrabolt értékek leírását...

Ezzel aztán megszületett az *első nem hivatalos körözés,* mert néhány óra mulva már nagy körzetben az emberek százezrei olvassák az ujságokban a bűncselekményt s az arra vonatkozó megállapításokat. Vagyis, hogy az ismert, de szokésben lévő tettes *ki lehet, hol látták utoljára s merre szökhetett?...*

A sajtó híradása után az önkéntes nyomozók, az ujságolvasók százezreivel szaporodnak, mert ilyenkor mindenki megfigyel mindenkit és ha valakit gyanusnak találnak, értesítik a rendőrséget.

Számtalan azoknak a bűneseteknek a száma, amelyek éppen a rendőri riporterek munkájával, a sajtó támogató segítségével, rohamos gyorsasággal derültek ki. Ezenkívül az esetek megírásával óvatosságra intik a közönséget, az emberek megtanulhatnak védekezni ismétlődő bűnesetekkel szemben. A sajtóközlések megnehezí-

tik, sokszor pedig *egyenesen lehetetlenné teszik a lopott tárgyak értékesítését.*

Mi — detektivek — tudjuk a legjobban, hogy egy jól megírt riport után mennyi használható bejelentés érkezik.

Emlékszem egy esetre, amikor egy rablógyilkosság alkalmával a nyomozás megállapításaként megírták a lapok, hogy az áldozat és a gyilkos között *elkeseredett küzdelem folyt,* ezért a tettesen valószínűleg külsérülési nyomok maradhattak vissza.

E hír megjelenése után több bejelentés érkezett hozzánk és a bejelentések lenyomozásakor pedig kiderült, hogy a tettes valóban sérüléseket szenvedett a bűntény elkövetésekor.

A riporter foglalkozása éppen úgy nem kényelmes, mint a detektivé. Itt is előfordul a gyakori életveszély.

A riporter is elmegy — mert kötelessége szólítja — lebujokba, csapszékekbe, tömeglakásokba, nyomortanyákra, tűz- és árvízveszélyekhez, — nem törődve a reája leselkedő veszéllyel — csak azért, hogy az élet tragédiáiról és mélységeiről egy-egy riporttal számolhasson be a nagyközönségnek.

Vadászkirándulás Afrikába

Irta: **Ilosvay Hugó**

A nyolcvanas évek végén történt. Egyik hírlapírótársam, *Csillag Máté*, azzal az ajánlattal jött hozzám, hogy vegyem át a *Vénus* című képes hetilap szerkesztését. A kiadótulajdonjogot *Krak Endre* nyomdász díjtalanul átadná, ha a lapot továbbra is az ő nyomdájában jelentetjük meg. Azért adja át, mert társa, *Gerdenits Béla* tengerészhajóskapitány megunta a vállalkozást, lemond a tulajdonjogról. *Gerdenits* nyughatatlan vérű világjáró, nem bírja ki tovább Budapesten. Átvettük a lapot és *Budapesti Élet* címen jelentettük meg. Az átvételnél ismerkedtem meg *Gerdenits Bélával.*

Hatalmas testalkatu, nyulánk, szőke ember volt ez a *Gerdenits*, aki a világ csaknem minden nyelvét beszélte. Rengeteget tudott utazásairól elmondani. Amit elbeszélt, mindig nagyon érdekes volt, tíz kalandorregényre való adat került volna ki belőle és az adatokat, ha azt észlelte, hogy kételkedem, okmányokkal, levelekkel, fényképfelvételekkel igazolta. Nem szépítette a dolgokat és elmondotta többek között azt is, hogy a nemzetközi Lloyd hajójáratokra képesített hajóskapitány, de pátensét megsemmisítették, mert egy alkalommal hűtlenül elhagyta hajóját. Triesztből Afrikába vitt egy árukkal megrakott gőzöst, az árukat rendeltetési helyükön át is adta, új terheket vett fel, de visszaindulás előtt a hajót cserbe hagyva, megszökött. Azért, mert egy gyapotültetvényre szerződött munkafelügyelőnek óriási fizetéssel és haszonrészesedéssel.

— Persze az urak Triesztben borzasztóan felháborodtak szökésemen és hivatalvesztésre ítéltek. Hogy azóta mi minden voltam? Nézzen ide!

Pillanat alatt pőrére vetkőzött és megmutatta testét, amely olyan lyukas és barázdás volt, mint a szántóföld szántás után. — Ez golyóseb, — mutatta — ez itt bajonett, ez meg késszúrás. Ez a sebhely arab lándzsa emléke. — Volt ilyen sebhely a testén legalább harminc. Mosolyogva mondotta:

— Rólam nem mondhatják, hogy nem fog a golyó, de bizonyos, hogy nem sokat ártott. Inkább azoknak, akik okozták. Mert túlzás

nélkül mondhatom, minden sebhelyért tíz gazembert küldtem a másvilágra.

Kalandjai, de különösen vadászkalandjai, annyira érdekesek voltak, hogy rábeszéltem, mondja tollba őket és én megírom a *Vadász és Versenylap* számára, melyet akkor *Sárkány* szerkesztett. A cikkek feltünést keltettek. Előkelő urak keresték *Gerdenits* kapitány ismeretségét és felszólították, szervezzen egy afrikai vadásztársaságot. Az eszme tetszett néki, elutazott *Cookékhoz Wienbe*, árajánlatot kért és kapott, amelynek alapján felhivást közölt több budapesti napilapban. Az utazási és ellátási költség olyan minimális volt, hogy tömegesen jelentkeztek a résztvenni akarók. Mágnások, vadászok, művészek, kalandvágyó gazdag emberek. Sajnos, feljegyzéseim hiányosak, a névsor eltünt. Határozottan emlékszem azonban, hogy *Andrássy Gyula gróf, Rohonczy Gida* és *Tolnay Ákos* festőművész a jelentkezők között voltak.

Elkészült az útiterv és megállapítottuk az indulás napját.

Egy júliusi napon, a régi *Szikszay*-vendéglőben volt *Gerdenitsel* délután két órára találkozóm. Fiatal voltam és találkoztam egy szép kis népszinházi ballettleánnyal, megfeledkeztem *Szikszayról, Gerdenitsről, Afrikáról*. Csak estefelé jutott mindez eszembe, elmentem a *Szikszayba*, hátha még ott találom tengerészbarátomat. Ott találtam. Már a második gyufaskatulyát fogyasztotta. Ugyanis minden megivott korsó után egy gyufát vett ki a skatulyából és maga elé rakta. Igy ellenőrizte a főpincért, nehogy blicceljen. Már nagyon el volt ázva. Haragudott is rám, hogy annyi sört itattam vele és megkért, hozassak konflist és vigyem haza lakására.

Ugylátszik, az *in vino veritas* közmondás nemcsak a borra, hanem a sörre is alkalmazható. Tengerészkapitány barátomnak őszinteségi dührohama volt. Kijelentette, hogy nem elég komolyan kezelem az ügyet, pedig nagy vagyont jelent számunkra. Amikor pedig ebben kételkedtem, levelekkel, irásokkal igazolta, hogy már mindent előkészített. *Ki fogunk menni ezzel a társasággal Afrikába, ahol bennünket a sivatagban, előre megjelölt helyen megtámad egy arab rablóbanda, valamennyiünket elfog, őt is, engem is és elhurcol.* Ha a banda teljes biztonságban lesz, engem hazaküldenek a váltságdíjért. Nem leszünk olcsók. Ami pénzt hazulról elhozok, három részre oszlik. Egy harmadot az arab rablók kapnak, a többi a miénk. Ő haza se jön többet, én mehetek amerre akarok. *De ha elárulom a dolgot, ütött az utolsó órám.*

Megijedtem és mentem, amerre akartam. Egyenesen a *Magyar Hirlaphoz*, amely akkor *Horváth Gyula* és *Fenyő Sándor* szerkesztésében jelent meg. Másnap megjelent az afrikai kirándulást leleplező cikk, de mire a rendőrség *Gerdenitset* kereste, az már *nyomtalanul eltünt Budapestről.*

Két évvel később kaptam róla hírt. A spanyolok, valamelyik gyarmatukon, mert fegyvert szállított a felkelő törzseknek, golyó általi halálra ítélték és kivégezték.

Még ma is sajnálom, hogy akkor a kis ballerinával találkoztam. Ha nem találkozom, szegény Gerdenits józan marad és terveit el nem árulja. Ha nem ismerem őket, milyen nagyszerű afrikai kalandban lett volna részem. Igy meg soha sem jutottam *Afrikába.*

Berény Imre, a rendőri riporteri kar egyik büszkesége, a világháboruban hősies magatartásáért több kitüntetés között a nagy arany vitézségi érmet is megkapta

Zwillinger

Irta: **Berény Imre**

Jubileumi könyvünk érdemes adminisztrátora, Király Pál, mintaszerű kötelességtudással, példás kitartással sürgette kéziratomat és fényképemet. Szeme előtt az a fontos cél lebegett, hogy a jubileum idejére elkészüljön jubileumi könyvünk. Végül is zordon határozottsággal ezt a mai vasárnapot tűzte ki végső határidőnek.

Most aztán itt a vasárnap. Egy-kettőre lejár az ultimátum. Túl kell esni a dolgon. A kézirat csak meglesz. De a fénykép! Kiderül, hogy nincs fényképem. Mind elvitte a sok igazolvány és bérlet. A dobozban csak egy fényképre bukkanok. Van vagy tizenötesztendős. „Nyalka hadnagy"-koromból való. Mit szól hozzá majd Király Pál? Mindegy. Nincs más. Be kell érnie vele.

Elvégre ez a hadnagy én vagyok.

Én vagyok?

*

Így hát a kép megvolna.

De mi lesz most a kézirattal?

Eredetileg már elhatároztam, mit írok. Tudniillik még a fényképkeresés előtt. Tanulságos riportot, amely rávilágít a mi munkánk hasznosságára és nélkülözhetetlenségére. A tanulságos esetből okulhat majd a nagyközönség, meg a rendőrség is.

De a téma elromlott. Elrontotta a kép. „Nyalka hadnagy"-nak nem illik oktatói szerepre vállalkozni a nagyközönséggel, meg a nagytekintélyű rendőrséggel szemben.

Most hát a kép megvolna. De mi lesz a kézirattal?

Király Pál nem is tudja, milyen gondokba sodort...

*

De hát katona voltam.

Vágjunk csak neki bátran.

Vagy egy félesztendővel az itt közölt kép elkészülte előtt, amikor még zászlós voltam, nagyon nagy úr asztalánál vacsoráztam. Az a nagy úr élet-halál ura volt. Egész hadseregnek parancsolt. Ezer és ezer ember sorsát bízták a kezére, a vezérletére. Úgy hívták, hogy: Böhm-Ermolli.

Nagy tisztesség volt számomra, hogy a vezéri asztalhoz hívtak vendégségbe. E célból valósággal előástak a messzi lövészárkok mély labirintusából.

Akkor kaptam azt a szép sárgaszínű, kerek kitüntetést, ami fényképemen ott látható az érdemkereszt mögött. A hadseregparancsnoki meghívás a „nagy arany" dicsőségét tetézte be.

A vezér nagy szeretettel fogadott, maga mellé ültetett és az egyszerű front-vacsora fogyasztása közben azt kérdezte:

— Miért nem aktiváltatja magát?

— Kegyelmes uram, — válaszoltam — civilben ujságíró vagyok. A katona csak háborúban verekszik. Az ujságíró viszont a béke harcosa.

Böhm-Ermollinak tetszett válaszom.

Már csak úgy mellesleg jegyezte meg, hogy katonai író is lehetnék. Tudna gondoskodni róla, hogy a hadtörténelmi intézménynél helyezzenek el a „hadjárat" végén.

Nem lettem aktív. Nem kerültem a hadtörténelemhez.

A „hadjárat" befejezése után visszatértem civil mesterségemhez. A béke harcosa lettem.

Harcosa?

*

Azt hittem, hogy igen. Azt hittem, hogy az ujságíró az, aki igazán verekszik, küzd, harcol az igazságért. Hittem mindaddig, amig nem jött a Zwillinger.

Egyszer leleplező riportot írtam a féktelenül garázdálkodó ékszercsempészekről. Volt akkoriban egy furcsa klub Pesten, amely valóságos börzéjévé vált a külföldre csempészendő arany-, brilliáns- és más drágakő-értékeknek.

Kis, hegyes tollal a kezemben nekimentem a hatalmas csempészszervezetnek, amely valósággal felhördült a támadásra.

És ekkor jött a Zwillinger.

A csempészek hatalmas ellentámadásba kezdtek. A nyilatkozatok, cáfolatok, sajtópörök egész pergőtüzét zúdították rám. A szerkesztőség valósággal megdöbbent az offenziva hevességétől, amelyet a csempész-konjunktúrán nagyra nőtt szervezet indított a lap ellen.

De aztán jött a Zwillinger.

Villogó szemű, csupa-energia ember állított be szerkesztőségi szobámba. Már láttam a névjegyét. Ékszerész. Gyáros. Újabb pergőtűz, gondoltam. Hát majd meglátjuk. Hiába lettem volna katona? Láttam én már ilyen földrengést...

A szikrázó szemű ember odalépett hozzám:

— Ön írta azokat a cikkeket az ékszercsempészetről?

— Igen.

— És folytatni akarja a cikksorozatot?

— Igen.

Szeme most már villámokat szórt. No, most robban a gránát, gondoltam. Robbant is:

— Gratulálok! Ön az én emberem! Együtt fogunk küzdeni. Ez a csempésztársaság ki akarja fosztani az országot. Mohó haszonlesésből külföldre akarja vinni az ország egész aranykészletét. Nem törődnek vele, hogy a szegény ország nagy nemzeti kincsét veszíti el. Azzal sem törődnek, hogy közben tönkreteszik egész ékszeriparunkat. Én már régóta harcolok ellenük. A hatóságok nem látnak a dolgok mélyére. De most majd együtt harcolunk. Leadjuk a vészjeleket. Felvilágosítjuk a közvéleményt. Véget vetünk a garázdálkodásnak. Megmentjük, ami megmenthető!

Úgy is történt. Együtt harcoltunk. Feltártuk a romlasztó veszedelmet teljes nagyságában. Egész sereg milliomos csempészt lepleztünk le. Megmentettük, ami még megmenthető volt.

Vitézül verekedtünk. Lehengereltük az igazság erejével a hatalmas szervezetet. Győztünk.

Győztünk?

Zwillinger győzött. Az ő fanatikus lelkesedése, törhetetlen akaratereje, kíméletet nem ismerő szigorúsága és az igazság győzelmébe vetett, szilárd hite diadalmaskodott.

Zwillinger volt az igazi harcos.

*

Később is többször találkoztam a villogószemű emberrel az élet harcaiban. Mindig azon az oldalon viharzott és lüktetett akadályt nem ismerő energiája, ahol a százszázalékos igazság lakozott. Harcolt a szegény és elnyomott emberek igazáért. Viaskodott hatalmas és gazdag emberekkel, de sosem a maga érdekében. Küzdött hivatalokkal, hatóságokkal, szervezetekkel, áramlatokkal.

Gyakran tapasztaltam, hogy odaállt egy szegény munkás, vagy egy szerencsétlen özvegy oldalára s ésszel, akaraterővel és nagy anyagi áldozatokkal vitte diadalra a pártfogásába vett ügyet, amely mindig az igazság ügye volt.

Gyakran kérdezgettem magamban:

— Ki ez az ember? Ki ez az elszánt harcos, akiben csodálatos energiák, bámulatos lelki tüzek gyulladnak ki, ha az igazság védelmére kell kelni?

Nem tudtam válaszolni a kérdésre.

A villogószemű ember kezdett szimbólummá, elvont fogalommá válni életemben.

Zwillinger kezdett egyet jelenteni az igazsággal, a polgári bátorsággal, az önzetlen odaadással.

Ha síkra kellett szállnom valamely igazságos ügy mellett, nem tudtam már a tollamat tintába mártani anélkül, hogy ne lett volna első gondolatom:

— Mit szólna a Zwillinger? Mit gondol majd a Zwillinger, ha nem viszem győzelemre ezt az igaz ügyet?

Zwillinger szimbólummá vált.

Misztikus óriássá nőtt, aki villogó szemével, örök energiájával a város zűrzavaros kőtömege fölé emelkedett, mint valami gigantikus szobor, mint valami kolosszális jelkép...

*

Ki ez az ember?

Mi ez a jelkép?

Az erő, az igazság, a lelkiismeret avagy az örök küzdelem szimbóluma?

Nem. Nem szimbólum. Eleven erő. A legnagyobb erő. Az igaz ember ereje. Az összes Zwillingerek akaratereje, igazságszeretete és lelkes meggyőződése, a közvélemény irányító hatalma és diadalmas visszhangja, amely az egész sajtónak és minden ujságírói síkraszállásnak az egyetlen támasza és biztosítéka.

Zwillinger az igaz polgár. Az igaz harcos.

A közvélemény.

És mi ujságírók az ő küzdelmeinek, az ő törekvéseinek vagyunk a szószólói... A béke küzdelmeinek haditudósítói.

Be kell ismernünk, hogy a Zwillingerek az igazi harcosok...

Ők a béke igazi katonái.

Ferenc József és az ujságíró

Irta **Geiringer Ernő**

1908-ban történt. Az akkori generáció a háborút még csak könyvekből ismerte és csak a hadgyakorlatok színjátékából tudta valahogyan elképzelni.

A cs. és kir. közös hadsereg abban az esztendőben Veszprém környékén tartotta tavaszi hadgyakorlatát, amelyen az uralkodó is résztvett s ezért *császár-manővernek* nevezték. A király főhadiszállását Veszprémben, báró *Hornig Károly* püspök rezidenciájában rendezték be és parancsnoka a nagyháború utolsó vezérkari főnöke, akkor: *straussenburgi Arz Artur* vezérkari ezredes volt.

A *„Manöveroberleitung"*-hoz (hadgyakorlatvezetőség) tartozó *„Manöverpressequartier"*-ba (hadgyakorlati sajtóhadiszállás) osztották be a budapesti és bécsi napilapok tudósítóit. Az ujságírókat magánosoknál szállásolták el s engem — aki alig két éve voltam ujságíró s az akkor igen tekintélyes *Neues Pester Journal*-t képviseltem — *Kálmán Imre* veszprémi dohánynagyárus, városatyához kvártélyoztak be, akinek magyaros vendégszeretete életem legkedvesebb emlékei közé tartozik.

Az ujságírók részére fehér kartonból készült köralakú jelvényt adtak, amelyen magyar és német nyelven a következő szöveg állott; az egyik oldalon: *„Igazolvány a nyugatmagyarországi hadgyakorlatokra 1908"*, mellette a sorszám (az enyém a *226-os* volt) és *„Komdo d. Allerhöchsten Hauptquartiers"* körpecsét. A másik oldalon pedig az igazolvány birtokosának neve a következő szöveggel: *„Az igazolvány a hadgyakorlati területen való szabad közlekedésre jogosít. A legfelsőbb kíséretek és törzsek közvetlen közelében való tartózkodás tilos.* Az igazolványt nem lehet átruházni". Ezt az igazolványt, amely keskeny piros selyemszalagon függött, a kabát bal felső gomblyukában kellett viselni.

A hírlapírók minden nap hajnalán kimentek a „hadszíntérre", hogy ki az esti lapjának, ki a reggeli lapjának adhasson tudósítást: a sajtóhadiszállás parancsnokától kapott *„hivatalost"*, no meg egy kis, három-négy lapoldalra terjedő *„színeset"*.

A sajtóigazolvány szerint tilos volt a *„legfelsőbb kíséretek és törzsek közelében való tartózkodás"*, de nem azért riporter a riporter, hogy ne legyen legalább egy kicsit kíváncsi a tilosnak jelzett *„legfelsőbb kíséretek és törzsek"* intimitásaira és a hadműveletek boszorkánykonyhájára.

Egy napon én is a tilosba *„tévedtem"* és körülbelül száz lépésnyire jutottam a *királyhoz*, aki akkor még huszáros snájdigsággal ülte meg lovát. Egy kis dombon, lóhátról figyelte a hadmozdulatokat. Az uralkodó egyszer csak hirtelen leszállt a lóról és miközben a kantárszárat *„forsriftosan"* a jobbkarjára csavarta, *kényes* toaletthibát vett észre magán. Ezt rendbe próbálta hozni és felém fordult. Én egy fa mögé igyekeztem bujni s a király közelsége okozta izgalmamban ceruzámat idegesen forgattam ujjaim között. *Ferenc József* a következő pillanatban magához intette a közelben álló egyik magasrangú tisztjét, — akit én jól ismertem — s felém mutatva, egy ideig beszélgetett vele. A tiszt a beszélgetés befejezése után szalutált s gyors léptekkel felém tartott. Az uralkodó közismert katonai szigorát ismerve, remegve vártam, hogy most mi fog velem történni. A tiszt hozzám lépett és kedves, előzékeny modorban megkért, hogy *vonuljak vissza, mert itt tartózkodni tilos.* Amikor kíséretében hátrább mentem, megkérdeztem, hogy az uralkodó mit mondott neki, mikor imént mosolyogva beszélgetett vele. Nevetve ismételte *Ferenc József* szavait, amelyek jó bécsi tájszólásban a következőképpen hangzottak:

— *Dös is' a Zeitungschreiber dort, der is' jeden Tag da. Sagen Sie ihm, er soll den Bleistift weggeben — er muss net Alles aufschreiben, was er sieht.*

Mégegyszer hátranéztem és még egy pillanatig láttam *Ferenc Józsefet*, aki lóra szállt s elgaloppozott.

Tekintetes királyi Törvényszék! . . .

Irta: **Páll József**

Méltóságos Elnök Ur!

Sajtóperemben a mélyen tisztelt főmagánvádló úr képviselője lírai aláhúzással, terjengősen beszélt rövid cikkemről és énrólam, a vádlott ujságíróról. Nem talált semmi enyhítő körüményt. Súlyos ítéletet kért, mert az ő nagyrabecsült ügyfeléről, *Karcsu Jeremiás-ról* azt írtam riportomban, hogy egy derüs vacsorán, jókedvében leütötte a petróleumlámpát a helyéről. Holott, bevallom, ezt a megtörtént kis incidenst egyéb más borközi cselekedetekkel együtt, nem Karcsu úr követte el, hanem *Kaucsuk Jeremiás* úr. Történetesen mind a ketten egy és ugyanazon jótékonycélú asztaltársaság bankettjén együtt ültek ama fehér asztalnál, amely mellett később lejátszódtak azok az események, amelyekről beszámoltam.

Tekintetes királyi Törvényszék! A cikket valóban én írtam, a vádat megértettem. Vádlottnak érzem magam, de bűnös nem vagyok. Több sajtóperemben is csak szorosan a megírt cikkre vonatkozó bírói kérdésekre felelhettem. Engedje meg most a méltóságos elnök úr, hogy kivételesen hosszabb védőbeszédet mondhassak. Szeretnék rámutatni, hogyan csúszott bele cikkembe Kaucsuk Jeremiás úr neve helyett a megsértett Karcsú Jeremiás pékmester tisztes neve.

A panaszost képviselők gyakran festettek portrét az ügyvédi palettán kevert színekkel, a megcsúszott tollú ujságíróról. Én is, mint társaim, sokszor csak dadogva felelhettem a megfélemlitőn pattogó kérdésekre. De közben egy-egy lélekzetvétel iramlóan hosszú pillanatában, csak úgy magamban, választ mondtam, befelé védekezőt, magyarázót. S közben azt gondoltam, hogy de jó volna

egyszer, itt a tekintetes Törvényszék előtt egy kicsit bővebben, védekezőn elbeszélni, hogy miképpen készül a mai élet mindenkire rámért hajszájában a riport. Akkor jutott ez legelőször eszembe, amikor a főkapitányság kapuján egy kora délelőtti órában kifutott a rendőrtisztek autója, amelyből felém kiáltották:

— Gyilkosság a régi lóversenytéren! Üljön fel a kocsira!

Bent az automobilban érthető izgalommal kérdezték tőlem, hogy bár tíz óra felé járt az idő, van-e mód rá, hogy a 12 órakor megjelenő *Magyar Hirlap*ban — akkor még *Márkus Miksa* őméltósága fürge déli lapjánál dolgoztam — jó részletes tudósítást közöljek a gyilkosságról. Akkor az volt az érett véleménye a nagytapasztalatú rendőrtisztviselőknek, hogy a gyors hírszolgáltatás nagyban hozzásegíti a rendőrséget ahhoz, hogy a gyilkosokat s más bűnözőket, a közönség mindig hasznos útmutatásai nyomán, az igazságszolgáltatás kezére juttassa. A gyilkosság helyszínére kivitte a rendőrautó a soros vizsgálóbírót is.

A régi lóversenypályán ott feküdt vagy harminc késszúrás nyilt sebével egy meggyilkolt fiatalember. Az egész környéken nem ismerte senki. A zsebeiben nem találtak semmiféle írást. Rendőri és ujságírói szempontból talán az a legizgalmasabb eset, amikor egy ismeretlen áldozat, ismeretlen gyilkosát kell felhajszolni. A nyomozó rendőrtisztviselők régi gyakorlat szerint felosztották egymás közt a szerepeket. Egyszerre indult el minden irányban egy csomó detektív. A nyomozást vezető rendőrtisztviselőktől, időveszteség nélkül megkapták azokat a támpontokat, amikről sürgős információt kellett beszerezniök, hogy végül az ismeretlen semmiből, egy névtelen halott mellől, pozitív irányban elindulhasson a nyomozás. Amig az ezerfelé ágazó részletek felkutatására a nyomozók elindultak, a helyszínen maradt rendőrtisztviselők a vizsgálóbíróval, a rendőrorvossal együtt lerögzítették a gyilkosság megmaradt képét. Természetesen gyorsan multak a negyedórák. Velem senki sem törődött, ösztönöm, rutinom szerint felhabzsoltam a tényállást. S amit a szélrózsa minden irányában kereső detektíveknek kellett megállapítani külön-külön, azt egymagam percek alatt feljegyeztem noteszembe, részint apró nyomokból gyorsan kihámozva, részint logikus következtetések alapján. Miközben pedig a megállapított események feljegyzéséhez fogott a rendőri bizottság, nem kevés izgalommal, egy vágtató percmutatójú órával a kezemben, kint a gyepen körülnéztem, hogy merre lehet a legközelebbi telefonhoz jutni. Túl a réteken füstölt egy téglagyár kéménye. Odarohantam, majd lihegve jelentettem a gyilkosságot a szerkesztőmnek. Még hallottam, amint kiadja az utasítást:

— Első oldalra, rablógyilkosság a lóversenytéren! Váltott gyorsírók vegyék fel *Páll Józsefet!*

És lapzárta előtt rövid idővel, el-elfuló sietséggel peregtek ajkamról a mondatok be a telefónkagylóba. Diktáltam folyamatos elbeszélő stílusban, mintha egy asztaltársaságnak mesélném el a gyilkosság felfedezésének pillanatát és az összes részleteket, úgy, amint azt láttam kint a helyszínén. És a szavakba öntött tudósításomban pergettem le azt a filmet, amely még pár perccel előbb előttem játszódott le az ismeretlen halott mellett. Persze belevettem azokat a fontosnak tartott új felfedezéseket, amiket riporterszemmel vettem észre. Közben a szerkesztőségi gyorsírók, egymást felváltva, a lejegyzett cikket hamar lediktálták a boszorkányos gyorsasággal gépelő szerkesztőségi hölgyeknek. Mire én cikkem végére értem, a rablógyilkosságról szóló tudósítást már elolvasta a segédszerkesztő, nyilván kijavította azt a néhány kibicsaklott mondatot, amit vagy az én izgalmam, vagy a gyorsíró szórakozottsága vitt bele a kéziratba.

A nyomdában biztosan ötven darabra vágta szét ollójával a cikk kéziratát a lap nyomdai vezetője, hogy minél több szedőgépen egyszerre szedjék ki a megszámozott, szétszabdalt ötven cikkrészletet. Ezután már csak a technikai eszközöket állították be, hogy meginduljanak a rotációs gépek.

Én magam pedig csurom vizesen, kiszáradt, rekedt torokkal akkor kerültem vissza a rendőrautóba, amikor a bizottság éppen indult be a városba. A legkétkedőbb arccal az a vizsgálóbíró tekintett reám, akit alig pár hónapja helyeztek fel vidékről Budapestre. Nem tudta megérteni nyugalmamat, amikor kijelentettem, hogy aznapi munkámat hitem szerint tökéletesen elvégeztem. Pontosan 12 óra volt, amikor az autó az Oktogon térre ért. A gépkocsit ott megállíttattam s az arra futó rikkancstól vettem egy *Magyar Hirlapot*, amelynek egész első oldalát illő címbetűkkel betöltötte a nemrég lediktált cikk a gyilkosságról. A vizsgálóbíró úr végtelenül meglepődött, amikor a tudósításban a nevét is megtalálta, mert lépésről-lépésre beszámolt a cikk az ő szerepéről is. Kijelentette, hogy az ujságírás technikájának ilyen bravuros gyorsaságát el sem merte képzelni. Majd megígérte, hogy néhány nap mulva meglátogatja a hatalmas nyomdát, amelyben lapunk készül, hogy a szerkesztőségi technikán kívül végigélvezhesse az élő emberként ható szedőgépeket, amelyekről rövid előadást tartottam számára és a modern kor egyik legnagyobb csodáját, a rotációs gépet, amely ezrével ontja méhéből az összehajtogatott, számozott, csoportokba kötött kész példányokat.

Tekintetes királyi Törvényszék! A mai ujságíró nem teheti el a megtörtént eseményekről való értesüléseit, hogy mint egy hivatalnok, az íróasztal mellett, megfontolt nyugalommal, a nélkülözhetetlen bölcsesség megválogatásával szedje mondatokba cikkét,

tudósítását. Amint hogy az élet minden megnyilvánulásában a rohanás, a gyorsaság lett úrrá, úgy kell az ujságírónak is felvennie a versenyt az élet száguldásával. A technikai eszközök hozzásegítették a mai ujságírót ahhoz, hogy első legyen a szakmájában. Rengeteg előnyt jelent a köz számára minden technikai újítás. Milyen megrendítő például, hogy repülőgépen percek alatt segítséget tud nyujtani, a szikratávirász S.O.S. jeleire, a kiküldött pilóta. Megrendítő, hogy a földgolyó túlsó oldalán történő világeseményekről percek mulván értesítést adhatunk. S ha valamilyen baleset történik, úgy szinte a szerencsétlenség pillanatában ott terem az avatott kezű mentőorvos. De mindenütt ott kell lenni az ujságírónak is, mert minden végzetes, válságos, balsorsú dologról, az igazi közérdek parancsára, be kell számolnunk krónikás hűségességgel. Mert meggyőződésünk, hogy minden rossz igaz feltárásával a jót hívjuk, az épülést, a gyógyítást, a hibák kiküszöbölésének alkalmait!

Tekintetes királyi Törvényszék! Ha pedig foglalkozásunk közben elírjuk magunkat, vagy ritkán csaló judiciumunk az izgalmasabb események nyomában néha megrendül, vagy ha az a láthatatlan toll, amelyet a telefondrót villanyáramával mozgatunk a gyorsíró kezében, megcsúszik, úgy az abban a roppant munkában, amelyet elvégzünk, oly parányi botlás, mint amilyen jelentéktelen a sík mezőn egy vakondtúrás. Meglehet, hogy annak az embernek, aki pirosra horzsolja térdét, az elbotlasztó vakondtúráson, első felindulásában ez nagy dolog. Mi is gyakran érezzük, hogy még az efféle apróbb kisiklásoknak sem szabadna megtörténni. Mégis óhatatlan, hogy a felajzott idegekkel, hivatásszerű buzgalommal dolgozó ujságíró ne tévedjen. Ezeket a tévedéseket most is beismerem. Könnyű volt elvéteni Karcsu Jeremiás nevét *Kaucsuk Jeremiásével.* Tisztelettel kérem felmentésemet.

A Rendőri Sajtóiroda ötven év mulva

Irta: **Turcsányi Gyula**

Félévszázaddal ezelőtt kényelmes és nyugodt állása volt dicső elődeinknek. Ha tűz keletkezett a városban és az öreg Városháza tetején őrtálló tűzoltó észrevette a felszálló füst és lángoszlopot, megverte a harangot. Ez volt a riadó. A rendőri riporter pedig leadta lapjának: ma este 8 óra tájban nagy tűz pusztított fővárosunkban. A részleteket holnap közöljük.

A régi riporter gyalogosan vagy ha pénze volt, konflissal kihajtatott a „helyszínére", feljegyezte a tudnivalókat és azután nyugodtan leült megírni tudósítását.

A telefon már óriási haladást jelentett. Jött az autó.

Ma már külföldön nagy lapoknak saját repülőgépük van. A rádió még nagyobb perspektivát mutat a haladásnak.

Nincs messze az idő, amikor a sajtóiroda tulajdonképen technikai laboratórium lesz. Rádió, dróttalan telefon, távolbalátó, a mai forrongó élet sok-sok új és várható találmánya ott lesz minden riporter asztalán. Utódaink már technikusok lesznek és az lesz a *jó riporter*, aki „több állomást tud fogni" szóban és képben.

Természetesen a bűnözők is „lépést tartanak" a nagy fejlődéssel. Hol lesz már a vízumcsalás, lúgkőmérgezés és egyéb mai súlyos probléma, amiről annyit ankéteznek. Vagy betörőtársaságok, amik trafikbódékat fosztanak ki?

A jövő betörői gázálarccal dolgoznak és kisebb trükkjük abból áll — nem akar tanácsul szolgálni, — hogy gáztámadással elkábítanak egy egész várost és kirabolnak mindenkit. Hol lesz akkor az ujjnyom keresés?

A riporter pedig kényelmes székében ül a sajtóirodában, bekapcsolja a távolbalátó készüléket és a többi technikai csodát és megvan az eredeti helyszini tudósítás.

Ha ötven év mulva az akkori sajtóreferens lihegve jő és jelenti a sajtóirodában:

— Uraim, az Erzsébet sugárút 2158. számú ház 36-ik emeletén levő lakásban holtan találtak egy grand dámát. Állítólag a szokott trükkel követték el a gyilkosságot, az éter hullámain keresztül küldték a gyilkos mérget.

— Nem érdekel — szól a riporter, — adják ki a kőnyomatosban két sorban.

Az ezermester riporter

Irta: **Sági Pál**

A budapesti rendőri riportázs ötven esztendejének a történetéről szól ez a könyv. Ötven esztendő alatt sokféle vonatkozásban hallott és beszélt már a közönség a rendőri riporterekről. Azokról a rendőri riporterekről, akikről a közönség nagy része most, ötven év után is alig tud valamit. A közönség nem ismeri a munkájukat. De nemcsak a közönség, hanem maguk a rendőri riporterek sem. A munka örökké égő, lázas iramában csak a *Munkát* látják, de arra sohasem gondolnak, mit és hogyan dolgoznak. Onnan gondolom ezt, hogy tegnap még én magam se tudtam.

Hogyan is történt a dolog?

Társaságban ültem. Orvos, ügyvéd, tanár, rendőrtiszt, mérnök, bankhivatalnok, gyáros és vidéki gazda: ezekből verődött össze a társaság. Néhány hölgy is volt közöttünk. Arról beszélgettek, hogy melyik foglalkozás a legérdekesebb, a legértékesebb, melyik igényli a legtöbb ismeretet. Mindenki mondott valamit a maga mesterségének a dicséretére. Csöndesen hallgattam a nemes vetélkedést, mikor az egyik hölgy hozzám fordult:

— Nos, és mit kell tudni maguknak, rendőri riportereknek? Tulajdonképen mihez értenek maguk?

Megvallom, nem tudtam felelni.

Nagyon szégyeltem magam.

De csak félóráig. Addig maradtam ugyanis a társaságban.

Mikor elváltam tőlük, pár percig gondolkoztam és akkor rájöttem, hogy így kellett volna válaszolni:

— A rendőri riporter mindenhez ért. A rendőri riporter *ujságíró, rendőr, mérnök, orvos, bankár, vegyész, tűzoltó* és még sok más egy személyben. A különbség csak az, hogy nem ér rá egy-egy szakmában tökéletes tanulmányokat végezni. De mindenhez ért. Mert értenie kell.

Mire mindez eszembe jutott, a társaság már messzi volt. Nekik nem mondhattam el, hát most ideírom a választ.

Mihez ért és micsoda hát a rendőri riporter?

Jogász. Egy előkelő nevet viselő fiatal mágnás meggondolatlan pillanatában ellopja egy barátjának a tárcáját, aki följelenti. Később összebékülnek. A két barát megtudja, hogy a riporter meg akarja írni a dolgot. Közös erővel igyekeznek megdolgozni, hogy elálljon a szándékától. A följelentő elmondja, hogy már visszavonta a följelentést, nincs értelme, hogy megírja, mert sajtópör lesz belőle. A riporter nem mehet konziliumot tartani ügyvédhez, de azért állja az ostromot és nyugodtan megírja a riportot. Ok: a lopás magánindítványra üldözendő cselekmény, de ha a károsult nem az alkalmazottját jelenti fel, hanem idegent, a feljelentést már *nem lehet visszavonni.* Illetve hiába vonja vissza, az eljárás tovább folyik és a tolvajt megbüntetik.

Mérnök. A vízművek telepénél kiáradt a Duna. Éjszaka két órakor a riporter már csak Óbudáig tud eljutni az autójával. Itt csak azt hallja, hogy kint futógátakat húznak. Leül a telefonhoz és már diktálja, hogyan építik a futógátat. Kétméteres térközökben kettős cölöpsort vernek le. A cölöpsort deszkapalánkkal kötik össze. A palánkok közét földdel töltik ki, a földet lesulykolják.

Vegyész. Véres ruhadarabokat találnak egy külvárosi telken. A riporter csak annyit tud, hogy a rendőrség meg akarja vizsgáltatni a vérnyomokat. Már írja is a cikket. A rendőrség azt akarja megállapítani, hogy emberi vagy állati vér szennyezi-e a ruhadarabokat. Ha emberi, akkor esetleg gyilkosság történt és az áldozat ruhadarabjait találták meg. Megmagyarázza mindjárt azt is, hogy mi a vérvizsgálat. Az ember vérsejtjeinek az összetétele más mint az állaté. Egyedül a *teve* vérsejtjeinek az alkatrészei egyeznek meg az *emberével.*

Tűzoltó. A temető mellett kigyulladt a kiserdő. A tűzoltók a polgármesteri hivatal útján érintkezésbe lépnek a katonai parancsnoksággal. Utászokat kérnek. A riporternek nincs ideje szakértőknél érdeklődni, hogy mire kellenek az utászok. A katonaság még nem érkezett meg, mikor már elkészült a cikk: nincs elegendő víz, a tűzoltók utászokat kértek segítségül, hogy árkot húzzanak az égő erdőrész körül és földdel temessék be az égő avart. A riporter tudja, hogy a *Niagara* fecskendő percenként háromezer liter vizet szolgáltat és hogy a poroltókészülék anyaga az autómotor kipuffogójának a gázából készült.

A többi mesterség. A bankbukási riportnál tudja, hogy az amerikai könyvelés hány tételen vezeti át a följegyzést, a vasuti katasztrófánál tudja, hogy mi a térközbiztosító készülék, tudja, hogy mi a különbség a pinceváltó, a fedezeti váltó és a szivességi váltó között. Ha ismeretlen halottat találnak, megírja, hogy mikor halt meg, mert tudja, hogy a holttest mennyi idő mulva merevedik

meg és mikor kapja vissza megint a hajlékonyságát. Ha fölrobban az uccán az autó motorja, tudja, hogy a szívócsőbe visszacsapott a robbanás, vagy a hűtő vize forrott fel, tudja, hogy mi a különbség a nyilt alszári csonttörés és a csontrepedés között éppen úgy, mint a makadám, a bitumen és a flaszter út között. Ismeri a póstaküldemények elosztásának a szervezetét, az óragépes bomba és az ütőszerkezetes bomba eltérését, a sorsjegyhúzás metódusát. Ha a kanálisnyilást takaró rács fölröpül a levegőbe, tudja, hogy nem bomba robbant, hanem a csatornagáz vetette fel a rácsot és pontosan ismeri a pénzjegynyomda munkásainak az ellenőrzését, az emeletráhuzás csigás szerkezetét, a különbséget a cinkszulfát és a nátriumszulfát között és még egy sereg, a legkülönfélébb szakmába vágó ismeret, amelyre széles skálájú munkája során pillanatok alatt szüksége lehet.

Szóval rájöttem, hogy a jó rendőri riporternek tudni kell az orvosi, ügyvédi, vegyészi, kereskedői, tűzoltói, bankári, mérnöki, építészi, rendőri, póstai és gépészi mesterséget.

És még egyet kell tudnia.

Irmi.

Riporter a görbe tükör előtt

Irta: **Király Pál**

A multról mi, úgynevezett „fiatalok" még nem írhatunk, jelenről nem illik beszélni, jövőnk pedig — *az nincsen.* Mert az ujságírónak, de különösen a riporternek nincsen multja, nincsen jövője — csupán *jelenje* van. Egy óráig, vagy mondjuk 24 óráig él a szenzáció, amit a riporter fáradságos munkával kibányászott. A rotációs hengerei villámgyorsan dobják ki magukból az ujságok ezreit, amely a szenzációt szállítja őfelsége, az olvasó elé. De abban a pillanatban, amikor az acélóriás megindul, amikor a rotációs mennydörgése megrezegteti a redakció ablakait, a riporter is indul, indulhat új, friss *anyag* után, hogy holnap legyen mivel etetni a soha jóllakni nem tudó gépszörnyeteget. Itt nincs megállás, itt nincs pihenés, munkaszünet sohasem. A riporter nem pihenhet a szenzáció „babérjain" egy pillanatig sem, mert nemcsak az olvasó *felejti* el, hogy mi volt *„tegnap"*, hanem — a szerkesztő úr is. A szerkesztő oly tökéletesen *„elfelejti"* a riporter legszenzációsabb riportjait, hogy szinte csodálatos. Ilyenkor a riporter hiába hivatkozik arra, hogy tegnap izgalomba hozta a várost, az emberek csakis az ő riportjáról beszéltek. Hiába minden erőlködése, a szerkesztő jéghideg arccal, zordonan kérdi:

— *Mi van ma?*

És a riporter szidja az ujságírást és elhatározza, hogy sürgősen *pályát* változtat. Elmegy akárminek, csak ujságíró nem marad, mert ennél hálátlanabb foglalkozás nincs a világon. Bemegy a rendőrségre és eltökélt szándéka, hogy ma *„juszt"* sem fog dolgozni. Irja meg a szenzációt más. De amint ott áll a *Zrinyi* ucca kapujában és dühösen méregeti a főkapitányság régi épületét, egyszer csak látja, hogy a *„hullakocsi"* hangos tülköléssel kifordul a kapun. A következő pillanatban már villámló szemekkel beugrik a sajtóirodába és elkiáltja magát:

— *A hullakocsi kiment!*

És most jaj a sajtóiroda vezetőjének, a helyetteseknek, akiket a sors odavezényelt, hogy a riporter rendelkezésére álljanak, ha azonnal nem tudják megmondani, hogy *hová ment a kocsi, kiért ment a kocsi, hogy halt meg az illető,* — akkor a riporter kijelenti, hogy az egész rendőri hírszolgálat fabatkát sem ér, sürgősen át kell *szervezni* a sajtóirodát, meg kell *buktatni a főkapitányt,* a beosztott rendőrtisztviselőket *át kell helyeztetni* valamelyik kerületi kapitányságra, mert csakis cselédkönyvek kiállítására alkalmasak. Közben, mialatt a „vihar tombol", kiderül, hogy a *„hullakocsi"* — *„tiszti hulláért"* ment. (Természetes haláleset után tisztiorvos rendelkezésére vonultak ki.) A riporter most még dühösebb lesz és kijelenti, hogy *„ez nem egy rendes város"*, ahol semmi *komolyabb* esemény nem történik. Most a telefon csenget és a szerkesztő érdeklődik megint, hogy *„mi van"*. A riporter egy kollégával üzeni, mert ő *„bizonyos okok miatt"* nem megy a telefonhoz, hogy *„fent van az emeleten"*. Egy nagyobb riporton dolgozik. A szerkesztő ilyenkor, mikor meghallja, hogy a riporter „fenn van az emeleten", egy kicsit összetöri a telefonkészüléket és kijelenti a mellette dolgozó segédszerkesztőnek, hogy a riporter hetek óta nem *produkált* semmit és itt az ideje, stb....

A riporter ezalatt felhivja a *mentőket, tűzoltókat,* a *kispesti, újpesti, pesterzsébet, rákosszentmihályi mentőket* és *tüzoltókat.* Nyájas hangon beszél a mentőorvosokkal és apró kis gutaütések kerülgetik, mikor *„leadják,* hogy *„Bánatos Mari cselédleány aszpirinnel megmérgezte magát, de állapota könnyű"*.

Az összes számbajöhető hírforrásokat alarmirozza és végül halvány reménye horgonyát *Risztics* tanácsosba vetve, elindul az öngyilkosok osztályába.

Risztics tanácsos régi barátja a riportereknek. Olyan ügyeket, amelyek *közérdekűek* és nem sértik a *nyomozás érdekeit,* szívesen az újságírók rendelkezésére bocsátja. A tanácsos úr el van mélyedve irataiban, mikor a riporter belép az ajtón. Előtte egy fejkendős nénike sírdogál, temérdek baját, gondját panaszolja. A riporter alaposan körülnéz, majd megkezdődik a *„vallatás."* A tanácsos úr hajlandó megesküdni mindenre, hogy semmi, de semmi újabb esemény nincsen. Ám a riportert nem lehet könnyen elküldeni. Végül is *Risztics* tanácsos úr leteszi a *szipkát,* amelyet minden riporter jól ismer és átszól a másik asztalhoz segédjéhez.

— *Sacher úr, kérem az ismeretlen hullákat.*

Vérfagyasztó csend támad a szobában, a fejkendős nénike rémült szemekkel mered a szembenülő nyurga, angol bajuszos, mindig előzékeny *Sacher* úrra, akiről bizony bajos feltételezni, hogy mindjárt nem is *egy,* hanem *több „hullát"* szállít a tanácsos úr asztalára. *Sacher* úr pedig nyugodtan felkel a helyéről, kivesz a szekrényből egy aktacsomót — az ismeretlen, még nem agnoszkált

holt emberek iratait, leteszi a tanácsos úr asztalára. A riporter mosolyog. A nénike pedig megkönnyebbülten sóhajt fel.

A riporter a sovány, kis anyaggal visszatér a sajtóirodába, ahol a fiúk izgatottan jegyeznek mindenféle adatokat, amelyet a sajtóiroda vezetője éppen most hozott le valamelyik osztályról. A riporter szintén sürgősen jegyezni kezd, de nem mulasztja el kijelenteni, hogy *„disznóság, előttem mindent el akarnak titkolni."*

Az események most már láncszemszerűen követik egymást. A *hullakocsi* megint kiment, — *öngyilkosság* történt. A riadó autó *dakötiloszkopussal* és detektívekkel megrakva a helyszínre sietett, a mentők súlyos *gázolást* jelentettek a körútról, a tűzoltóknak is akadt valahol dolguk, sőt a főkapitányságon is váratlan fordulat történt, a *folyamatos bűnügyben*. A riporter most már ott ül a telefonnál, *sértett önérzet* és *buszkeség* csengi a hangjából, amikor a szerkesztőnek röviden jelenti az izgalmas eseményeket. A szerkesztő már *nem csapja* oda a hallgatót, viszont odaszól a segédszerkesztőnek, hogy az egyik rendőri riportot *„az elsőre"* kell tenni. A riporter szakadatlanul diktál, hogy *„slussz előtt"* minden *„lemenjen."* A sajtóiroda ilyenkor felzavart méhkashoz hasonlít. Futás, ajtócsapkodás, telefoncsengetés, izgatott s kipirult arcok. A riporter dolgozik. Minden kis idegszálával szétbontathatlanul odatapad a telefonhoz, amely a mondatokat közvetíti a gyorsírónak. Ő már látja az ujságot, a szenzáció *címét* az első oldalon, a *rikkancsot*, ki fellármázza az utcát és ilyenkor felejti el ő is a *„tegnapot"* — és a *„holnapot"* is.

Tamás Ernő
a Pesti Hírlap rendőri rovatvezetője

Révész György
a Pesti Napló rendőri rovatvezetője

Dr. Pászkán Ferenc
rendőrkapitány
a Rendőri Sajtóiroda volt vezetője

Dr. Erl Ferenc
a Rendőri Sajtóiroda vezetőjének helyettese

Szlovák Lajos
rendőrkapitány,
a Rendőri Sajtóiroda vezetője

Emberi sorsok, tragédiák három sorban

Irta: **Friss Árpád**

Az ötödféléves vérzivatar és a forradalmak után a rendőri riportereknek heroikus munkát kellett végezniök. Elképesztő arányokban emelkedett a bűnözés, a vagyon és emberek ellen elkövetett bűncselekmények száma. Ugyanilyen arányban szaporodtak az öngyilkosok is. A háború rengeteg exisztenciát tett tönkre; az anyagi összeomlás sokakat késztetett arra, hogy megszabaduljanak a nyomorúságtól. Mások — a háborúból hazajöttek — nem tudtak elhelyezkedni a társadalomban, nem tudtak exisztenciát alapítani és ez is egyike volt ama okoknak, amely emelte az öngyilkosok számát. Ha a statisztika adatait nézzük, meg kell döbbennünk azon a szomorú számon, amely 1919 óta úgyszólván állandóan emelkedőben van. Az 1928-as kimutatás már a gazdasági válságokozta képet mutatja. A leépítés, a racionalizálás az emberek ezreit tette kenyértelenné és hajléktalanná. A következő esztendőben már kis csökkenés mutatkozik...

De nem folytatjuk tovább, mert nem az a célunk, hogy száraz, számbeli adattal untassuk az olvasót. Ennek a szomorú jelenségnek még szomorúbb részletei is vannak. A riporter munkája... Ha a háborút követő idők napilapjait forgatjuk, azt látjuk, hogy az események összetorlódása, az intellektuális és közönséges bűncselekmények ijesztő emelkedése idején az öngyilkosságok leszorultak az események középpontjából. Kit érdekelt például *Nagy János* öngyilkossága akkor, amikor világraszóló intellektuális bűncselekmény foglalkoztatta a rendőrséget és a közvéleményt? Ugyszólván senkit. És ebben az időben a riporternek mégis sokat és alaposan kellett foglalkozni az eldugott hírek között szerényen elhúzódó öngyilkosesetekkel, mert a jelentéktelen, 2—3 sorban regisztrált esemény mögött a legrettenetesebb tragédiák, a legmegdöbbentőbb emberi sorsok húzódtak meg...

A nagy bűnügyek utánjárása közben napról-napra akadt olyan öngyilkos-„eset", amely kikívánkozott a szürke, apró hírek közül és ha csak lehetett, színesen megíródtak ezek az apró tragédiák.

Ha jól emlékszem, az alábbi eset 1922-ben, az egyik legkegyetlenebbül hideg decemberi napon, helyesebben éjszaka történt. Riasztó tülköléssel vonult egy tűzoltókocsi az *Erzsébet* hídon keresztül. A járókelők azt hitték, hogy kisebb tűzhöz robog a tűzoltókocsi. Nem így történt. A szerkocsi lefutott a Duna rakpartjára és csakhamar reflektorral világították meg a hatalmas jégtáblákat. Segítségkiáltás hangzott valamelyik úszó jégtábláról. A kiáltás már-már elcsöndesedett, amikor a reflektor fénye mellett megtalálták azt, akit kerestek. Egy úszó jégtáblán alaktalan tömeg kuporgott. A tűzoltók rákiáltottak, maradjon nyugodtan, segítségére sietnek.

Pillanatok alatt nagy tömeg verődött össze a hídon és a rakparton. A közönség lélegzetvisszafojtva figyelte a derék, bátor tűzoltók önfeláldozó munkáját, akik közül az egyik kötelet csavart a dereka köré és csáklyával nekiindult a zajló jégtáblák közé.

A pillanatok óráknak tetszettek. A tűzoltó jégtábláról-jégtáblára kúszott át és csakhamar megközelítette az öngyilkosjelöltet. Amikor elérte, kötelet kötött a derekára, a karja alá nyult és lassan, óvatosan a part felé indult. Még egypár izgalmas perc és az öngyilkosjelölt — 14—15 éves fiú — ott feküdt a mentőorvosok nyugágyán. Késő éjszaka volt, mire a riporterek munkához láthattak, ezért a reggeli lapokban csupán párszoros közlemény jelent meg az izgalmas éjszakai eseményről.

A fiú öngyilkoskísérlete mögött egy egész család tragédiája húzódott meg. Az apa *elesett* a háborúban, az anya 3 gyermekével a legnagyobb nélkülözések közepette tengette szomorú hadiözvegy életét. A kis Péter jó tanuló, az osztály legkitünőbb diákja volt és még sem tanulhatott tovább. Édesanyja inasnak adta. A fiú hazavitte a keservesen megkeresett garasait, de nem tudott beletörődni az inasélet keserveibe. Lement a Dunapartra és a föltorlódott jégtáblákon keresztül belekerült a sodró, úszó jégre, ahol megrettent és fiatalsága, életösztöne segítségkiáltásra serkentette.

Igy került a fiú a tűzoltók és mentők segítségével a kórházba, ahol három hétig ápolták . . .

Ez a tragédia egy a sokezer közül. Egyetlen egy azok közül a szerencsétlenek közül, akiket a balsors, a leromlott viszonyok a végsőkig keserítenek.

És a rendőri riporterek jegyzetei sok, nagyon sok ilyen „esetről" tudnának beszámolni.

Riport a zuhanó repülőgépről

(Rendőri hir a rendőri tudósitókról)

Irta: **Gál Imre**

1927 november 6-án a Kossuth-szobor leleplezésénél történt. Vasárnapra esett a nagy ünnepség. Az Országház-teret már napokkal előbb parkirozták, diszítették, diszoszlopokat cövekeltek le a parlament körül, fellobogózták az egész várost, — végre Budapest is szobrot emelt Kossuth Lajosnak.

A szerkesztőségben már szombaton kiosztották a szerepeket, az egyik a leleplezés aktusát írja, a másik a tömegről készit skizzet, harmadik az ünnepi beszédeket jegyzi, a negyedik — az ünnepség alatt tisztelgő repülőgépek egyikéről figyeli az eseményeket.

Ez a szerep jutott nekem, mint *Az Est* akkori rendőri tudósitójának.

*

6-án reggel tizenkét ujságíró várt Mátyásföldön. Valamennyien rendőri tudósítók, akik program szerint: az előre kijelölt repülőgépekre szállnak, hogy a szoborleleplezés ünnepi pillanatában tisztelgő gépekről figyeljék a várost, a nagy felvonulást és a koszorúk elhelyezését.

Három gépet vontattak ki a mezőre. A karcsú aluminium masinák féltizenegykor már felkészülten kacérkodtak a langyos novemberi nappal.

— Remek időnk lesz! — biztattak a pilóták, minthogy voltak közöttünk néhányan, akiknek ez volt a premierjük a levegőben.

Négy-négy ujságíró jutott minden gépbe. Én, három más lap munkatársával, az utolsóban kaptam helyet. Minél később, annál jobb — magyarázta félhangon egyik kedves kollégám, aki láthatóan nem lelkesedett ezért a riportért.

A másik két gép már elindult — mi következtünk.

Beültünk, leszijaztuk magunkat: *loos!*

Gyors vallomás a berregő és még helyben táncoló gépben, amelyikből kiderül, hogy négyünk közül kettő most kóstol először a légi utazásba.

(Én akkor már túl voltam néhány Budapest—bécsi úton, hát igyekeztem fölényes és „megnyugtató" lenni.)

*

Kicsit nehézkesen emelkedtünk. Nagyon sokat táncolt a gép s mire a mátyásföldi hangárok alattunk voltak, már néhányszor egymásra néztünk, szavak nélkül is érthető bizalmatlansággal.

No de már elállt a zakatolás, a két ezüstös szárny simán és gőgösen hasított a Duna felé, igazán nem értem, hogy miért ez a nagy aggodalom?...

Már beszélni is lehetett, csend volt, tisztán értettük egymás szavát. Hogy milyen remek műszer is ez a repülőgép, nézd, hogy nyeli a kilométereket, csodálatos, bizsergő érzés így messze minden fix ponttól, csak levegő és ég, és alul egy plasztikus térkép, ugy-e hogy gyönyörű repülni?...

Kedves, jó barátom, a németnyelvű magyar lap kitünő munkatársa csak nem akart lelkesedni. Azt mondta szép, szép, de mégis biztosabb egy konflisban ülni, ahol látom a kocsist és ha kinyitom az ajtót, a flaszterra lépek. Na nem?...

*

A magasságmérő 900 métert mutatott. Remek — mondtuk kissé fanyarul, — de azután mindent el kellett felejteni, mert alattunk valami soha nem látott impozáns ünnepben úszott ez a város.

Az Országház-, illetve most már Kossuth Lajos tér felett voltunk. Mint egy egzotikus virágos kosár, öntötte a legégőbb szineket a szobor környéke. Piros rózsák, zöld babérok, még tarka mezei virágokból font koszorúk, zászlók, százszinű szalagok, díszmagyarba öltözött urak, autók, szikrázó rendőrsisasok, drapériák és szőnyegek, ember-processziók végig a tér zöldjében, csillogó cilinderek, csokrok, a ragyogó fehér szoboralakok és mindent belocsol a nap, mint óriási ünnepi reflektor.

Most Apponyi beszél. Őt innen is megismerjük. A zászlók sorban hajbókolnak, előttünk az egyik gépből virágot szórnak a fiúk, lenn egész koszorútenger borítja már a szobortalpazatot; ilyen csodálatos tablót még nem láttunk soha.

Nézd Apponyit... a koszorúk, micsoda virágok, a zene játszik... ragyogó minden!...

És a gép táncolni kezd.

De nem úgy, mint mikor elindultunk. Hanem hangtalanul, motorberregés nélkül, szinte kisértetiesen.

— Barátom, *megállt a motor!* — jelenti be a barátságtalan eseményt négyes számú utastársam, aki egyébként repülőtiszt volt a háborúban.

1100 métert mutat a magasságmérő.

Egymásra nézünk.

Nem is egymásra, — *egymásba.*

— Szervusz élet, — motyogjuk egyszerre hárman is.

A gép hirtelen elfordul. Irányt változtat a pilóta.

Jó! De mit akar, hova akar menni motor nélkül?!

Esünk.

A mutató egy dermesztő ugrással 700-ra fut.

Eláll a lélekzetünk. Már nem is az ijedtségtől, csak a rettenetes zuhanás erejétől.

Hiszen itt úgy sincs remény: zakatol az agyamban. El kell pusztulnunk, kár minden erőlködésért.

— Nyisd ki az ajtót, szólj a pilótának... — reszket német kollégám hangja.

Ezen egy pillanatra elmosolyodtunk. A repülőgép ajtaját kinyitni!... Hát ezt ő sem gondolhatta komolyan?

A gép kiegyensúlyoz. Megint vizszintesen megyünk.

Persze mindez másodpercek, legfeljebb 1—2 perc alatt.

Irány a régi Lóversenytér!

Nem megy! A légáramlat sodor.

Egyszerre egy kéz integet kívülről. Mintha meg akarna nyugtatni. A pilóta intett hátra.

Szegény kis német kolléga imádkozni kezd. Még ekszkuzálja is magát. Hogy ő fiatal házas, két hónappal ezelőtt nősült, hát igazán indokolt a félelme. Ne is csodálkozzunk.

Már ötszáz méter magasságban vagyunk. A gép pesti szaknyelven „waklizik."

Magamban igyekszem lerögzíteni ezeket az „utolsó perceket". Hogy hogyan fogok meghalni. Eszembe jut: Nothnagel, a híres osztrák orvostanár, halálos ágyán jegyezte, hogy mit érez. Meg is van otthon a könyve... Az a címe: „Das Sterben." Az utolsóelőtti polcon. Egy Arcübasev és egy Csehov van mellette... Hát én is meghalok... Pedig... hogy süt a nap... Mit nyöszörög így mellettem ez az ember? Nem elég az én bajom?!...

Megint kanyargunk. Úgy ver a szívem a torkomban, hogy már nyelni sem merek.

Kétszáz méterre vagyunk a föld felett. Istenem; hát nincs menekvés!

És alattunk házak, budai hegyek, utcák, rémes, sehol egy sima, nyugodt pont...

*

— Na nincs baj, a Vérmező felé visz, — hallatszik egy kissé bizonytalanul.

A pilótatiszt-kolléga mondta. Hát ő csak tudja, ő eleget repült?...

És csakugyan, a Vérmező felett vagyunk!

— Egy kis kéz- és lábtöréssel már kiegyeznék, — mondja a harmadik utitárs, aki aránylag a legkevesebbet beszélt eddig.

— Én is, — feleljük egyszerre hárman kórusban.

De olyan sápadt a fiúk arca, hogy rossz rájuk nézni. Mereven a magasságmérőre szögezem a szemem. Igyekszem így maradni, nem látni és nem hallani többé semmit.

Csak ne kalapálna úgy a halántékom...

*

Sikló!

A gép lejt, egy másodperc és szabályos siklórepüléssel a Vérmező közepére zökkenünk.

A német kolléga megölel.

Nevetünk. Erőltetten és fanyarul, de nevetünk.

A gép körül nagy tömeg.

Ezek látták, mi történt velünk fenn.

Gyorsan kinyitják az ajtókat.

Szent Isten, a földön vagyunk, föld van a talpunk alatt! És levegő, levegő!

A pilóta viaszsárgán a gépnek dől. Alig tud beszélni a kimerültségtől.

— Motordefekt, igazán bajban voltunk, de hát... úgy-e uraim, mégis az a fő, hogy itt vagyunk!... Egy kis kényszerleszállás.

Kezetfogunk. Cigaretta. A rendőr jegyzőkönyvet ír: *Kényszerleszállás Vérmezőn.*

*

Másnap egy kis rendőri hírt írtunk a lapjainkba. Elvégre mi mégsem csinálhatunk saját ügyünkből szenzációt.

„A Kossuth-ünnepségen tisztelgő három repülőgép közül az egyik motorhiba miatt a Vérmezőn kényszerleszállást végzett. A gépnek és az utasoknak semmi bajuk nem történt."

Rendőri hír, amelyet nyolc évvel ezelőtt kellett volna megírni

Irta: **Wertz Béla**

Az életünk furcsa rémregény, össze nem függő folytatásokban. Minden lapján elég szabályosan elosztva a vérengzés és méreghalál. Elegáns sikkasztók is előfordulnak benne, de ezek nem kellemes fickók, mert a vádtanács néha máskép ítéli meg a dolgot és akkor átalakulnak *főmagánvádlóvá*. Életem első érintkezése a budapesti rendőrséggel is egy ilyen „jogi tévedésen" alapult, mert kétheti riporterség után és — fatális véletlen — házasságkötésemet követő reggelen pontban hét órakor zörgetett be egy szigorú képű detektív és előállított a rendőrségre, miután kétszeri idézésre nem jelentem meg. Elővezettetésemet anyósom is végignézte. Mondhatom, büszke volt a vejére. Azóta nagyon tisztelem a rendőrséget és minden idézésre pontosan megjelenek, olyannyira, hogy ez az előállítás hosszú prakszisomban csak egyszer ismétlődött eddig.

Ilyen ünnepélyes alkalmakkor, mint amilyen a mi 50 éves jubileumunk, illik valami élményről is beszámolni. Tűz, robbanás, gyilkosság, tömeghalál? Nem! Ezeket mi már elmondtuk. De mégis egy tűzről akarok mesélni, amelynek lángját nem láttam, füstjét nem éreztem és mégsem fogom soha elfelejteni. 1922-ben, egyszer este ½10-kor jött a hír, hogy ég az újpesti jutagyár. Autó nem volt, villamoson kellett kivágtatni. Az út nem akart véget érni. Az égen nem lehetett a tűz pirját látni. Ott állt meg a villamos a gyár előtt, amely, hogy így mondjam, néma és komor sötétségbe volt burkolva. Szemben volt valami kantinkocsma, ahol tűzoltók oltották éppen szomjukat. Csengetek a gyár kapuján. Öreg, ősz portás, övig érő, rezgő szakállal, nyit kaput.

— Kérem, itt volt a tűz?

Mielőtt a portás felelhetne, elém áll egy hosszú, sovány, beesett arcú, komoly ember.

— Majd én elmondom. Hát kérem az úgy vót, hogy ott vagyunk a gépházban, amikor a főgépész úr azt mondja nekem, *Raksányi* úr, hoblizza ezt a csapot. Hát én csak hobliztam hobliztam. Hát csak egyszerre gyün valaki és ordítja, hogy ég ám a gyár. Mondok, nem hiszem én azt és hobliztam tovább. Hát aztán nemsokára mondták, hogy mán elótották. Ennyit tudok kérem.

— De kérem, mi égett? Hány őrség? Hány sugár?

— Honnan tudjam én azt? Hát hobliztam!

A portás sem tudott többet. Rohantam ki az utcára, a tűzoltók már rég elmentek. Mire az utolsó villamossal visszakerültem a városba, lapom már ki volt nyomva és másnap olvastam aztán az ujságban, hogy hoblizás közben leégett három nagy raktárhelyiség.

A mi foglalkozásunk úgylátszik, nem tűr restanciát. Ime, ezt a kis restanciámat, ha nyolc év mulva is, de mégis feldolgoztam.

Apró tragédia a központi ügyeleten

„Kiléptem az életemből"

Irta: **Nyigri Imre**

— Ne tessék hinni, hogy bolond, vagy csirkefogó vagyok! Nem én. Csendes, rendes embernek ismernek engem. Első osztályú aljamunkásnak a szakmámban. A törvénynek sem volt eddig baja velem. Iszákos sem vagyok, kártyázni sem kártyázom.

— Hát akkor minek tesz ilyet?

— Kérem, ne tessék haragudni, megpróbáltam valamit. Kiléptem az életemből, mint a kényes kisasszonykák fürdés előtt a papucsaikból.

— Hogy, hogy? Mit próbált meg?

— Látom, kérem szépen, hogy jó szívvel tetszik lenni irányomban, hát elmondom röviden.

*

A központi ügyelet kopott, fakorlátos, tágas szobájában nagyokat nevettek az aranygalléros rendőrtisztviselők. Vasárnap este volt, azt hitték, valami kedélyes részeg. A konfliskocsis kirobbanó méltatlankodással panaszolta, hogy ez a „pasas" végigvitette magát a kocsiján a Stefánia úton, aztán a Rákóczi úton és a Körúton, végül pedig ideparancsoltatta magát a főkapitányságra. A kapu előtt egy cédulát nyomott a markába. A kitépett noteszlapra neve, meg lakáscíme volt írva és kijelentette, hogy csak szombaton fizet, de ha nem tetszik neki, hát bemegy vele a rendőrurakhoz.

A kocsist valósággal elragadta a számára újszerű helyzet. Nem vádlott. Nem a hajtási igazolványt akarják elvenni tőle, hanem nevetgélve ennyi „főrendőr úr" csak őt hallgatja. Bütykös ujjaival odabökött a „pasas" felé és mintha csak ítéletet hirdetne, kimondta a véleményét:

— Ha nincs pénze, mit kocsizik? Megérdemelné, hogy lakat alá tegyék. Egy ilyen szegény embert, mint én, így becsapni. Szégyelhetné legalább magát az ilyen alak.

Zsíros mellényét terebélyes pocakjára igazította és elhallgatott. A kapitányságokon azt már megtanulta, hogy „csak röviden." Fénylő, piros arcába süllyedt apró, fekete szemeivel végigmérte és majd fölfalta a pöttöm emberkét. A főhős vadonatúj sárga cipőjével, fekete, gondosan kefélt ruhájával, szépen kötött nyakkendőjével és keményre kefélt sima frizurájával határozottan jó hatással volt a jelenlevőkre. Olyan nyílt és becsületes arcot vágott, mint aki biztos a dolgában. A vidám eset hírére, még az ügyeletvezető főtanácsos is kijött a szobájából. Huncutkás mosollyal mindenki valami eredetiséget, point várt. Azt már látták, hogy nem részeg. A „beismerésben levő gyanusított" pedig rövid gondolkozás után így szólt:

— Sitzmunkás vagyok. Huszonkét éve csak a Duna uccába dolgozom. Csak varrott munkát. Főúri cipésznek. Megbecsülnek. De most már hetek óta gondolkoztam valamin. Negyvenkétéves vagyok és még mindig *semmi és senki ember*. Suszterlegény. Már érzem, hogy a munka sem megy úgy, mint azelőtt. Öregszem. Unom az aranycsirizt, a szurkos bekötőfonalat, a kilégető szeszlámpát, a piszkos priccset, a bőrszagot, az egész suszterájt. Minek? Szüleim nincsenek. Egy testvérem van, az pincér Budán, a „Vén bagoly"-ban. De neki családja van, ott van kiért húzni az igát. Nekem senkim...

— Amióta fölszabadultam, legalább ötven helyet végigfeküdtem, mint *albérlő*. Csupa savanyúság. Vannak szép ruháim, nem is tartom magamat buta embernek, de nagyon alacsony vagyok. Akit én akartam, nem jött hozzám... Mások pedig nem kellettek. Régen is volt. Fáradt vagyok. Próbáltam spórolni, de nem ment. Egy hétre csak három párt kapok. Ha rendesen eszem és ruházkodom és nem csinálok adósságot, minden fillér kell. Mindig arra gondoltam: kinek, minek? *Ki áll mögöttem, mi hajszol?*

— Hát megpróbáltam, hogy menne, hogy lenne, *ha nem az volnék, aki vagyok*. Ha egy napra volna annyim, mint *egy hétre*... Ma reggel kiöltözködtem és elmentem a *Gellért*-fürdőbe. Márványba. Nagyon jó volt. Aztán sétáltam a hegyen. Csiptem egy pesztonkát. Tettem neki a szépet. Facér volt, velem jött. Kocsin a ligetbe vittem és kint ettünk egy jót, fényes helyen. De délután, amikor már kihintázta magát a vurstliban, csak megkérdezte tőlem, hogy mi lesz vele. Mondtam neki:

— Semmi. Este hazamész. Én csak szórakozom. Erre majd fölfalt és otthagyott, hogy mit sértegetem. Ő nem *olyan* nő. Erre nekibúsultam és nem tudtam, hogy mit kezdjek. Lődörögtem a bódék körül és találkoztam két, régi szaktársammal. Elhívtam őket. Kocsmába mentünk. Ittak. Sokat. Mondtam, hogy én fizetek. Néztem őket... Közben megolvastam a pénzem. Vacsoráztunk. Kiszámítottam, éppen hogy futja. Ők már részegek voltak. Csunyán. *Sajnáltam őket, de magamat is*...

— Úgy belémfájt, hogy *az a másik élet, amiről én annyit ábrándoztam, nem lehet az enyém, még egy napra sem*. Elkezdeni sem tudtam. Rosszul éreztem magam, nem is volt kedvem gyalogolni, hát beültem a kocsiba. Valahogyan ez még hozzátartozott a napomhoz. Tessék elhinni, egy kicsit ki is sírtam magamat. Aztán

mikor könnyebb voltam, ideértünk. A kocsira már nincsen pénzem. Hát így vagyunk kérem...

— De tessék elhinni kérem, rendes ember vagyok. Kedves barátom, — fordult a kocsishoz, — azért adtam meg a címet. Szombaton majd kifizetem. Elmegyek és megkeresem a standján.

*

A rendőrtisztviselők hallgattak. A kocsis megenyhült. Még pislogott is apró szemeivel. Aztán békés hangon megszólalt:

— Hát akkor majd csak megleszünk.

Szépen elköszöntek és békésen kiballagtak a folyosón a kapuig. Az utcán a kocsis, csakhogy mondjon valamit, elsóhajtotta:

— Bizony, holnap megint hétfő van.

— És *minden kezdődik elölről*, — felelt rá a másik.

Aztán tempósan paroláztak egyet. A „pasas" szapora léptekkel elindult a Bazilika felé, a kocsis meg áthajtatott üzlet után Budára.

„Grand Guignol"

Irta: **Reichardt László**

A riporteri pálya a leghálátlanabb mesterség. Minden szenzáció tiszavirág életű, az ujságolvasó naponta újabb eseményeket vár és a riporter igyekszik kielégíteni a közönség vágyát.

A közönség hamar felejt, nekünk riportereknek azonban van legalább egy olyan élményünk, *amelyet felejteni soha nem tudunk.* Mindenkinek más és más emlék marad meg emlékezetében. Amikor cikket kérnek tőlem a jubileumi évkönyv részére, önkéntelenül is legmeghatóbb és örökké emlékezetes riportom jut eszembe.

Egy riport, amelyiknek főszereplője jó ismerőse volt a riporternek és ahol az ismerős pontosan azt csinálta, amit egy héttel előbb e sorok írójának, mint legszebb irodalmi termékét, egy grand-guignol drámát felolvasott.

Ezerkilencszázhuszonöt decemberében, karácsony előtt pár nappal történt.

Reggel 9 óra tájban, szokáshoz híven, másodszor hívtam fel a mentőket, hogy megkérdezzem, nincsenek-e kinn valami nagyobb eseménynél.

— *A Nádor utca 28-ból jelentettek egy családirtást, részleteket azonban nem tudunk, mert két autónk még kinn van,* — felelte a telefoninspekciós.

Alig telt el két perc és már is kinn voltam a helyszínen. Borzalmas kép tárult elém. Az udvaron összezúzott koponyával egy feketeruhás úriasszony hevert.

Fenn az emeleten egy négyszobás lakásban, az ebédlőben holtan találtuk a családfőt. Szívét járta át a golyó. A hálószobában három gyermek viaskodott a halállal. És ami a legmegdöbbentőbb volt: a gyilkos fegyvert egy jó ismerősöm, *Hajdu Gyula* volt csendőrszázados, tönkrement vendéglős szorította görcsösen a kezében.

Egy-két percig nem is akartam hinni a szemeimnek.

Az a *Hajdu Gyula,* aki a legnagyobb boldogsággal beszélt a családjáról, akinek minden öröme két leánykája és fia volt —

gyilkolt. Kiirtotta a családját, megölte azokat, akiket legjobban szeretett.

A borzalmos dráma színhelyén visszalapoztam emlékezetemben.

Alig egy héttel előbb a *MOVE* Podmaniczky utcai épületében, a *báró Kemény Zsigmond* bajtársi egyesület irodalmi estélyt rendezett.

A sok fiatal egyetemi hallgató és diáklány között egy deresedő fejű, cvikkeres, köpcös úr is megjelent.

Hajdu Gyula volt, a *Tőzsde* vendéglő tulajdonosa, aki szabad idejében verseket, novellákat, színdarabokat írt.

Az irodalmi estélyen *„Az élet hajótöröttjei"* című grand-guignol drámájából olvasott fel részleteket.

Megrázó színekkel ecsetelte az irodalmár vendéglős egy tisztességes polgári család tengernyi szenvedését, anyagi összeomlását és menekülését a halálba.

A darab úgy végződött, hogy a tönkrement ember végső elkeseredésében, feleségével együtt rettenetes dolgot eszel ki. A férj revolverével elpusztítja gyermekeit, azután agyonlövi magát. Felesége ezután felmegy a ház legfelső emeletére és onnan leveti magát.

Megborzadva hallgatták az irodalmi kör tagjai *Hajdu* felolvasását.

A végén szomorúan jegyezte meg, hogy úgy érzi, hiábavaló volt munkálkodása, *Pesten* nincs *grand-guignol* színház és így a darab soha nem kerülhet előadásra.

A későbbi események még sem ezt igazolták.

Egy hét mulva a borzalmas rémdráma „előadásra került" a *Nádor utca 28* számú házban, a kulisszák festett világa helyett, az élet színpadán...

Amikor a riporter gyóntat

Irta: **Abonyi Gyula**

Esős márciusi délután volt, az Andrássy úti *Oktogon* kávéházban ültem, minden belépőt jól megnéztem, mert figyelmeztettek, hogy 4 és 5 óra között ide szokott járni ozsonnázni *valaki*, aki érdekes dolgokat tud mesélni egy rendőri riporternek.

Félóráig várakozhattam itt. Akkor belépett az, akit vártam. Elegáns, angolszabású himalaya felöltő volt rajta, 35 évesnek néztem, markánsvonású arcából két álmos szem nézett végig a kávéházon, és lassan, mint a ráérő emberek szokták, húzta le szarvasbőr kesztyűjét a ruhatárban.

Alig néhány méterrel távolabb ült le tőlem. Néhány percig várakoztam, tanulmányoztam az arcát, a viselkedését, de semmi feltünőt, vagy különöset nem vettem észre rajta, úgy ült a homályos ablakmélyedésben, mint egy pesti háziúr fia, akinek nincs más dolga, mint félóráig figyelni az uccát, miközben a haboskávét szürcsöli. Akkor felállottam, odaléptem asztalához és bemutatkoztam.

— Van szerencsém. Kérem, én Abonyi Gyula vagyok, rendőri riporter.

A fiatalember abbahagyta a kávé szürcsölését, láttam, hogy meg van lepve, de nem mutatta, csak alig észrevehető pillanatig. Mindössze hosszú, finom ujjai tétováztak egy percig a márványasztalon, aztán az ujjak mozgása is újra nyugodt lett és közvetlenül, egész természetes hangon így válaszolt:

— Van szerencsém, *Emmerling Béla* vagyok és parancsoljon velem.

— Kérem, — folytattam — én *Horváth Menyhérttel* szeretnék egyről-másról beszélni.

Az ujjak — ismét csak néhány pillanatra — idegesen doboltak az asztalon, de a fiatalember a szokatlan feleleten egy pillanatig sem csodálkozott, nem mutatott meglepődést és udvariasan, mintha várta volna ezt tőlem, helyet mutatott maga mellett:

— Parancsoljon velem.

így találkoztam 1930 márciusában egy Andrássy úti kávéházban *Horváth Menyussal*, a hirhedt nemzetközi csekkhamisítóval, az utolsó évtized egyik legzseniálisabb kalandorával.

*

Lassan, vontatottan indult meg közöttünk a beszélgetés. Én a sok port felvert bűnügyeinek, a kalandjainak azokról a részleteiről kérdezősködtem, amelyek mindezideig homályosak és érthetetlenek maradtak mindenki előtt. Horváth Menyus szívesen és készséggel válaszolt kérdéseimre, de a konkrétumokat lehetőleg kerülte, egy-egy nevet, dátumot, szinte harapófogóval kellett belőle kihúzni. De sokszor meglepően őszinte volt, látszott rajta, hogy sokat foglalkozik magával és többet olvasott, mint általában az átlagemberek szoktak.

— Nézze, szerkesztő úr, — mondta — én szívesen eldiskurálok magával egyről-másról, de nagyon kérem, hogy azokat a *részleteket*, amiket kérni fogok, ne írja meg. Hogy őszinte legyek, nem is nagyon szeretném, ha megtudnák, hogy Pesten vagyok, hiszen úgyis többet írtak rólam már a lapok, mint amennyit kellett volna. A saját nevem alatt jelentettem be magamat az egyik *nagymező-uccai szállóban*. Nem bujkálok, mert tudom, hogy az a legrosszabb tipp. Amikor már egész *Ausztriában* köröztek, én nyugodtan feljártam egypár dolgot elintézni a bécsi rendőrség palotájába, mert tudtam, hogy mindenütt keresnek, csak ott nem. Igaz, hogy ehhez egy egészen erős fizikum és idegrendszer kell. Azoknál, akik „valamit elkövetnek" és akikről írnak a lapok, az a legnagyobb baj, hogy elveszítik a nyugodtságukat. Mindenütt rendőrt és detektívet szimatolnak, idegesen, izgatottan viselkednek, úgy, hogy előbb-utóbb felhívják magukra a figyelmet.

Hosszadalmasan, szinte tudományos szakszerüséggel beszél arról, hogy milyen nagy szükség van az erős idegzetre az ő „pályáján", mert *Horváth* Menyus hányatott kalandor-életéről, mint egy pályáról és egyszer, többek között, megfeledkezve a tudományos szakszerüségről, azt mondotta például:

— A sikereim annak köszönhetem ...

Úgy csúsztak ki ezen szavak a száján, mint a nagy színészeknek vagy hangversenyénekeseknek szokott. Általában meglátszott rajta, hogy érdekes embernek tartja magát és mélyen lenézi az átlagembereket.

*

Kutatva fiatalságának emlékei között, a diákkoráról beszél, a csendes, békés erdélyi házról, ahol nevelkedett, a gimnáziumról, ahol földrajzban és történelemben az első tanulók közé tartozott.

— Nézze uram, — mondotta — én a legjobb tanulók közé tartoztam, családi viszonyaim, összeköttetéseim lehetővé tették volna, hogy talán kitünő bankember, vagy vállalkozó legyek. De a startnál, a kezdésnél mindjárt nem sikerült semmi. Rövid ideig banktisztviselő voltam és amikor nem a régi rendszer, hanem a magam által komponált metódus szerint állítottam össze a rajtam

keresztülfutó számlákat, majdnem kirúgtak és kegyvesztett lettem az osztályfőnököm előtt, mert azt hitte, stréberkedni akarok. Rájöttem, hogy az emberek okosságára építeni nagyon nehéz és kockázatos dolog, alig van valaki, akinek sikerül. Hát később az emberek *ostobaságára* építettem fel mindent, mert rájöttem, hogy milyen sokat jelent a jólvasalt ruha, a felvett könnyebb modor és a biztos fellépés. Én szerepeltem már a braziliai nagykövetség *admirálisaként*, egy magyar *arisztokrata* törvénytelen fiaként és mindig elhitték az emberek, hogy az vagyok. Üzleti sikereim voltak, vállalkozásokat gründoltak velem, olyan dolgokhoz adtak pénzt, amelyekhez *Horváth Menyusnak* sohasem sikerült volna tőkét szereznie.

Filmdrámába illő történetekkel igyekezett bebizonyítani ezt az állítását. Olyan fantasztikusak, valószerűtlenek voltak ezek a kalandok, hogy el se hittem volna, ha nem ismertem volna őket a bűnügyi krónika lapjairól.

*

Olaszországban — mesélte többek között — az egyik legelőkelőbb cukrászda terraszán ültem néhány magasrangú katonatiszttel, akik mint brazil katonai attasét ismertek. A legújabb politikai eseményekről beszélgettünk, mikor három úr lépett a terraszra és a szomszédos asztalhoz ültek le. Csak egy oldalpillantást vetettem feléjük és láttam, hogy osztrák *detektívek*. Látták, milyen előkelő társaságban ülök, nem akartak feltűnést kelteni, odaküldötték hát hozzám a pincért, hogy kéretnek, mert néhány szót akarnak váltani velem.

Nyugodt léptekkel az asztalukhoz siettem.

— Parancsoljanak velem az urak — mondottam.

— Kérem — felelte az egyik felügyelő — nem akarunk feltűnést csinálni, kövessen bennünket.

A meglepettet adtam:

— Miért?

— Ön ellen elfogatóparancsunk van, ön *Horváth Menyhért.*

— Én tényleg Horváth Menyhért vagyok — válaszoltam —, de az urak nagyon tévednek, ha azt hiszik, követem önöket. Alászolgája!

Azzal sarkonfordultam és nyugodt léptekkel visszamentem a társaságomhoz. Ott persze feltűnt távollétem, izgatott beszélgetésem a három úrral s megkérdezték mi történt.

— Tudjátok, — mondtam ingerült hangon, — hogy osztrák születésű vagyok (persze senkisem tudta, de mindenki elhitte abban a pillanatban). Az a három honfitársam szemrehányást tett, hogy hogyan ülhetek le volt ellenségeink tisztjeivel egy asztalhoz.

Közben a három osztrák detektív tanácskozott, mittévők legyenek és néhány perc után az egyik detektívfelügyelő az asztalunkhoz lépett. Társaságom egyik tiszttagja felugrott és szó nélkül inzultálta. Kavarodás támadt, később diplomáciai bonyodalmak, kimagyarázkodások, megtudták, hogy *hamis rangot viselek, de én akkor már rég messze jártam.* Látja kérem, ha akkor egy pillanatra is elvesztem hidegvéremet, ha nincs fantáziám, amelyikkel

megépítem a magam tervét, *elvesztem*. De sikerült, aminthogy legtöbbször sikerül minden olyan tervem, amelyet az emberek felületességére és jóhiszeműségére alapítottam.

*

Miközben beszélgettünk, figyeltem az arcát. Ez az arc pillanatra sem veszítette el nyugodtságát, szemeinek valami meleg csillogása volt, miközben beszélt, egész lénye, modora olyan megnyugtató és bizalomgerjesztő volt, hogy szinte el se lehetett volna róla hinni, hogy ez a választékos gonddal és eleganciával öltözött fiatalember azonos Horváth Menyussal, a nagy nemzetközi intellektuális bűncselekmények főszereplőjével.

Közel egy óra hosszat beszélgettünk már, amikor ijedt mozdulattal kapta elő az óráját.

— Ejnye, — mondotta — tovább maradtam itt, mint gondoltam, hisz engem valaki vár. Megbocsát, de telefonálnom kell.

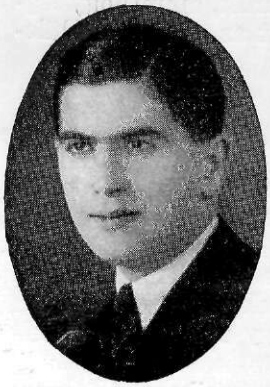
A telefonfülke felé sietett, én pedig vártam. Egymásután multak a percek. Annyi idő mult el, hogy azóta már öt telefonbeszélgetést is le lehetett volna bonyolítani. Egyszerre csak a ruhatáros kisasszony jött az asztalomhoz és egy levelet nyujtott át nekem. A levél a következőképpen szólott:

Kedves Szerkesztő Úr!

Megbocsát, de közbejött körülmények megakadályoztak abban, hogy az önnel megkezdett beszélgetést tovább folytassam. Őszintén mondom, nagyon kellemes volt az egy óra, amelyet önnel beszélgettem, de — bár tisztelem az ujságírókat — a diszkréciójukról nincs a legjobb véleményem. Biztosíthatom, hogy alkalomadtán készséggel fog rendelkezésére állni az ön kész híve: *Horváth Menyhért.*

Vártam még néhány percig, de nem jött vissza. Még ma sem tudom, hogyan ment ki a kávéházból, hiszen én az ajtóval szemben ültem. Akkor gyors és szokatlan eltávozását sem tudtam magam előtt megmagyarázni. Attól félt talán, hogy szólok valakinek ittlétéről, vagy közbejött valami? Nem tudom, mert én azóta se láttam Horváth Menyhértet. Két nappal beszélgetésünk után a rendőrség *letartóztatta*. Később felmentették magyarországi bűnügyeiben és kitoloncolták. Hova, merre utazott, hol jár, hallat-e még magáról, vagy eltünik az emberrengetegben, — ki tudja? A rendőri riporternek, a napi események krónikásának hónapok multán egy szokatlanul őszinte, meleg mondat csendül vissza a fülébe, az, amit *Horváth Menyus*, a kalandor, a márciusi délután meghittségében csúsztatott ki a száján:

— Ha huszonkétéves koromban meg lett volna még az anyám, aki kézenfog és lelkemre beszél, talán minden *máskép* lett volna...

Rendőri hir

— Novella —

Irta: **Komlós Jenő**

Ha a világtörténelemmel vitatkozni lehetne, Jámbor Mátyás városi hivatalnok huszonöt év óta tartó családi háborúja okvetlenül fölébe kerekedett volna a harmincéves háborúnak. Ebben a marathoni színjátékban mégis csak voltak itt-ott felvonásközök, békés szünetek, amikor elült a harci zaj és pihentek a fegyverek, ezzel szemben Jámbor Mátyáséknál szakadatlanul csatáztak huszonöt vészes esztendeje.

Pontosan huszonöt esztendővel ezelőtt történt a hadüzenet, amikor is született Beretvás Krisztina a végeredményben ártatlan, feltétlenül jóhiszemű pap kérdésére szemrebbenés nélkül kijelentette a templomban, hogy ő pedig soha többé el nem hagyja Jámbor Mátyást. A nyeszlett kis ember áhítattal nézett fel az ujdonsült asszonyra. Ime valaki, aki nem hagyja el őt soha. És roppant hálás volt ezért a tanuk előtt tett igéretéért Beretvás Krisztinának, azaz most már férjezett Jámbor Mátyásnénak.

Az első hadműveletre még aznap sor került. Jámbor Mátyás, megáhított gyönyörüségek ízével a szájában, kissé ügyetlenül öntötte a sarki füszeresnél vásárolt menyegzői bort a poharába és a kelengye díszeként szereplő damaszt asztalterítő nagy buzgalommal itta fel a kiloccsant vörösbort.

Az ifjú menyecske elsápadt, hamar sót hintett Jámbor Mátyás ügyetlenségének lázító nyomaira és az asztal alatt — ó, mily tapintat — az asztal alatt gyengéd figyelmeztetésül megcélozta cipője orrával Jámbor Mátyás olcsó flórzokniba bújtatott bokáját.

— Jaj! — szisszent fel Jámbor Mátyás, mert ritka őszinte ember volt.

— Miért nem vigyáz, kedves? — szólt szendén Krisztina.

A második héten már megkezdődött a tüzérségi harc is. Jámbor Mátyás, mint afféle buzgó hivatalnok, áhítattal töltögette a városházán a marhapasszusok pontokkal előrajzolt rovatait és

munka közben annyira elragadta heve, hogy megfeledkezett térről, időről, feleségről és jaj, az ebédről. Talán bizony húsz perccel is többet mutatott már a falióra nagymutatója a házirendben lefektetett törvényes ebédidőnél, amikor a sietéstől lihegve belépett a részletre vásárolt ebédlőbe.

Krisztina asszony nem csapott patáliát, nem háborgott és nem viharzott. Egy félárva szó nem sok, annyit sem szólt. Krisztina asszony határozott mozdulattal felkapott egy levesestányért és hozzávágta Jámbor Mátyáshoz.

— A későn jövő férj csak egy fokkal tiszteségesebb az apagyilkosnál, — fűzte hozzá magyarázatul.

A közelharcokról, gazdasági blokádról és a családi háború sok más ezután következő szörnyüségéről hallgasson a krónika. Jámbor Mátyás hősiesen tűrt, hallgatott és szenvedett huszonöt esztendeig. Néha-néha — nem mondom — kitört belőle az „állat", olyankor pirosan az izgalomtól, odadörögte vékony hangján:

— Vedd tudomásul, Krisztinka, hogy este nem jövök haza. Mulatni megyek!... Majd én megmutatom!... Te még nem ismersz engem!...

Egy vértanú hősiességével készült erre a nagy lázadásra veszekedések után. Este nem megy haza! — hányszor elismételgette ezt magában. Hányszor elrohant hazulról azzal a szilárd elhatározással, hogy most pedig rossz ember lesz, kikapós, élvhajhász, csélcsap fráter; ilyenkor kidüllesztette szűkreszabott mellét és esetlen hetykeséggel bámult a nők kalapja alá.

Ugy látszik azonban, hogy a marhapasszus jótékony hatással van a lázadókra, mert Jámbor Mátyás este mégis csak hazament s legfeljebb ha éhségsztrájkot rendezett ilyenkor, búsan tekintgetve az ebédről maradt kihült étel felé.

— De most aztán elég volt! — kiáltott Jámbor Mátyás házasságának huszonötödik évfordulóján, szerdán délután két órakor, miután született Beretvás Krisztina néhány pillanattal előbb megvetően tudomására adta, hogy előre megmondták neki huszonöt évvel ezelőtt, miért megy férjhez ilyen izgága, csapodár emberhez?

— De most aztán elég volt! — kiáltott mégegyszer az agyongyötört, megalázott Jámbor Mátyás és úgy bevágta az előszoba ajtaját, hogy az ablakok határozottan beleremegtek.

Ment az utcán lassan, tétován és dohogott:

— Este nem megyek haza. Most az egyszer megmutatom neki...

Aztán hirtelen ráeszmélt arra, hogy de igenis hazamegy. Mert gyáva és pipogya fráter. Akaratnélküli rongy ember. Aki nem mer valami nagyot tenni.

Megállt az utcasarkon. Fátyolos szemmel, száját keserüen elhúzva nézte a járókelők forgatagát. És egyszerre csak ott állt a rendőr előtt.

— Biztos úr, kérem...

A rendőr nem hallotta, mással volt elfoglalva, de most feléfordította a fejét.

Jámbor Mátyás megköszörülte a torkát és bátortalanul, azért bizonyos ünnepélyességgel megszólalt:

— Biztos úr, kérem, éljen a forradalom.

— Mit akar? — kérdezte csodálkozva a rendőr.

— Azt mondtam, kérem szépen, hogy éljen a forradalom.

— Hallja az úr, ne bolondozzék, menjen innen, amig jó dolga van.

— De kérem, biztos úr, én ragaszkodom ehhez. Éljen a forradalom.

A rendőr mérges lett. Megfogta a kipirult Jámbor Mátyás karját.

— Lassan a testtel, barátom. Szóval maga azt mondja, hogy éljen a forradalom. Szóval maga fel akarja forgatni a világot?!

— Igenis, kérem.

Már egész kis tömeg vette körül őket, ahogy ott vitatkoztak az utca közepén, Jámbor Mátyás zavartan, a rendőr egyre erélyesebben, hivatása magaslatára emelkedve.

Itt-ott barátságtalan, gúnyos megjegyzések hangzottak el. És valaki felháborodva kiabált:

— Be kell kisérni! Még élteti a forradalmat.

A szerényen meghúzódó Jámbor Mátyás körül egyre ellenségesebb lett a hangulat. S amikor a rendőr lassan megindult vele a legközelebbi őrszoba felé, már dühös kifakadások kisérték végig az utcán.

— Mind fel kéne húzni ezeket!

— Nincs kenyér és forradalmat akar!

— Disznó!

— Gazember!

— Csirkefogó!

Egy utcagyerek leköpte. Asszonyok lökdösték. Fenyegető karok emelkedtek a levegőbe. És Jámbor Mátyás boldog izgalommal motyogta a háborgó tömeg közepén:

— Most az egyszer megmutatom neki. Juszt sem megyek este haza...

Andris bá' esete a rendőrségen

Irta: **Borbély László**

Andris bá' hajófűtő volt a „Tatár" gőzösön. Az ő világa csak az a kis vontatógőzös, lakása egy nyomoruságos lyuk a kazán mellett. De hát azért Andris bá'nak az is elég volt.

Egy szép napon Andris bá', mikor a vontató a lágymányosi kikötőben vesztegelt, idézést kapott a kerületi kapitánysághoz.

Aha, bizonyosan a lábbelim dolgában van, akit a mult hónapban loptak el tőlem. Mégis jó vót, hogy bejelentöttem, — dicsekszik az öreg a Tatáron.

El is ballag a kitűzött időre a kapitányságra. Az utcán peckesen lépeget, hadd lássák az emberek, hogy a törvénynek szüksége van reá. Mert ha nem volna, hát bizonyosan nem hínák.

Felér a rendőrkapitányságra. A kapuban álló rendőrrel szóba elegyedik.

— Ugyan, biztos úr, meghívást kaptam a lábbelim dógába, akit a mult hónapba lopott el tülem valami beste lélek. Emlékszik még rá, úgy-e? Intézkedett már a dolgomba?

A rendőr únja a sok hiábavaló fecsegést, s útbaigazítja Andris bá't.

De Andris bá' szeretne még egy kicsit diskurálni, hogy mint is volt az eset s mikor észreveszi, hogy a rendőr faképnél hagyta, dohogva továbbmegy. Sorra nézi az ajtókat.

Nem ez a . . . nem itt voltam a multkor, dünnyögi magában az öreg. Majd továbbcsászkál. Az előszobában szorongó emberek várakoznak. Fiatal, öreg, rongyos kinézésű, jólöltözött, férfi, nő, amint már a rendőrségi előszobában szokott lenni. Andris bá' dölyfösen halad el mellettük, szóba nem elegyedne velük a világ minden kincséért sem. No még csak az kéne. Mit mondana a Tatár gőzös? Nem, ő csavargókkal nem áll szóba. Azt hitte a jámbor öreg, hogy akinek a rendőrségen ő kivüle dolga van, az már okvetlen rablógyilkos, a legjobb esetben pedig csavargó. Megáll egy ajtó előtt.

Ehun van ni, jó helyen járok, örvendezik s egyenesen benyit a szobába. A szoba tele van emberekkel, akiket egy fiatal rendőrfogalmazó hallgat ki.

Andris bá' megáll az ajtóban, nagyot köszön:

— Adjék az Úristen!

A rendőrfogalmazó rápillant és odaszól:

— Várjon az előszobában a sorára! Nem látja, az ajtón ki van írva: „Tárgyalás alatt belépni tilos".

— De kéröm, — méltatlankodik Andris bá', hogy őt csúfságra ki akarják utasítani — én nem vagyok ollan, mint ezök itt — s hüvelykujjával megvetően hátrafelé bök a szobában tartózkodókra. — Mög aztán hát én möghívót kaptam ám.

— Jó, jó, de hát kettőt egyszerre nem intézhetek. Várjon csak künn az előszobában.

— Hát várjak? — szólt Andris bá', miközben az ajtókilincsen tétovázik. — Na jó, hát várok.

Kikocog az előszobába s dohogva járkál föl-alá, méltóságteljes léptekkel mérve végig az előszobát. Néha elő-előkapja kabátzsebéből az üres pipát s élvezettel szortyogtatja.

Húsz percnyi várakozás után bejut a fogalmazó elé.

— Hogy hívják, öreg? — kérdi tőlé a rendőrtiszt.

Andris bá' elcsudálkozik, hogy hát nem ismerik meg, pedig hát nemrégen itt járt a lábbelije dolgában.

— Hát már nem ösmer mög? Ejnye, ni, hát én vagyok az Andris — s nagyobb biztonság okáért hozzáteszi, hogy: — abbizony!

—— Na jó, öreg, de én a vezetéknevét kérdeztem, mi a másik neve?

— A másik nevöm, osztáng hát minek a! Ölég, ha a Tatáron úgy keresnek, hogy Andris. Tuggyák mán azok.

— Azok lehet, hogy tudják, de én nem tudom.

— Nem tuggya, hát Kotyera Andrisnak hínak.

A rendőrfogalmazó keresgél az iratok között, majd kezébe véve egy aktát, szétnyitja:

— Kotyera András, magát tanúként kell kihallgatnom abban a kabátlopási ügyben, ami a mult hét folyamán történt a „Tatár" gózosön. Adja elő, mit tud róla?

Andris bá' meghökkent s a szemöldöke felszalad majd a fejebúbjáig.

— Csak nem akar tán csúffá tenni a tekintetös úr?

— Hogy tenném csúffá? — csodálkozik a fogalmazó. — Hisz tanúként fogom kihallgatni.

— Hogy éngöm-é? — pattan fel az öreg önérzetesen. — Má' kéröm, ollan szégyönbe nem akarok esni vénségömre. Én kéröm nem vétöttem még a légynek se. Nem hiába mondogatta az édösanyám, pulyakoromban, hogy „Andris, Andris, csak arra vigyázz, hogy ne vétközz a törvény ellen s n e keveredj a rendőrséggel összekoccanásba!" — Hászön mög is fogadtam. — Az Isten nyugosztalja szögényt, már tíz éve, hogy eltemettem, akkor hótt mög, mikor a nagy nyavalya vót, ha teccik tán még emléközni rá . . .

— Elég már öreg, ne arról beszéljen, hanem inkább arra feleljen, hogy mit tud a kabátlopásról. A tanukihallgatás nem szégyenletes dolog.

— Nem-e? — tamáskodik Andris bá', miközben a zsíros kalapját kezei között forgatja. — Hát nem az?... No lám... De igazán mongya a tekintetös úr?

— Igazán hát. De ne okvetetlenkedjék már annyit, mert sok a dolgom. Mit tud arról a kabátlopásról?

— Hm, a kabátlopásról? Én pedig azt hittem, hogy a lábbeli végett köll megjelenni, akit ellopott valamiféle embör, hogy fusson ki a két szöme világa. Montam is a komának, hogy no koma, mék a lábbelim végett a törvényhő.

— Ej, hát ne fecsegjen annyi hiábavalóságot, beszéljen már végre a kabátlopásról!

— Hát arról, no... Hát az úgy vót, kéröm szépön... De inkább a leábbelimről tessék írni, akit a mútkó ellopott valam beste lélek.

— Ejnye, hát hagyja abba már a lábbeli-históriát, — pattant fel a fogalmazó. — Azt a multkoriban már jegyzőkönyvbe foglaltam. Értse meg hát, ez attól külön áll. A „Tatár" gőzösön elloptak egy kabátot s maga állítólag látta, hogy ki vitte el. Azt mondja el most, amit látott.

— Hát ne a lábbeliről?

— Persze, hogy nem.

— Hát kéröm, akkor röggel, amint gyüvök ki a gépházból, látom, amint egy ösmeretlen embör fölveszi a szögény Pista gyerök kabátját, aki a fogason lógott, oszt elinal vele.

— Tudta maga azt, hogy az a kabát kié?

— Tuttam hát, hogyne tuttam vóna. Én ne tunnám? — méltatlankodik Andris bá'.

— Ha tudta, hát mért nem szólt rá az idegenre, hogy hova viszi a kabátot.

— Már kéröm, megkövetöm a tekintetös urat, semmi közöm a más dógához. Ölég nagy baj neköm, a fene önné mög, hogy ellopták a lábbelimet. Nemrég vöttem 12 pengőért. Irigyelte is tűlem a sógor.

— Egyebet nem tud előadni?

— Nem én, csak annyit, hogy a szegény gyerök kabátját elvitte egy embör, nem ölég a?

— No, írja alá itt a jegyzőkönyvet.

— Aláírjam? — húzódik Andris bá'. — Má, hogy azt teccett mondani, hogy írjam alá?

— Igen, igen, itt alul.

Az öreg kezébe veszi a tollat, nézegeti, forgatja a kezei között, majd kis idő mulva újra megszólal:

— Osztán csakugyan alá köll írni?

— Persze, hogy alá, de gyorsan, mert sok a dolgom.

— Hát kéröm, ha mán aláírom, hát tessék beleírni a lábbelim esetét is.

— Mondtam már egyszer, hogy az nem tartozik ide.

— Hogy nem tartozik ide? — vakargatta a fejét Andris bá' — hát nem bánom, aláírom.

Az öreg nekifohászkodik s lehajol az asztal fölé, hogy alákanyarítsa a nevét, mikor gondol egyet s ismét a tollhegyet piszkálja, vajjon jó-e? Közben a félszemével a fogamazóra pislog: hátha beleveszi a jegyzőkönyvbe a lábbeli esetét is. Majd mikor látja, hogy reménytelen a helyzet, nagyot sóhajtva nekifog.

— Hát aláírom, no.

Lassan, akurátosan, ide-odadülöngő betűkkel odakanyarítja (közben legalább hatszor belemártja a tollat a téntába), hogy „Kotyera Andris".

— Mög van no.

— Elmehet öreg — szólt a fogalmazó, miközben kezdi összerakni az iratokat.

Andris bá' el is megy az ajtóig, közben a zsebéből hosszan kikandikáló pipát igazítja, majd kisvártatva visszafordul:

— Tekintetös úr, írja mán rá a möghívóra, hogy a lábbelim dógába vótam itt, mer hogy mögtuggyam mutatni a komának a Tatáron.

— Hát aztán minek az magának — csodálkozik a rendőrfogalmazó.

— Azé kéröm, mer én ugyan tudom, hogy a tanuba járás nem vétök, de hát a koma az ollan buta paraszt népség, oszt azt hiszi, hogy ammá baj.

— Na jó, öreg, ha csak az a kívánsága — mosolyog a rendőrtiszt s az idézés hátlapjára írja, hogy „Kotyera András megjelent cipőjének ellopása tárgyában".

— Na itt van, tessék.

Andris bá' elveszi, gondosan elolvassa, mi van rá írva.

— Ez most aztán jó? No aggy Isten.

Az öreg lassan kicammog, közben szomorúan rázogatja a fejét, nincs egészen megnyugodva a lelkiismerete. Most már nem néz az emberekre, hanem bánatosan cammog kifelé.

Csak aztán mög ne tuggyák a Tatáron, hogy tanuba vallattak. Nem érném mög azt a nagy szégyönt, — ümmög magában. Majd gondol egyet és visszafordul. Benyit a rendőrfogalmazó szobájába.

— No mi az már megint? — kérdi a rendőrtiszt.

— Hát kéröm csak azért gyüttem vissza, hogy mögkérdezzem a tekintetös urat, mennyire fognak ezé mögbüntetni?

— Megbüntetni, aztán miért?

— Hát... hát... — akadozik Andris bá' — amiér tanuzásba estem a kabátlopás esetébe.

A fogalmazó elneveti magát.

— Mondtam már jó ember, hogy ez nem vétek. Nincs maga gyanusítva.

— Én azt tudom kéröm, de a komám az nem tudja. — Lassan kifelé indul.

Az ajtóban még egyszer visszafordul:

— Tekintetös úr, de azért ne tessen a komának megmondani, ha még is tanákozna vele, hogy a kabátlopásba jártam és nem a lábbelim dógába vótam a rendőrségen.

Gellért Ede
detektív főfelügyelő

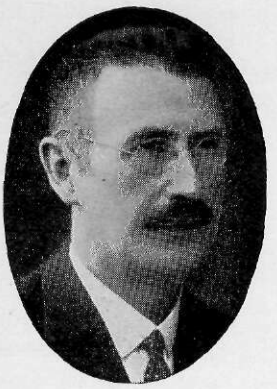
Nemes Sándor
detektív főfelügyelő

Horváth Antal
rendőrfőtanácsos

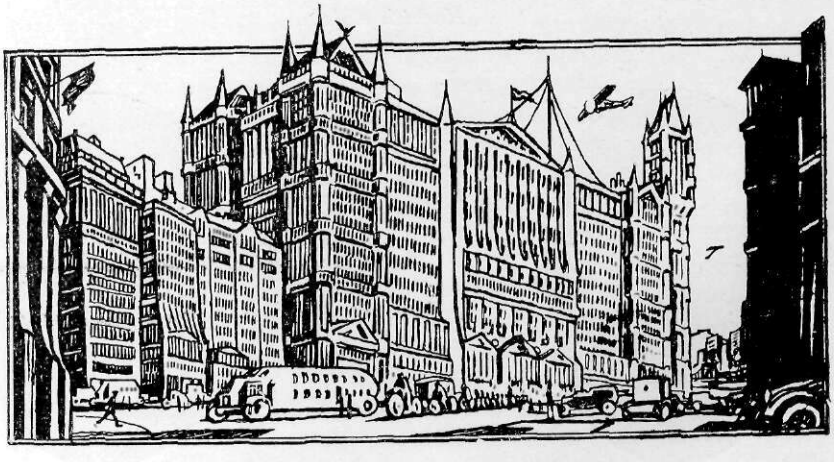
Angyal László
detektív főfelügyelő

Dr. Laky Lajos
rendőrfőtanácsos, detektivfőnök

A főkapitányság Ferencz József téri székháza

Az uj főkapitányság reménybeli képe

Amikor megijedtem . . .

Irta: **dr. Kapy Rezső**

Olyan ez a jubileumi évkönyv, mint egy kaleidoszkóp. Aki beletekint, végiglapozza, a sok tarka-barka, szines üveglemezkéből — a sok kis cikkből — eléje tárul az a sokszínű, ragyogó, kacajos, könnyes kép, amit ez a két szó jelent: riport és ujságírás.

Bedobok én is egy kis színes üveglemezkét ebbe a kaleidoszkópba.

* * *

Egy szép délután randevura siettem. Mint legényember megengedhettem magamnak minden titkolózás nélkül ezt a luxust. Útközben, mint legtöbb randevura igyekvő férfi társam, én is megállottam egy kirakat előtt, hogy a tükörbe megnézzem, minden rendben van-e?

Megdöbbenve vettem észre, hogy elfelejtettem borotválkozni. Pedig már alaposan kiütközött a bajuszom és Grandhi-szerű szakállam. A szokott borbélyomhoz nem mehettem, mert késő volt. Körülnéztem egy elfogadható borbély műhely után. Alig száz lépésre fel is fedeztem egy ringó sárgaréz-táblát. Két perc mulva már az öblös csavaros székben ültem, nyakamban az összes illendő kendőkkel, szalvétákkal és törülközőkkel. A mester „habozás nélkül" belekezdett a szappanozásba.

Minden szabályosan ment. Ahogy a borbély szakkönyvekben elő van írva. Csak az tünt fel, hogy a mester túlzott kíváncsisággal fürkészi arcomat. Azt a részt is, ahol nem volt szőr, amelyhez következésképpen semmi köze nincsen. Szemöldökét összehúzta, majd kissé hátrahajolt, fejét félrebillentette és úgy nézett. Közben szappanozott és hümmögött.

Határozottan kellemetlen volt ez a fixirozás. Pedig mi volt ez még csak az elkövetkezendőkhöz képest.

A szappanozásnak vége lett. Csak a szemem pislogott ki a habok közül. Azzal pedig a mestert néztem, aki félretéve a pamacsot, elővette a borotváját és a ragyogó-villogó pengét széles gesz-

tusokkal kezdte fel-lecsúsztatni a fenőszíjjon. Az éles penge csak úgy sercegett. De a borbély félszeme csak engem fürkészett.

Végre elég élesnek találta a borotvát és a halántékomhoz szorította. Jól odanyomta.

Ez volt az a pillanat, amikor a felismerés boldog mosolyával, a halántékomon a borotvával, végre meg is szólalt a mester:

— Ejnye, ejnye, szerkesztő úr, meg sem ismer?

Kihúztam a fejem a kés alól és mégegyszer jól megnéztem a mestert. De hiába, nem ismertem meg. Óvatosságból azonban — hisz az ő kezében volt a kés — udvariasan kijelentettem, hogy „nagyon ismerősnek tetszik lenni".

— Pedig már volt szerencsénk — dohogta rosszalóan a mester. — Három évvel ezelőtt. Tessék csak visszaemlékezni. Annál a családi drámánál...

A borotva gyorsan szaladgált az arcomon. Csak úgy vitte a szőrt. Csoda éles volt.

— Milyen drámánál? — kérdeztem most már nem a legjobb érzésekkel.

A mester feltólta az államat és a penge leszaladt a torkomra. Sercegett, pattogott.

— Hát én vagyok a *Kujtor* József, aki elvágta a felesége nyakát. Ott a Práter utcában.

Most már emlékeztem. De nem volt benne köszönet. A hideg végigfutott a hátamon. A nyakam, ahol az éles borotva szaladgált, libabőrös lett.

— I... i... igen, már emlékszem *Kujtor* úrra — nyögtem ki miközben reszkető ajkamon beszivárgott a szappanhab. — Hütlenségen tetszett rajtakapni a kedves feleségét és felháborodásában el tetszett vágni a torkát...

— Úgy van! — csattant fel afeletti örömében, hogy tudom az „esetét." — Bizony, a hulla még ottfeküdt a diványom, amikor a szerkesztő úr meginterjuvolt. Még mielőtt a rendőrség jött.

A borotva közben egy pillanatig sem pihent. A mester a friss visszaemlékezés elevenségével dolgozott. Éreztem az ujjain, ahogy a torkomat fogta, hogy most gondolatban nem az én nyakam szorongatja.

— Így vágtam bele — kiált fel hangosan *Kujtor* úr és a borotva nagy ívben nekiütődik az ádámcsutkámnak. — Itt átvágtam a torkot és a nyelőcsőt és a halál azonnal beállt. Mondta később a *Minnich* professzor úr, hogy nem sokat szenvedett szegényke...

Homlokomat kiveri a veríték. Kezem remeg a lepedők alatt. Lábamon az inak vitustáncot járnak. Mit lehet tudni? Hátha *Kujtor* mestert nagyon elragadja az emlékezés heve? És ő alapos munkát végez. Nem restellem bevallani: féltem. Félelmemben szinte alig hallottam, amit *Kujtor* úr elmesélte, hogy a bíróság, tekintve jogos felháborodását és a többi enyhítő körülményt, csupán két és fél évre ítélte, amit már becsülettel ki is töltött.

— Még az ügyész úr is belátta, hogy okom volt a felindulásra, — magyarázta a mester — hisz tettenértem Bözsikét a saját lakásomon. A bestia! Pedig milyen jó voltam mindig hozzá. De neki fiatalurak kellettek. Olyanok, mint a szerkesztő úr...

Uram Isten! A borotva mint egy tüzes vas égeti az arcomat.

— ... ilyen fiatalok, akik kiöltözködnek. Én, ha fáradtan, elhanyagoltan jöttem a munkából, csak arra voltam jó, hogy pénzt adjak. Oh, ha eszembe jut, még ma is ölni tudnék ...

A borotva a torkomról felszalad a másik halántékomra. Titokban imádkozom. Istenem csak most, most ne törjön ki rajta. Hisz ilyen sokat szenvedett embernél olyan könnyen megy. Jaj, hogy szorít a keze. És egyre jobban dühbegurul.

— De most a csábítót is megölném! Annak is a nyakába szaladna a borotva. Nyissz-nyessz ...

Az izzadtság patakokban csurog rólam. Kilesek a lehúnyt szempillám alól. A mester arca vörös az indulattól. Nem birom tovább. Gyors elhatározással félrehúzom a fejem és felugrom a székből.

— Jaj, nagyon késő van — mentegetődzöm a veszedelem ravasz leleményességével. — Muszáj már rohannom.

A mosdóhoz futok, felkapom a szivacsot és magam gyorsan lemosom a szappant. Bele sem nézek a tükörbe. Még hallom a mester szavait:

— Kár, hogy úgy siet a szerkesztő úr. Még sok mindent szerettem volna elmesélni. Most is milyen jól elbeszélgettünk.

Letettem egy pengőt az asztalra és már kint is voltam az utcán. A szabad levegőn. Az ajtóból még utánam hangzott *Kujtor* úr búcsúja:

— A viszontlátásra!

Barátságosan lóbálta kezét, amelyben még mindig szorongatta a borotvát.

Fáztam. Az izzadtságtól csurom víz voltam. Hazafutottam és aznap nem is mentem el a randevura.

De *Kujtor* mesternél sem borotválkoztam többé. Noha nem tartozom a leggyávább emberek sorába.

A Szindikátus tagjai 1930-ban

A jubileum idején a budapesti napilapok rendőri rovatvezetői a következők:

Abonyi Gyula:	*Magyar Hirlap*
Berény Imre:	*8 Órai Ujság*
Borbély Zoltán:	*Nemzeti Ujság*
Geiringer Ernő:	*Pester Lloyd reggeli lapja*
Kapy Rezső dr.:	*Uj Nemzedék*
Király Pál:	*Reggeli Ujság*
Komlós Jenő:	*Magyarország*
Kovács Arnold:	*Ujság*
Nagy Gyula:	*Pester Lloyd esti lapja*
Nyigri Imre:	*Népszava*
Páll József:	*Esti Kurir*
Reichardt László:	*Mai Nap*
Révész György:	*Pesti Napló*
Sági Pál:	*Budapesti Hirlap*
Simonyi Sándor:	*Friss Ujság*
Tamás Ernő:	*Pesti Hirlap*
Turcsányi Gyula:	*Az Est*
Vécsey Leo:	*Magyarság*
Wertz Béla:	*Neues Pol. Volksblatt*

Németh Imre
a Magyar Országos Tudósító
felelős szerkesztője

Aszalay Antal
detektiv
1895-ben a rendőri sajtóirodában teljesitett szolgálatot

ORSZ. SZÉCHÉNYI KÖNYV-TÁR

NOVA
Közlekedési és Ipari
rt

Budapest,
V, Lipót körut 22

Magyar Köztisztviselők Fogyasztási Termelő és Értékesitő Szövetkezete

ALAKULT: 1892-BEN

A magyar köztisztviselőtársadalom és polgári középosztály legelőnyösebb bevásárlási helye.

Füszer- és csemege árudák, husszékek Budapesten, a környéken és az egész országban. Három ruházati áruház a fővárosban. Tüzelő anyag osztály. Butor és lakberendezési osztály. (IX., Tinódy ucca 3 sz.) Edény és játékáruosztály. Könyvosztály.

TAKARÉKOSKODJUNK A MAGYAR TISZTVISELŐK TAKARÉKPÉNZTÁRÁNÁL
Budapest, IX., Mester ucca 15-17

BUDAPEST-
SZENT MARGITSZIGET

Gyógyfürdő.
43·3° C meleg kénes, szénsavas rádióaktiv gyógyforrás. :-: Fürdőkurák rheuma, köszvény, szívbajok, idegbajok és női bántalmak ellen. Iszappakolások. :-: Ivókurák.

Szanatorium.
Magyarország legmodernebb berendezésü belgyógyászati diétás és fizikotherápiás gyógyintézete. Röntgen. :: Laboratorium. :: Rádium inhalatorium. A gyógyfürdő vize bevezetve a lakószobákba.

Nagyszálloda.
Közvetlen a gyógyfürdő mellett. :-: Kényelmes elegáns szobák :-: Weekend. :-: Autogarage.

Felvilágositást nyujt az Igazgatóság: Tel.: Aut. 206-20

A Szent Margitszigeti ásványvíz
a legkellemesebb üditő ital!

Vásároljunk virágot a Szent Margitsziget kertészetében!

Első Magyar Általános Biztosító Társaság

hazánk legrégibb, legnagyobb biztosító intézete. ~ ~ Alapitva 1857-ben.

Életbiztosításokat:
haláleseti tőkebiztosításokat
járadékbiztosításokat
jelzálogkölcsönnel kapcsolatos életbiztosításokat.

Tűzbiztosításokat:
lakóházak biztosítását
lakásberendezésekre és egyéb háztartási tárgyakra
árukészletekre
mezőgazdasági átalánybiztositásokat
gyárak és ipartelepek tüzbiztosítását
üzemszünetből keletkező kártalanítási biztosításokat
házbérveszteség elleni biztosításokat

Betörésbiztosításokat:
lakásberendezésekre és egyéb háztartási tárgyakra
árukészletekre
pénztári kiküldöttek rablás elleni biztosítását.

Üvegbiztosításokat:
kirakat és ablakokra.

Jégbiztosításokat:
kalászos terményekre
szőlőre, dohányra és egyéb kapásnövényekre.

Szállitmánybiztosításokat:
szárazföldi és vízi, vasúti és postai áruküldeményekre
tengerentúli küldeményekre
pénzeslevelekre és egyéb postai értékküldeményekre.

Automobilok:
tüz-, lopás, törés- és robbantási károkra szavatossági biztosítását
bennülők balesetbiztosítását

Baleset- és szavatossági biztosításokat:
egyenkénti balesetbiztosításokat
gyárak és gazdaságok szavatossági biztosításait.

Géptörés biztositásokat:
ipari üzemekben és gazdaságokban közüzem-, ipartelepeken.

Állatbiztosításokat:
igás- és tenyészállatokra.

CYALOCOSNAK KERE'KPÁR
KERE'KPÁROSNAK
EMERGÉ
GUMI

Budapesti Központi Általános Tejcsarnok Részvénytársaság

Budapest, VII, Rottenbiller ucca 31. sz.

PALACKTEJE

pasztőrözve és gondosan szürve van, magas zsirtartalmú, 250 fióküzletben kapható

Házhoz szállitják

Telefon: József 462—65, 380—16

ÁLTALÁNOS FOGYASZTÁSI SZÖVETKEZET

Központ: BUDAPEST VII, RÁKÓCZI-UT 42. SZÁM.

A magyarországi munkásság legerősebb gazdasági szervezete
68 fűszerüzlet, 33 mészárszék, Ruházati és háztartási üzletek
Vásárlási visszatérítés. Díjmentes életbiztositás
A szövetkezetbe mindenki beléphet. Belépési dij 50 fillér

• TÖREKVÉS TAKARÉKPÉNZTÁR RT

a szervezett munkás- és egyéni takarékossági intézete
Budapest VII, Rákóczi-ut 42
Pesterzsébeti fiók: Kossuth Lajos-ut a 41. Sajat tőke: 700.000 P. Takarékbetéteket elfogadnak az Általános Fogyasztási Szövetkezet fióküzleteiben is

• CORVINIA ÁLTALÁNOS BIZTOSITÓ RT

a szervezett munkásság egyetlen biztositóintézete
Budapest VII, Rákóczi-ut 42
(A Törekvés Takarékpénztár Rt alapitása.) Élet- és járadékbiztositás. Elemi kárbiztositás. Takarékperselybiztosi ás Fölvilágositás a Szövetkezet fióküzleteiben

• NAGYBEVÁSÁRLÓ ÉS ÉRTÉKESITŐ RT

Budapest VII, Akácfa-utca 2
Fiókok: Csepel, Templom-tér 21. sz., Pesterzsébet, Kossuth Lajos-utca 41. sz., Ujpest, Árpád utca 93. sz.
Ruházati és háztartási cikkek, szönyegek, kerékpárok

• „HAJNAL" IPARI RT

Budapest IX, Gubacsi-ut 13
Gyárt: Piperecikkeket, pipereszappanokat, sósborszeszt, háztartási cikkeket. A hirneves „Dézsa" mosós-appan és „Dézsa" önmüködő mosószer készitője

• NEWYORK ÁRUHÁZ

Budapest VII, Rákóczi-ut 42
a magyar munkásság egyetlen nagyáruháza Ruházati cikkek, edényáruk, játékáruk gazdag választékban

• GLOBUS UTAZÁSI IRODA

a szervezett munkásság egyetlen utazási irodája
Budapest VI, Rákóczi-ut 42

Pártoljuk a munkásintézményeket!

ELSZECHÉNYI KÖNYVTÁR

SHELL KŐOLAJ
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST V
ALKOTMÁNY UCCA 18. SZ.

Duna - Száva - Adria
Vasuttársaság
Budapest

Magyar királyi

Folyam- és Tengerhajózási R. T.

Budapest, V., Mária Valéria ucca 11

Személyhajójáratok:

a) **Távolsági forgalomban:**

Wien — Pozsony — Budapest — Mohács — Bezdán — Beograd között (hetenkint háromszor, köteléki forgalomban az S. H. S. Folyamhajózási Társasággal, melynek hajói Bezdán és Beograd között bonyolitják le a forgalmat)

Budapest—Mohács között (naponta)

Budapest—Visegrád—Dömös—Esztergom között (az u. n. Kisdunában, naponta többször)

Vidin—Rustsuk között (bolgár belforgalom, hetenkint kétszer)

Szolnok—Csongrád és **Csongrád—Szolnok** között (a Tiszában, naponta, péntek kivételével)

b) **Átkelési járatban:**

Budapest területen és **Nagymaros—Visegrád** között

c) **nyári idényben, a környékbeli forgalomban:**

Budapest—Római fürdő—Horányi csárda között (naponta két járat

Külön utakra hajók bérelhetők

Árúszállitás

az egész Dunán és annak hajózható mellékfolyóin

Sürgönycim: **MEFTER**

ORSZ. SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR

Idegenforgalmi Beszerzési Utazási és Szállítási rt.

Budapest, V.

Kádár ucca 4. sz.

TŐZSDEI KURIR

KÖZGAZDASÁGI ÉS PÉNZÜGYI HETILAP

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: V., LIPÓT KÖRUT 5

TELEFON: 125—10

Kérjen mutatványszámot!

SZERKESZTI: **BÉKEFFY GÉZA**

PHÖNIX

ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG

Alapittatott: 1882-ben

Központi iroda:
Wien, I., Riemergasse No 2
Magyarországi igazgatóság:
Budapest, V., Nádor ucca 9
Telefon: **Aut. 253—94**

A társaság működési köre:
Ausztria, Németország, Csehszlovákia, Belgium, Hollandia, Magyarország, Franciaország, Spanyolország, Olaszország, Lengyelország (Szilézia és Galicia), Jugoszlávia, Bulgária, Románia, Törökország, Egyiptom és Palesztina

A társaság elfogad **élet- és haláleseti biztositásokat,** valamint **járadék- és gyermekbiztositásokat.**

Testvérintézete a

Phönix és Bécsi Biztositó Társaság

a következő ágazatokkal foglalkozik:

Takarék-, tűz-, betöréses lopás elleni biztositás, chomage- (üzemszünetkár tűzesetből kifolyólag), **jég-, eső-, baleset-, szavatosság-, auto-, szállitmány-, üveg-, gőrredőny-biztositások**

ORSZÁGOS KÖNYVTÁR

MAGYAR-FRANCIA
BIZTOSITÓ
R-T

Budapest
V, Hold ucca 21

Az 1924. évi XVIII. t.-c. alapján szervezett

**IPAROSOK
ORSZÁGOS KÖZPONTI
SZÖVETKEZETE**

Budapest V, Nádor ucca 22

A LEGTÖKÉLETESEBB RUHAANYAG

MINDEN IDŐBEN és MINDEN ALKALOMRA

Fellex r.t.
V. SZENT ISTVÁN-TÉR 15.

Klöttner-Zeltwarenfabrik-Fellex-Szeged

PÉNZINTÉZETEK ORSZÁGOS BIZTOSITÓ R. T.

Szintiszta magyar alapítás

BUDAPEST, V., SAS-UTCA 1. SZÁM

Foglalkozik a biztosítás minden ágazatával

ORSZ. SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR

Meixner étterem
IV. Egyetem tér

Elsőrangu ebéd- és vacsorázó hely
Minden pénteken halászlé
Minden szombaton disznótoros vacsorák
Elsörendü cigányzene

Nemzetközi Gépkereskedelmi Rt.
A M. kir. Állami Gépgyár vezérügynöksége
Budapest V, Vilmos császár út 32.

EUROPAI ÁRU- ÉS PODGYÁSZ-
BIZTOSITÓ R. T.
IV. EÖTVOS TÉR 2. SZÁM

Angol Elemi Biztositó r. t.
Váci ucca 9 ✻ **magyarországi fiókigazgatósága** ✻ Telefon: **889-73**

ELFOGAD
tűz-, baleset-, szavatossági
betörés-, szállitmány-, gép-
törés-, állat-, autótörés- és
időjárásbiztositásokat
legelőnyösebb feltételek mellett

Gazdák Biztosító Szövetkezete

Budapest, IX., Üllői út 1. — Telefon: Aut. 878-70

Elfogad: **élet-, járadék-, baleset-, szavatossági-, betöréses-lopás elleni, tűz-, jég-, autó-, és állatbiztosításokat!**

Gyermekbiztosítások!

Előnyös díjszabás, kedvező fizetési feltételek!

Képviselet minden városban és községben!

Díjbevétel 1928-ban 7,373.346 P. Alaptőke, tartalékok 4,036.813 P

ADRIAI BIZTOSITÓ TÁRSULAT

BUDAPEST, V. ERZSÉBET TÉR 9—10 SAJÁT SZÉKHÁZ

A társulat budapesti bérpalotája
VII. Erzsébet körut 9—11
(volt New-york palota)

Alapitási ev: **1838**

Alaptőke 100 millió lira
(erre befizetve 40 millió lira

A társulat garancia-tartalékai 589,000.000 lirát tesznek ki

ELFOGAD

a legujabb módozatok és a felek részére

legelőnyősebb

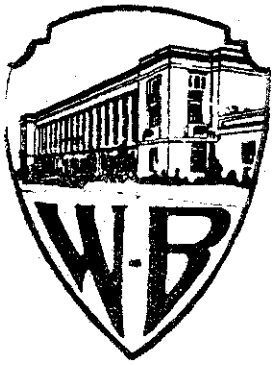
feltételek mellett:

Tűzbiztositásokat
Életbiztositásokat
Betörésbiztositásokat
Szállitmánybiztositásokat
Üvegbiztositásokat
Jégkárbiztositásokat
Üzemszünetelési biztositásokat (Chomage)

CILCER ALADÁR

fakereskedő

Telefon: 920-61 **Budapest, V, Wahrmann ucca 15-17** Telefon: 920-61

VITAPHONE PICTURES

A világhírű amerikai hangosfilmek gyára:

Warner Bros
First National
Vitaphone Pictures R. T.

1929:

SINGING FOOL
NOÉ BÁRKAJA
JAZZ SINGER
A TRAFALGÁRI OROSZLÁN

1930:

SALLY
SAYIT WITH SONGS (Al Jolson)
MAMMY (Al Jolson)
GOLDIGGERS OF BRODWAY

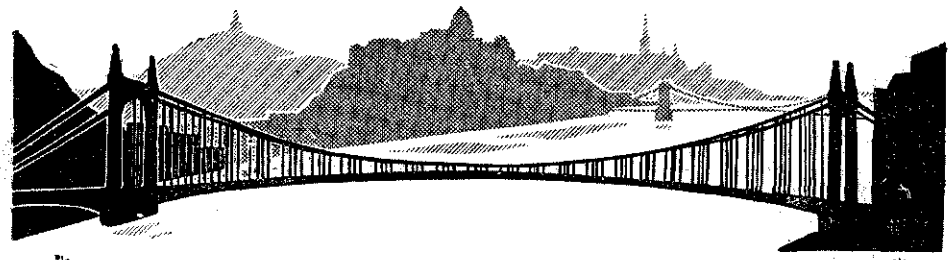

Warner Bros-First National-Vitaphone RT.
Magyarországi vezérigazgató: **ENGEL FÜLÖP**

SALGÓ-TARJÁNI KŐSZÉNBÁNYA RÉSZVÉNY-TÁRSULAT

BUDAPEST, V

ARANY JÁNOS UCCA 25.

Budapesti Nemzetközi Vásár

rendezi minden év tavaszán a

Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara

A magyar ipar demonstrativ bemutatója számos külföldi állam részvételével. — A legjobb alkalom uj üzleti összeköttetések létesítésére — 400.000 látogató, köztük 60.000 idegen, 16.000 külföldi. — Az 1929. évi vásáron 1346 kiállító cég vett részt.

50%-os utazási kedvezmény a belföldön.

25-50%-os jegykedvezmény Európa 16 államában 47 vasuti, folyam- és tengerhajózási, valamint repülőgép járatokon. Felvilágositás és vásárigazolvány kapható a

vásárirodában, V. Alkotmány ucca 8. szám III. em.

az összes tb. képviseleteknél, a Menetjegy irodáknál és a Waggons-Lits-Cook iroda összes fiókjainál.

Ön is kaphat

kezének megfelelő

töltőtollat!

CILCER ÉS TÁRSA

papirkereskedés

Budapest
V. Dorottya u. 9

Töltőtollak és irószerek

OSZTÁLYOZÁSI KÖNYVTÁR 1125

GSCHWINDT-féle szesz-, élesztő-likőr- és rumgyár

BUDAPEST ⊕ BUDAFOK ⊕ NAGYKŐRÖS,

PALINKAFŐZDÉK:
Nagykörös
Zalaszentgrót
Szatmárcseke

LIKŐR- és RUMGYÁR:
Budapest, IX.
Ipar ucca 15–21

KONZERVGYÁR:
Nagykörös

Különleges gyártmányok: Aqua vitae likőr, bor-, barack-, szilva-, törköly- és borókapárlatok, Portorico és Havanna rum, Főzelék- és gyümölcskonzervek

Csokrok, kosarak
koszorúk
legszebb kivitelben

Kaltschmid
virágüzlet
VI, Andrássy út 46

Telefon: 216-98

Dr. Grünwald Emil
bankár
Budapest V, Bálvány ucca 13

Korányi-Royal éttermek

Az előkelő közönség kedvelt találkozó helye

Elsőrangú magyar és francia konyha

Cigányzene

Pálmaterem
Uzsonna-hangverseny
American Bar
Jazz ● Tánc
Kávéház
Cukrászda
Külön termek
Öt órai tea. Tánc

URÁNIA U CORVIN
F
A

Egy kéz
egy szellem
egy vezetés

CAFFE ~ RESTAURANT

NEW-YORK

éjjel-nappal nyitva

***
**
*

Az irodalmi, művészi, mondain-világ
budapesti központja.

A FORUM *volt és marad*
az első beszélő film-színház

Független Művészek Társasága
*
Budapest, VII., Erzsébet-körut 41. szám

JAPÁN KÁVÉHÁZ
írók, művészek találkozó helye
Budapest, Andrássy-ut 45

Péle-Méle *műsora jazz-bandje közönsége* **a legjobb**

Magyarországi Artista Egyesület

Központi irodája
Budapest, IV., Muzeum-körut 5

Elnök
Sándor József

Telefon: 876-96

TABARIN

Budapest VIII, Rákóczi út 63.

Telefon: József 321-16

Esténként
legjobb varieté és táncműsor.

CAFÉ FLORIÁN KÁVÉHÁZ

IV., RÉGI POSTA UCCA 5

Zenés uzsonnák. Hangulatos esték

DIVO ANNIE

Közlekedési Nyomda

- KÖNYV- ÉS JEGYNYOMDA
- LITOGRÁFIA
- KÖNYVKÖTÉSZET

BUDAPEST, V., VISEGRÁDI U. 2

TELEFON: 238—87

TARTALOM

	Oldal
Az ötvenéves Rendőri Sajtóiroda története (1880—1930)	3
A rendőrség munkája és munkájának bírálata	19
A főkapitányság vezetői (1930)	24
A riporter főkapitányhelyettes	25
Mihaszna Andrástól a Biztos úrig	26
Visszaemlékezés a régi Rendőri Sajtóirodára	27
A régi gárda	33
A rendőri riporter munkája	34
Az utolsó tudósítás	35
Anarchista-fogáson	38
Sajtó- és életvédelem	40
Csendőrség és sajtó	43
A sajtó segítsége a bűnügyi nyomozásnál	46
Rádió a közbiztonság szolgálatában	48
A mentők és az ujságírók	50
A rendőri riporternek mindig résen kell lenni	52
Az északi sark aranyhegyei	54
„Vajda János agyveleje"	56
Húsz esztendö távlatából	60
A kutyamosó	63
Szilveszter babonás éjszakáján	66
A legnagyobb magyar hamisító! Litterati Nemes Sámuel	70
Amikor két percig detektív voltam	74
A riporter és a detektív	78
Vadászkirándulás Afrikába	80
Zwillinger	82
Ferenc József és az ujságíró	86
Tekintetes királyi Törvényszék!	88
A Rendőri Sajtóiroda ötven év mulva	92
Az ezermester-riporter	94
Riporter a görbe tükör előtt	97
Emberi sorsok, tragédiák három sorban	101
Riport a zuhanó repülőgépről	103
Rendőri hír, amelyet nyolc évvel ezelőtt kellett volna megírni	107
Apró tragédia a központi ügyeleten	109
„Grand Guignol"	112
Amikor a riporter gyóntat	114
Rendőri hír	118
Andris bá' esete a rendörségen	121
Amikor megijedtem...	127
A Szindikátus tagjai 1930-ban	130

